

Slováci na Cypre

Prehliadka v Moskve

**MC-130J
Commando II
na Slovensku**

**Spoločný
koncert
ženistov**

**Rozhovor
s MUDr. Marianom Križkom
riaditeľom Nemocnice sv. Michala**

**Nepriestrelné
vesty**

Spomienka na víťazstvo

Minister obrany Martin Glváč si pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom 8. mája uctil v Liptovskom Mikuláši na vojenskom cintoríne Háj – Nicovô obete druhej svetovej vojny. „Pripomíname si pamiatku hrdinov, ktorí pred 70 rokmi obetovali životy pre mier a slobodu. Je našou povinnosťou si veľkú hodnotu tejto slobody vážiť a stále si ju pripomínať,“ uviedol na pietnej spomienke. Pri tejto príležitosti udelil ôsmim slovenským a trom ruským žijúcim účastníkom národného boja za oslobodenie Pamätnú medailu k 70. výročiu Slovenského národného povstania a ukončenia druhej svetovej vojny. Na pietnej spomienke na vojenskom cintoríne Háj – Nicovô sa zúčastnili aj prezident SR Andrej Kiska, predseda Národnej rady SR Peter Pellegrini, premiér Robert Fico a ďalší ústavní činitelia, zástupcovia diplomatických misií, členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a priami účastníci odboja. Ozbrojené sily SR pripravili ukážky vojenskej techniky a Vojenský historický ústav ukážky dobových zbraní. V Liptovskom Mikuláši otvorili výstavy Druhá svetová vojna v obrazoch a Významné osobnosti vojenských dejín Slovenska.

Foto: Michal Psota

Miloslav Ščepka
vedúci oddelenia
rezortnej tlače

Milé čitateľky, milí čitatelia!

Je jún. Dooslavovali sme. Dorečnili prejavy, položili vence, zapálili sviečky. Pamätníky a vojnové cintoríny opäť osireli a môžu ďalej chátrať až do nasledujúceho okrúhleho výročia. To budúce, o desať rokov, sa od tohtoročného pravdepodobne bude líšiť tým, že sa ho už nedožije nikto z priamych účastníkov bojov za našu národnú slobodu. Nik, čo by burcoval, pripomínal, znepokojoval. Oslavy sa skončili – zabudnite?

Je jún. Mesiac, spájaný tradične najmä s deťmi. Nielen preto, že sa začína Medzinárodným dňom detí, ale možno väčšmi preto, že mnoho rodičov si začína lámať hlavu, čo s potomkami počas nadchádzajúcich letných prázdnin. Takmer nikto nerieši, aký svet pre naše deti pripravujeme, aký im ho raz zanecháme. Každý premýšľa o letných táboroch a dovolenkách, o darčekom za vysvedčenie a hračkách, ktoré by detvákum skrátili dlhé prázdninové chvíle.

Aký je to kontrast voči našim praotcom, ktorí neváhali riskovať i obetovať životy za ideály národa, slobody a demokracie! Na jednej strane možno (s istou dávkou autorskej licencie) povedať, že vlastne bojovali za to, aby sme mohli žiť, ako dnes žijeme. Na druhej strane si však treba klásť otázku, ako vlastne žijeme?

Čoraz viac príslušníkov nastupujúcich generácií pokladá pojmy vlasť, národ, rodná reč za prázdne a zbytočné. Ich snom je čo najrýchlejšie zvládnuť angličtinu a vypadnúť. Navždy. Preč. Niekam, kde sa dá konzumovať viac, rýchlejšie a väčšími hltmi. Rodná zem, otčina, jej budúcnosť – a áno, aj jej obrana – im nič nehovorí. JA nadradili nad MY. A tak Slovensko prichádza nielen o najlepšie mozgy či najväčšie talenty, ale aj o ľudí, ochotných a schopných postaviť sa v prípade potreby na jeho obranu – ako praotcovia pred viac než siedmimi desiatkami rokov. A teda o svoju budúcnosť.

Našťastie to ešte stále môžeme zmeniť. (Kto ak nie my? Kedy ak nie dnes?) Iba my sme zodpovední za to, že odkaz víťazov nad nacizmom neosirí a neschátra spolu s pamätníkmi. Iba my ho môžeme odovzdať našim deťom. Budúcnosť totiž nepozná prázdniny.

Na obálke: Mierová operácia UNFICYP si pripomenula 50. výročie • Foto: rtm. Radoslav Hvišč

4 Bezpečnostné hrozby a prehliadka v Moskve

6 Rozhovor s riaditeľom Nemocnice sv. Michala MUDr. Marianom Križkom

8 Slováci v misii UNFICYP

16 Ženisti na medzinárodnom cvičení ENGINEER RESCUERS 2015

21 Nepriestrelné vesty

24 MC-130J Commando II na Slovensku

26 Bitka pri Lepante

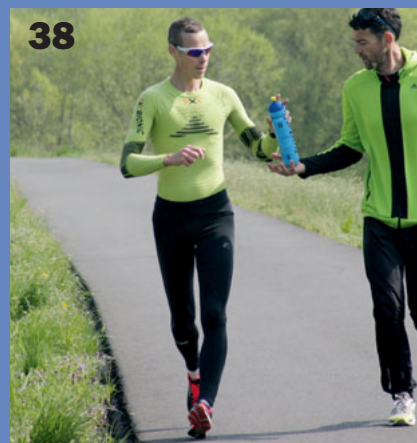
28 Prvá útočná výsadková loď triedy USS America

30 FINABEL zasadal v Trenčíne

32 Ruské plány zvyšovania vojenskej prítomnosti vo svete

36 Psychologická podpora v operáciách

38 Deň s Matejom Tóthom

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIII. • č. 6/2015 • Redakčná uzávierka 22. 5. 2015 • Do výroby zadané 25. 5. 2015 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, SELUZ • Vedúci oddelenia: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Redaktori: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk, Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, SELUZ MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Bezpečnostné hrozby a vojenská prehliadka v Moskve

Ako dokázali i oslavy 70. výročia skončenia druhej svetovej vojny, Európa sa v porovnaní s oboma Amerikami či s Austráliou stáva čoraz menej pokojným a bezpečným kontinentom.

Ešte v prvých rokoch 21. storočia – v predvečer „veľkého“ rozširovania EÚ a NATO sa Európa javila ako bezpečnostne bezproblémová. Dnes čelí hrozbám, ktoré vtedy boli skôr teoretické: nekontrolovaný chaos na širšom Strednom východe, permanentná hrozba teroristických útokov, nezvládaný a eskalujúci problém s imigrantmi, ukrajinská kríza, zmena hraníc a s ňou spojená politika Ruska.

Medové týždne

Keď Rusko a NATO podpísali v roku 1997 Zakladajúci akt, v ktorom deklarujú, že sa nepovažujú za protivníkov a Rusko akceptovalo prvé kolo východného rozšírenia NATO – a keď v roku 2002 zriadili Radu NATO – Rusko, pričom sa obe strany dohodli na partnerskej bezpečnostnej spolupráci, budúcnosť dvoch bývalých nepriateľov vyzerala veľmi sľubne. A keď Rusko ešte predtým podpísalo v roku 1994 Budapešťianske memorandum, nové hranice európskych štátov sa zdali pevné a trvalé. S asertívnou politikou prezidenta Putina a po viacerých jeho obdivných vyjadreniach o bývalom Sovietskom zväze sa všetky tri uvedené dokumenty stali makulatúrou a anexia časti ukrajinského územia nakoniec zmenila aj hranice a istoty v Európe.

Z partnera nepriateľ

Zmena ruského postoja k NATO predchádzala flagrantly porušeniu medzinárodného práva pri anexii Krymu. Po obsadení Krymu ruská rétorika gradovala. Ruskí predstavitelia začali vyhlasovať, že sa cítia ohrození a obvinili USA, že svojou politikou podkopávajú medzinárodnú bezpečnosť a narušujú nukleárnu rovnováhu medzi Východom a Západom. A keďže USA je hegemonom NATO, na adresu Aliancie sa zniesli tie isté obvinenia, aj keď Rusko musí v rámci NATO diferencovať – vzhľadom na to, že vrcholní štátni alebo vládni predstavitelia niektorých krajín strednej a východnej Európy (Česko, Slovensko, Maďarsko) zaujímajú voči Rusku oveľa zmierlivejší postoj ako ich kolegovia v iných členských krajinách.

Rusko chápe bezpečnosť úplne naopak ako Západ. Za hrozbu považuje napríklad protiraketový štít. Ruský minister zahraničných vecí Sergej Lavrov kritizuje Západ, menovite USA, že časti protiraketovej obrany chce zriadiť v Rumunsku ešte v roku 2015 a v Poľsku má byť inštalácia dokončená v roku 2018. Ruské vojenské velenie po rokoch dodatočne ozna-

čilo rozširovanie NATO na východ za hrozbu, a za ohrozenie Ruska považuje aj preloženie vojenskej infraštruktúry Aliancie k ruských hraniciam, hoci ide o samozrejmu a rutinnú záležitosť, ktorá organicky zapadá do koncepcie teritoriálnej obrany členských krajín.

No v ostatnom čase je z provokácií obviňované práve Rusko. V apríli tohto roka vzlietli britské stíhačky proti ruským bombardérom, ktoré smerovali do britského vzdušného priestoru. Na Britské ostrovy smerovali aj ruské vojnové lode.

Oslavy víťazstva

V atmosfére nedávnej anexie Krymu a neustále trvajúcich bojov na Ukrajine Rusko oslávilo 70. výročie konca vojny vojenskou prehliadkou v štýle manifestácie sily, hodnej vrcholu studenej vojny. Červeným námestím pochodovalo 16 000 vojakov a Rusko svoju vojenskú silu demonštrovalo aj impozantnou prezentáciou vojenskej techniky. Na vojenskej prehliadke ukázalo 140 najmodernejších lietadiel, 200 tankov, obrnených vozidiel a raketových nosičov, protiletadlové komplety raketového systému Triumf 400 a iné moderné zbraňové systémy.

Skutočne ohrozené sa cítia krajiny, ktoré s Ruskom susedia a majú s ním navyše nedobré historické skúsenosti: Estónsko, Lotyšsko, Litva a Poľsko. Všetky štyri modernizujú svoje ozbrojené sily. Podľa štokholmského inštitútu SIPRI navýšilo Estónsko výdavky na zbrojenie v tomto roku o 7,3 %, Lotyšsko o 15 % a Litva dokonca o neuveriteľných 50 %.

Väčšina vrcholných predstaviteľov krajín NATO a EÚ oslavy spojené s vojenskou prehliadkou ignorovala s odôvodnením, že Rusko nahradilo spoluprácu demonštráciou vojenskej sily. Niektorí sa síce do kremelských osláv zapojili, ale iba účasťou na pietnom akte, nie na vojenskej prehliadke. Aj to je signál, že Európska únia, resp. NATO v súčasnosti nie sú schopní rozprávať spoločným jazykom. K vnútorným európskym rozporom okolo gréckej krízy a britskej samostatnej jazdy tak pribudol ďalší.

Moskovské oslavy 70. výročia víťazstva nad fašizmom a nacizmom sa stali aj manifestáciou európskej roztrieštenosti a nejednotnosti.

Text: Ivo Samson, Matej Drotár

Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií

Akadémia ozbrojených síl

Foto: TASR

Svätý Michal, vojaci, policajti a Julo Satinský

Značná časť súčasných či bývalých príslušníkov ozbrojených síl a rezortu obrany žijúcich v Bratislave a širšom okolí navštevovala a navštevuje Vojenskú nemocnicu, od konca roka 2008 Nemocnicu sv. Michala. Tá sa však z areálu pod Červeným mostom sťahuje na jeseň na Cintorínsku ulicu. O súvislostiach z toho prameniacych sme sa zhovárali s jej generálnym riaditeľom MUDr. Marianom Križkom, PhD, MPH, MHA.

„Samostatná Vojenská nemocnica zanikla keď sa zlúčila so štátnou akciovou spoločnosťou Nemocnica sv. Michala. Pritom 50 percent akcií je vo vlastníctve ministerstva obrany a 50 percent ministerstva vnútra,“ konštatuje Marian Križko, ktorý je odbornosťou internista gastroenterológ a hodnosťou plukovník polície. Slovenskú republiku v akciovej zastupuje ministerstvo vnútra a minister Robert Kaliňák. „Samozrejme, spolupracujeme aj s rezortom obrany a ministrom Martinom Glváčom,“ dodáva riaditeľ.

Od strát k vízií

Riaditeľ sa nechce vracieť dozadu, no nemôže opomenúť obdobie pred rokom 2006, keď bola nemocnica ministerstva obrany nielenže transformovaná na akciovú spoločnosť, ale ziskové oddelenia či ordinácie boli odštátnené a prevzali ich súkromné spoločnosti. Štátu, teda ministerstvu obrany ostali stratové súčasti nemocnice. Strata veľmi rýchlo narastala a nemocnici v takej podobe mohol hroziť až zánik. „Keď v roku 2006 po voľbách vtedajšia vláda začala riešiť situáciu vo vojenskej nemocnici v Brati-

slave, zistila, že má problém. Nemocnica v areáli pod Červeným mostom mala vďaka priestorom a ľudskému potenciálu stále vysokú bonitu. Jej ekonomická situácia vzhľadom na uvedenú situáciu však nebola ružová. Bolo treba nájsť spôsob, ako ju zachrániť. Aj ministerstvo vnútra malo vtedy svoju nemocnicu s poliklinikou, ktorá fungovala v dvoch areáloch. Jeden na ulici Fraňa Kráľa a druhý na Cintorínskej ulici. Vzhľadom na situáciu našli minister vnútra Kaliňák a ministri obrany F. Kašický a po ňom J. Baška východisko vo forme fúzie týchto troch areálov a vytvorení konceptu spoločnej nemocnice.“ Vďaka tomu, že do areálu pod Červeným mostom boli presunuté kapacity ministerstva vnútra, súkromné spoločnosti boli postupne vytlačené. Pôvodne, ešte pred finančnou krízou, mali byť priestory pod Červeným mostom aj na Fraňa Kráľa predané. Z výnosu mala byť modernizovaná nemocnica na Cintorínskej. „Koncept sa musela meniť, pretože trh s pozemkami sa s nástupom krízy vyvíjal nepriaznivo. Na výstavbu a vybavenie nemocnice na Cintorínskej sme však dostali pôžičku 50 miliónov eur zo štátnych fi-

nančných aktív, plus 5 miliónov na sanačné práce a nové projekty, takže pôvodná budova na Cintorínskej zmizla a dnes je tam nový monoblok pred dokončením,“ uvažuje historický exkurz riaditeľ.

Aj so zvláštnym režimom

„Koncept sa sčasti menila, no som presvedčený, že tento projekt je veľmi dobrý,“ hovorí riaditeľ, ktorý v nemocnici sv. Michala šéfuje od roku 2008 s prestávkou v roku 2011. Spomenie, že vláda Ivety Radičovej mu príliš naklonená nebola, takže došlo k dočasnému pozastaveniu prác. „Po ich obnovení pred tromi rokmi rátame s tým, že začiatkom októbra bude budova odovzdaná na kolaudáciu. Začiatkom novembra by sme chceli nemocnicu otvoriť pre pacientov,“ avizuje riaditeľ. Keďže vlastnícke pomery ostanú nezmenené, pýtame sa, do akej miery bude slúžiť špeciálne aj pre vojakov. „Po profesionalizácii ozbrojených síl a zníženiu ich počtov ťažisko zdravotnej starostlivosti o vojakov prevzala Ústredná vojenská nemocnica. V prospech armády chceme slúžiť a slúžime aj my,“ konštatuje riaditeľ. Porovnáva, že ob-

Vojenské zdravotníctvo v Bratislave

● Prvá zmienka o zriadení vojenského zdravotníckeho zariadenia nemocničného typu na miestach, kde sa rozprestiera súčasná Bratislava, pochádza z obdobia rímskych výprav k Dunaju.

● V roku 1095 dal Uhorský kráľ Ladislav I. postaviť v Bratislave pred hradbami mesta prvú karanténnu stanicu nazvanú Hospital na izoláciu a liečenie križiakov. Bola to vlastne prvá vojenská nemocnica na území Uhorska.

● V bratislavskej posádke zriadili prvý vojenský lazaret v roku 1723.

● Prvá vojenská nemocnica vznikla v Bratislave koncom 18. storočia, mala 280 postelí a niesla ťarchu napoleonských vojen.

● Od roku 1849 do roku 1940 sídlila Cisárska a Kráľovská vojenská nemocnica v budove bývalého letného sídla uhorských prímasov na dnešnom Námestí slobody, kde dnes sídli Úrad vlády SR. V mierí poskytovala 300 a vo vojne 400 lôžok. Po 1. svetovej vojne bola premenovaná na Divíziu nemocnicu 9.

● Po niekoľkých premiestneniach počas 2. svetovej vojny sa bratislavská Vojenská nemocnica usídlila v roku 1943 v ešte nedostavanej budove mestského chudobinca pri Červenom moste. V tejto lokalite sídli pred presťahovaním aj Nemocnica sv. Michala. V roku 1982 bola v areáli vybudovaná poliklinika. V roku 1997 bola ukončená výstavba chirurgického pavilónu.

Podľa: Juraj Mistrík a Pavol Vencel: História vojenskej nemocnice v Bratislave

jem ich služieb pre aktívnych vojakov, policajtov a výsluhových dôchodcov dosahuje v súčasnosti do 20 percent. Ostatní sú občania z civilu. „Opakovane deklarujeme, že naša nemocnica nebude mať nálepku čisto vojensko-policajného alebo akéhosi papalášskeho zariadenia. To je omyl. Zároveň je však fakt, že historicky sa okrem príslušníkov takzvaných silových rezortov staráme aj o diplomatický zbor či poslancov. Chodia k nám členovia vlády aj prezidenti. Tiež bývajú chorí a liečime ich rovnako. V zmysle požiadaviek na ochranu ústavných činiteľov však potrebujú zabezpečiť príslušný režim, ktorý zabezpečiť vieme. Taký sa týka napríklad aj chránených svedkov či pacientov so skrytou identitou, liečili sa u nás aj pacienti z Ukrajiny a podobne,“ vysvetľuje MUDr. Križko. Dodáva, že podobné nemocnice v rukách štátu majú aj Američania a ďalšie krajiny NATO a aj iné štáty sveta. Opakuje však, že gro pacientov budú tvoriť

civilné osoby. „O to viac, že jedného dňa z bratislavského Starého mesta presťahujú nemocnicu na Mickiewiczovej ulici, ktorá už sídli v naozaj zastaraných priestoroch.“

Vybavenie a personál

V súčasnosti je v Nemocnici sv. Michala 110 lôžok. V areáli na Cintorínskej ich bude na deviatich oddeleniach 120. Osem z nich bude vyhradených na intenzívnu medicínu. „V prípade krízovej situácie sme pripravení rozšíriť kapacitu o ďalších 20 miest.“ Riaditeľ hovorí, že všetky oddelenia budú vybavené najmodernejším prístrojovým vybavením. A čo personál? „Máme približne 500 zamestnancov. Z nich je asi 120 lekárov a 250 sestier. Ak sa pýtate na redukciu stavov, veľmi mierna bude len pri technických či administratívnych pracovníkoch. Zdravotníckych zamestnancov sa v podstate netýka. Naopak. Sme veľmi hrdí, že napriek blízkosti hraníc s Rakúskom a Českom sa oproti iným nemocniciam môžeme chváliť personálnou stabilitou. Aj to považujem za pokračujúce dedičstvo genius loci bývalej vojenskej nemocnice. To spočíva v istej disciplíne a v hrdosti na službu pacientom aj štátu. To spolu so všetkými kolegami chceme preniesť aj do nových priestorov.“ Riaditeľ dodáva, že až sedem desiatok lekárov v nemocnici je v činnnej zálohe policajného zboru. Aj preto je jednoduchšie zabezpečiť plnenie niektorých úloh vyplývajúcich zo špecifik nemocnice. Pracuje tu aj veľa bývalých vojenských doktorov zvyknutých na armádny režim. V súčasnosti tu však pôsobí v činnnej službe len jeden vojak. Jedna vojenská lekárka sa pripravuje na prijatie. Kmeňovo pritom slúžia v Poľnej nemocnici ROLE 2E. „V budúcnosti chceme opätovne rozšíriť spoluprácu s vojenskými lekármi na aktívnejšej platforme a to sa týka aj spolupráce s Ústrednou vojenskou nemocnicou.“

Vlani bola Nemocnica sv. Michala podľa prieskumov zdravotníckych poisťovní, ktoré realizovali s pacientmi, vyhodnotená

spomedzi slovenských nemocníc na treťom mieste. „Predvlani sme boli druhí a niekoľko rokov predtým mali sme aj prvé miesto. To znamená, že dlhodobo patríme medzi slovenskú špičku. Tak to bude aj v nových priestoroch,“ avizuje riaditeľ. Zaujíma nás aj to, či sa po naplnení kapacity jednotlivých ambulancií dostane na zoznam ambulantnej starostlivosti aj vojak spolu so svojou rodinou, ktorý sa napríklad zo Zvolena presťahuje do Bratislavy. „Určite na to myslíme. Čo sa týka vojakov a policajtov budeme mať vytvorené rezervy.“

Človečina a optimizmus

Na Cintorínskej však nenájdu kvôli priestorovým možnostiam miesto súkromné ordinácie, ktoré boli v areáli pod Červeným mostom v komerčných prenájdoch. „Súkromní lekári si budú postupne pre ordinácie hľadať iné miesta. Svojich pacientov o tom priebežne informujú,“ poznamenáva riaditeľ. No všetci pacienti kmeňových lekárov Nemocnice sv. Michala budú môcť využívať ich služby aj po presťahovaní. A čo o parkovanie? „Do dvesto miest v dvoch podzemných podlažiach.“

V súvislosti s budúcim sídlom Nemocnice sv. Michala nám však nedá, aby sme sa riaditeľa nespýtali, či je pre nové nemocničné zariadenie práve tou najlepšou adresou Cintorínska ulica. „Máte pravdu. Je fakt, že by to bol dosť čierny humor, keby k nám pacienti vchádzali vchodom z Lazaretskej ulice a vychádzali na Cintorínsku,“ zasmieja sa riaditeľ Križko. Avizuje však riešenie. Už sa ním zaoberajú príslušné orgány mesta. „Medzi Cintorínskou a Dunajskou je krátka ulica, ktorej súčasťou je aj naša budova. S láskavým dovolením doktorky Vierky Satinskej by sa mala volať po jej zosnulom manželovi. Po mužovi, ktorý voňal človečnosťou a ktorému bol vlastný humor nádej a optimizmus. Budeme hrdí, ak aj naša nemocnica bude mať podobné vlastnosti a naša adresa bude Ulica Júliusa Satinského č.1.“

Text: Pavol Vitko
Foto: autor, TASR

Slováci v mierovej

Národná rada SR svojím uznesením č. 1372 z 10. mája 2001 vyslovila súhlas s vyslaním jednotky OS SR do misie UNFICYP. Slovensko postupne prevzalo po Rakúsku velenie v jednom z troch sektorov mierovej misie a stalo sa tak po prvý raz jedným z veliči národov v misii (19. júna 2001). Najskôr bolo vyslaných 280 slovenských vojakov. Ich počet sa postupne znižoval (od 31. januára 2005 bol na základe rozhodnutia bezpečnostnej rady OSN tzv. Model 860 znížený počet vojenských síl UNFICYP o 30 percent). Okrem maďarskej jednotky pôsobili od septembra 2004 dôstojníci chorvátskeho kontingentu, od septembra 2011 príslušníci srbskej strážnej jednotky a od septembra 2013 dôstojníci ukrajinského kontingentu. Chorvátsky kontingent ukončil svoje pôsobenie v UNFICYP v septembri 2014. Sektor 4 sa rozprestiera na ploche vyše 110 kilometrov štvorcových. Začína na hranici britského sektoru neďaleko Nikózie a končí na východe okraji Cypru. Nárazníková zóna je široká od 10 metrov až do 7 kilometrov. Pozostáva zo 4 patrolovacích základní (PB - Patrol Base). Dve sú maďarské PB 91 a PB Szent István, jedna srbská PB 126 nad obcou Pyla a dve slovenské PB CP10 pri Dherinii a PB 152 vo Varoshi.

Cyprus je tretím najväčším ostrovom v Stredozemnom mori. Má rozlohu 9 251 kilometrov štvorcových a žije na ňom vyše 754 tisíc obyvateľov (78 percent cyperských Grékov a 18 percent cyperských Turkov). Hlavným mestom je Nikózia (196 tisíc obyvateľov), ktorá je v súčasnosti jediné hlavné mesto v Európe, ktoré je rozdelené na dve časti – grécku a tureckú. Cyprus, jeho grécka časť je od roku 2004 členom Európskej únie.

Vďaka geografickej polohe a strategickému významu ostrova sa v jeho histórii na ostrove vystriedal vplyv mnohých civilizácií (Egyptania, Chetití, Peržania, Gréci, Rimania, Arabi, Frankovia, Benátčania, Turci a od roku 1878 patril na základe dohody s Osmanskou ríšou Veľkej Británii). Proti Britskej nadvláde vystupovali Gréci, ktorí chceli ostrov pripojiť ku Grécku. Nezávislosť napokon Cyprus získal 16. augusta 1960 na základe predchádzajúcej britsko-grécko-tureckej zmluvy troch garančných štátov. Prezidentom sa stal grécky cyperčan arcibiskup Makarios III. a viceprezidentom turecký cyperčan Fazıl Küçük. Zmluva okrem iného predpokladala pobyt gréckych a tureckých vojsk na ostrove, Veľká Británia si ponechala výsostné práva nad svojimi vojenskými základňami. V ústave bol zakotvený zákaz pripojenia Cypru ku Grécku. V roku 1963 boli prezidentom zrušené osobitné práva tureckej menšiny a vypukla dlhoročná občianska vojna. V marci 1964 boli na urovanie konfliktu povolané vojská OSN. V júli 1974 bol za podpory gréckej vojenskej chunty grécko-cyperskou časťou národnej gardy zvrhnutý prezident Makarios III. Cieľom vojenského prevratu bolo pripojenie Cypru ku Grécku. Turecko po neúspešných diplomatických rokovaniach k zastaveniu násillia napokon zareagovalo vojenským zásahom. Napokon obsadilo približne 37 percent ostrova. Od augusta 1974 je ostrov rozdelený na dve časti: Cyperskú republiku a Severocyperskú tureckú republiku (okrem Turecka ju uznáva len Azerbajdžan).

nej misii na Cypre

Nový koncept plnenia operačných úloh v Sektore 4 je založený predovšetkým na mobilite a flexibilitě patrolovania. Patrolovacie družstvá sú umiestnené v patrolovacích základniach priamo v nárazníkovej zóne a v hlavnom tábore vo Famaguste. Patrolujú vo vozidlách. V rámci sektoru pôsobia aj vojenský pozorovatelia – styční dôstojníci (MOLO - Military Observer Liaison Officer). Sú to zástupcovia ozbrojených síl Slovenska, Maďarska a Ukrajiny. Ich úlohou je pozorovanie a vyjednávanie s jednotlivými plukmi ozbrojených zložiek na gréckej i tureckej strane nárazníkovej zóny. Sú priamo podriadení veliteľovi Sektoru 4. Ďalší príslušníci slovenského kontingentu pôsobia v priestoroch veliteľstva UNFICYP v Nikózii. Slovenská ženijná čata, jednotka vyčlenená do pohotovostných síl a prostriedkov pre velenie operácie UNFICYP (MFR - Mobile Force Reserve) a príslušníci medzinárodnej jednotky vojenskej polície UNFICYP. Ďalší vybraní dôstojníci a poddôstojníci OS SR pôsobia v rôznych pozíciách na veliteľstve UNFICYP v Nikózii.

Medzi severnou a južnou časťou ostrova sa nachádza tzv. nárazníková zóna (Buffer Zone, nazývaná aj zelená línia – Green Line, ktorá zaberá 3% z ostrova). Kontrolujú ju mierové sily OSN na Cypre UNFICYP. Spomínaná misia je jednou z najstarších mierových misií OSN (trvá od roku 1964). Hlavnou úlohou misie je dohľad nad dodržiavaním Status Quo na čiarach zastavenia paľby zo 16. augusta 1974, ktoré tvoria hranice nárazníkovej pásma. Zóna je rozdelená do troch sektorov: Sektoru 1 pod velením Argentíny (za účasti príslušníkov ozbrojených síl Chile, Peru, Paraguaja, Bolívie a Brazílie), Sektoru 2 v zodpovednosti Veľkej Británie a Sektoru 4 pod velením Slovenska (za účasti príslušníkov ozbrojených síl Maďarska, Srbska a Ukrajiny).

Na území ostrova sa nachádzajú ozbrojené sily Cyperskej republiky, Severocyperskej tureckej republiky, vojenské útvary a zariadenia Turecka, Grécka, Veľkej Británie a mierové jednotky OSN. Ozbrojené zložky Cyperskej republiky (Národná garda) má asi 12 tisíc vojakov (z toho zhruba 12 percent profesionálov) základná vojenská služba trvá až 25 mesiacov (závisí od stupňa vzdelania) a republika vynakladá na obranu vyše 2,05 percenta HDP ročne. Vo svojej výzbroji má okrem iného 154 tankov (T-80U, AMX-30B2), takmer 500 bojových vozidiel pechoty (medzi nimi aj 43 kusov BVP-3) a obrnených transportérov. Výzbroj je prevažne ruského a francúzskeho pôvodu. Severocyperská turecká republika má 4,5 tisíc vojakov. Základná služba trvá 24 mesiacov. Turecká armáda má na ostrove približne 30 tisíc vojakov (450 tankov, 630 obrnených transportérov, 650 diel a mínometov). Grécko disponuje na ostrove takmer tisícovkou vojakov, ktorí majú vo výzbroji tanky (61 kusov), obrnené transportéry (92 kusov) a delostrelecké systémy (24 kusov). Veľká Británia má na svojich dvoch vojenských základniach na Cypre 3,3 tisíc vojakov (2 pešie prápory, 2 vrtuľníkové letky a jednotky bojového zabezpečenia). Mierové sily UNFICYP majú v súčasnosti na ostrove 860 vojakov.

Kontingent štyroch národov

Súčasný veliteľ slovenského kontingentu v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre podplukovník Jaroslav Bitala už na ostrove pôsobil. Bol šéfom operačného oddelenia a má skúsenosti aj z misie ALTHEA na území Bosny a Hercegoviny.

Doma na Slovensku však nikdy nevelil takej veľkej jednotke veľkosti práporu, zloženej z príslušníkov štyroch národov (Slovákov, Maďarov, Srbov a Ukrajincov). Navyše dislokovanej na území východne od Nikózie až po východné pobrežia ostrova. Ďalších príslušníkov kontingentu má priamo v priestoroch ve-

liteľstva UNFICYP v Nikózii. Ženíjnu čatu a slovenskú časť MFR – pohotovostných síl a prostriedkov pre velenie operácie. „Je to pre mňa zaujímavá skúsenosť z riadenia medzinárodného kolektívu. Zladiť činnosť všetkých štyroch národov v misii nie je jednoduché. Každý z nich má svoju mentalitu. Úlohou je ich zladiť a spo-

jiť. V porovnaní s mojím predchádzajúcim pôsobením vzrástol počet civilných incidentov na úkor vojenských. Som rád, že z velenia UNFICYP počuť na adresu Slovákov len slová chvály. Ba doslova ódy počuť na prácu našich ženistov,“ spokojne konštatuje podplukovník Bitala.

Ďakujem Slováci

Slovenský príspevok k UNFICYP je neoceniteľný. UNFICYP pôsobí na ostrove od roku 1964. S mandátom zabrániť opakovaniu bojov, prispieť k zachovaniu práva a poriadku a zabezpečiť návrat k mierovým podmienkam života. Slovensko prevzalo velenie v sektore 4 oblasti nárazníkovej zóny v roku 2001 po odchode Rakúšanov.

Táto východná časť Cypru a nárazníkovej zóny má svoje špecifiká. Široké, ploché pláne umožňujú ľahký prístup naprieč línie prímeria. Je obzvlášť ťažké zvládnuť neoprávnenú poľnohospodársku činnosť, poľovníctvo a čierne stavby. Slovenskí vojáci zo svojich pozorovacích stanovísk a počas hliadkovania strážia mnoho kilometrov patrolovacích ciest. Ďalší príslušníci kontingentu úspešne plnia úlohy na veliteľstve UNFICYP v Nikózii, vo vyčlenených pohotovostných silách a prostriedkoch UNFICYP (MFR Mobile Force Reserve), v mnohonárodnej jednotke vojenskej polície a v ženijnej čate (FE Forceengineers). Práve slovenská ženijná jednotka má veľký význam pre celú misiu UNFICYP. Je jedinou v rámci mierových síl OSN. Slovenskí ženisti robia nevyhnutné práce na udržiavaní celej infraštruktúry misie.

Všetci členovia slovenského kontingentu sú dôležitou súčasťou UNFICYP. Povinnosti plnia na vysokej úrovni. Prispievajú k rozvoju dôvery medzi cyperskými Grékmi a Turkami na ostrove. Slovenský kontingent je príkladom multinacionálnej spolupráce. Veď v sektore 4 spoločne pôsobia okrem slovenských vojakov aj príslušníci ozbrojených síl Maďarska, Srbska a Ukrajiny. Štyri národy sektoru 4 sú príkladom efektívnej medzinárodnej spolupráce v rámci mierovej misie OSN UNFICYP na Cypre.

Generálmajorka Kristin Lundová, veliteľka UNFICYP

Medzinárodná strážna rota

Patrolovanie v nárazníkovej zóne v rámci slovenského sektoru má na starosti medzinárodná strážna rota. Pozostáva z maďarskej, srbskej a slovenskej čaty. Jednotka plní úlohy prostredníctvom patrolovacích družstiev. Sú dislokované v patrolovacích základniach priamo v nárazníkovej zóne alebo v hlavnom tábore, kempu Generála Štefánika vo Famaguste.

Mnohonárodnej jednotke velí nadporučík Štefan Navrátil. Rodák z Bratislavy pôsobí v nitrianskej protiletadlovej raketovej brigáde. Musel sa naučiť zladíť mentalitu troch národov v jednej jednotke. Nie vždy to bolo jednoduché.

Slovenská Varosha

„Každý národ si priniesol svoje špecifiká. Spoločne sme sa naučili plniť úlohy. Ťahať za jeden koniec povrazu,“ konštatuje nadporučík Navrátil. Najdlhšie patrolovacie trasy majú Maďari. Srbi zasa majú jedinou bikomunitnú grécko-tureckú dedinu Pyla a vo svojom priestore zodpovednosti aj

najviac incidentov najmä hospodárskeho charakteru. Slováci zasa majú patrolovacie základne pri obci Deryngia a v priestore Varoshe, ktorý je mimoriadne citlivo vnímaný oboma národnými spoločenstvami na Cypre.

Priestorom zodpovednosti slovenskej čaty je nárazníková zóna, cesta spájajúca prostredníctvom koridoru dve územia na ostrove, predmestie Famagusty Varosha, kde bolo do tureckej invázie v roku 1974 jedno z najvyhľadávanejších a najmodernejších turistických stredísk na celom Cypre. Dnes je tento opustený priestor strážený a oplotený. Slovenskí vojaci mu-

sia podľa veliteľa čaty nadporučíka Ľuboša Červeňa z nárazníkovej zóny dostať turistov, ktorí do nej z rôznych príčin vojdú, starať sa, aby sa v nej nerozmnožovali nelegálne skládky odpadu. Príslušníci slovenskej čaty plnia úlohy aj v tesnej blízkosti mýnových polí. Jedno sa tiahne pozdĺž hlavnej patrolovacej trasy.

Slovenskú čatu tvorí päť družstiev, z toho sú dve patrolovacie a dve družstvá vo Varoshi. Operačnou úlohou slovenských vojakov je pozorovať a monitorovať všetky incidenty a aktivity v priestore zodpovednosti čaty. Hlásiť všetky narušenia status quo, vojenské i civilné incidenty. Civil-

ných je podľa veliteľa čaty v poslednom období až 95 percent.

Lovci operencov

„Spôsobujú ich poľovníci, pytlaci, farmárčenie a vstup bez povolenia do nárazníkovej zóny. Ale napríklad aj prekročenie MSL (Maritime Security Line), bezpečnostnej pomyslenej čiary v mori pod uhlom 52° pri pozícii OP 146. Vojaci hlásia každú loď alebo plavca, ktorý prekročí hranicu. Najmä počas turistickej sezóny je incidentov neúrekom,“ pripomína veliteľ čaty. Pred niekoľkými týždňami boli veľmi aktívni lovci vtákov. Skoro každú noc naťahovali v nárazníkovej zóne siete a lovlili operencov. Lákali ich vábničkami, hlasom vtákov z USB cez reproduktor napojený na autobateriu.

Zvyšné percento predstavujú vojenské narušenia. Najmä prekročenie počtov na jednotlivých pozíciách na gréckej a turec-

Doktorica Lucia

Zdravotnú starostlivosť o slovenských, srbských, maďarských a ukrajinských príslušníkov mierovej misie UNFICYP vo Famaguste zabezpečuje v Medical Centre CGS tím zdravotníkov vedený poručičkou MUDr. Luciou Valkovičovou. Alebo „našou doktoricou“, ako ju nazvali srbskí vojaci, ktorí strážia bránu Campu generál Štefánik.

Lucia je od septembra 2014 starším lekárom sektoru 4. V ozbrojených silách je od roku 2008 a mierová misia OSN na Cypre je jej prvou zahraničnou skúsenosťou.

„Vo svojej práci sa môžem oprieť o skúsený tím zdravotníkov. Napríklad o staršieho zdravotníka rotmajstra Rastislava Macheja či maďarskú zdravotníčku nadrotmajsterku Ágnes Orsolya Barna. Má na starosti hygienu a skúsenosti z trojnásobného pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane. Náš malý medzinárodný kolektív veľmi dobre spolupracuje,“ spokojne konštatuje rodáčka zo Zlatých Moraviec poručička Valkovičová.

Priznáva, že sa snažia preveriť schopnosť vojakov reagovať na nepredvídateľné situácie. Napríklad aj naimitovaním zranenia v

nárazníkovej zóne. Reakcia slovenských, srbských a maďarských vojakov je vraj veľmi dobrá. Vedia si poradiť. Doktorka je rada, že približne každé tri mesiace vojaci kontingentu priaznivo reagujú na výzvu darovať krv. Vzácnu tekutinu potom darujú zdravotníckym zariadeniam. Raz na severnej a potom na južnej strane rozdeleného ostrova.

kej strane nárazníkovej zóny či nepovolené stavebné úpravy pozícií opozičných vojsk. Nadporučíka Červeňa teší, že má v jednotke schopných vojakov, ktorí robia Slovensku dobré meno medzi ostatnými príslušníkmi UNFICYP. Každý týždeň pri pravidelnom patrolovaní najazdia vo vozidlách vyše 1 300 kilometrov. Služba môže byť patrolovacia (šesť hodín v aute, potom šesť hodín pohotovosť na pozícii a znova celý cyklus), alebo pri rádiu, kde zabezpečuje neustále spojenie a komunikáciu s hliadkou a dozorným sektoru. Má na starosti aj kamerový systém.

Spoločne so Slovákmi na pozícii CP-10 plní úlohy ako vojenský pozorovateľ – styčný dôstojník (MOLO) aj podplukovník ukrajinskej armády Andrij Hrobenko. Spoluprácu so Slovákmi si veľmi pochvaľuje.

Ženisti robia divy

Jedinečnou jednotkou UNFICYP je slovenská ženijná čata. Tvoria ju stavebno-strojové družstvo, stavebné družstvo a družstvo opráv. Vojaci pod vedením veliteľa čaty nadporučíka Jána Leška dokážu v rámci mierovej misie OSN na Cypre podľa hlavného inžiniera UNFICYP podplukovníka Juraja Česeneka robiť vo všetkých troch sektoroch doslova divy.

Rotácia duchovných

V druhej polovici marca sa v priebehu rotácie časti príslušníkov slovenského kontingentu UNFICYP na Cypre udiala zmena aj v jeho duchovnej správe. Nadporučíka Jána Szakalu z rožňavského práporu RCHBO na tomto poste vystriedal poručík Tomáš Huďa zo seredského ženijného práporu. Kým nadporučík Szakala má za sebou skúsenosti už z dvojnásobného pôsobenia medzi našimi vojakmi na Cypre a raz z operácie KFOR v Kosove, pre poručíka Huďu je misia OSN na Cypre prvou medzinárodnou skúsenosťou.

Vo vojenskej kaplnke sv. Cyrila a Metoda v Campe generál Štefánik vo Famaguste je k dispozícii pre všetkých príslušníkov slovenského kontingentu. Ale nielen tam, veď podľa skúseností nadporučíka Szakala je miesto vojenského kaplána vždy tam, kde ho vojaci najviac potrebujú. Teda aj medzi príslušníkmi ženijnej jednotky a ďalšími našimi vojakmi dislokovanými v Nikózii, či medzi vojakmi na jednotlivých pozíciách. Napríklad aj na patrolovacej základni CP-10. Nadporučík Szakala odovzdal porúčikovi Huďovi skúsenosti i rady, ako pôsobiť v mnohonárod-

Podplukovník Česenek pôsobí na Cypre už od septembra 2013. Pretým získal cenné skúsenosti v operácii ISAF v Afganistane. „Slovenská ženijná čata má ako jediná jednotka v UNFICYP techniku, skúsenosti a spôsobilosti riešiť úlohy ženijného zabezpečenia za chodu misie. Velenie UNFICYP bolo s jej plnením úloh vždy spokojné.“

Slováci zvládli všetky výzvy

V poslednom období sa príslušníci slovenskej ženijnej jednotky vyznamenali pri výstavbe ochranného bezpečnostného plota okolo priestorov veliteľstva misie UNFICYP v Nikózii. Po zime, ktorá bola na pomery Cypru nezvykle daždivá, museli opraviť množstvo kilometrov patrolovacích ciest, ktoré dažde poškodili. Najviac práce ich čakalo v argentínskom sektore, v horskom pásme pohoria Trodos. Museli sa popasovať aj s nástrahami terénu. Pri práci dávať pozor, aby sa s technikou nezrútili do hlbokých roklín. Aj napriek tomu dokázali udržať priechodnosť patrolovacích ciest a neohrozili hliadkovú činnosť v žiadnom zo sektorov UNFICYP.

Slovenskí ženisti odvodili veľa práce pri zlepšení sociálnych podmienok života v jednotlivých kempoch. Vidieť to aj vo Famaguste v kempe Štefánik. Stopy ich činnosti sú však badateľné na mnohých pozorovacích stanoviskách, v ich perimet-roch. Vynovili bývalú slovenskú pozíciu 126 nad dedinou Pyla, kde v súčasnosti pôsobí srbská strážna jednotka.

Veliteľ ženijnej čaty nadporučík Ján Leško pôsobil dva razy v operácii ISAF v Afganistane. Príslušník zmiešaného leteckého krídla zo Sliača teda môže porovnávať. „Informácie o tom čo ma tu čaká, som mal od príslušníkov mojej jednotky, ktorí sa vracali z Cypru. Na rozdiel od Afganistanu tu máme pokoj na prácu. Je tu neporovnateľne iná bezpečnostná situácia. Preto môžeme všetok náš čas venovať plneniu pracovných úloh. To však neznamená, že by to na Cypre bola pre ženistov oddychová misia. Vojaci pracujú denne v prevažne neklimatizovanej technike pri vysokých teplotách. V kabínach strojov dosahuje teplota vyše 50 stupňov. A nie je jednoduché v takých podmienkach pracovať päť až osem hodín,“ pripomína rodák z Tisovca.

nom prostredí slovenského kontingentu. Počas slávania Veľkonočných sviatkov v slovenskom kontingente porúčik Huďa už

Trodos preveril ženistov

Ženisti museli často riešiť zo dňa na deň havarijný stav patrolovacích ciest, ktoré už neumožňovali bezpečný pohyb hliadok. Zabezpečovali aj prejazdnosť mnohých riečísk na trase, údržbu mostov, vodných priepustí. Nadporučík Leško spomína na prvú rekognoskačnú jazdu so svojím predchodcom po cestách v argentínskom sektore: „Až vtedy som si naplno uvedomil, čo všetko nás čaká. Veď väčšina našich vojakov ani doma na Slovensku nepôsobila v takom náročnom horskom teréne. No pomerne rýchlo si zvykli. Samozrejme, prvé jazdy po úzkych a strmých horských cestičkách absolvovali noví vodiči v sprievode skúsenejších kolegov. Pomohlo to. Postupne získali potrebnú sebadôveru. Najdôležitejšie je, že ľudia chcú úlohy splniť a práca na technike ich baví,“ s uspokojením hovorí veliteľ čaty.

Slovenskí ženisti majú okrem spomínaných úloh na starosti aj rekonštrukcie a opravy vojenských objektov a budov, budovanie a opravu heliportov, opravu vodovodných systémov, elektrických zariadení, vodovodných odpadov a sociálnych zariadení.

Policajná jednotka

V mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre pôsobia aj slovenskí vojenská policajti. Sú súčasťou mnohonárodnej jednotky vojenskej polície misie. Okrem Slovákov sú v nej zastúpení vojenská policajti z Veľkej Británie, Argentíny a Maďarska. V súčasnosti je zástupcom skúsenej britskej veliteľky majorjorky Karen Millerovej major Martin Jaššo.

Vojenský policajt z Trenčína získal v mnohonárodnom prostredí cenné skúsenosti. „Som veľmi rád, že v medzinárodnej policajnej jednotke sa nestratili ani slovenskí zástupcovia. Skôr naopak, veď nadrotmajster Jozef Gomboš bol vy-

hlásený za najlepšieho vojaka posledného polroka. Veľmi dobré výsledky dosahuje aj rotmajster Anton Turiak či nadrotmajster Martin Mankovič.“

Kým pre rotmajstra Turiaka je misia UNFICYP prvou medzinárodnou skúsenosťou, nadrotmajster Mankovič už pôsobil na Cypre, ale aj v ISAF v Afganistane či v misii UNDOF na Golanských výšinách. Okrem toho aj na veliteľstve NATO v nemeckom Heidelbergu. „Každá z týchto skúseností bola iná, ale v konečnom dôsledku mi pomohli lepšie pochopiť úlohu vojenského policajta v medzinárodnom prostredí,“ hovorí.

Major Jaššo pripomína: „Spoločne s Britmi máme výhodu, že sme vojenská policajti. Maďari a Argentínčania ju nemajú. Mnohé veci sa musia učiť priamo na mieste. Riešime aj dopravné priestupky, nehody. Objektívne najviac sťažené podmienky majú vodiči v argentínskom sektore. Je tam najťažší terén, väčšinou horské patrolovacie cesty. A keď sa k tomu pridá typický argentínsky temperament, prob-

lém je na svete. Práve pri takých situáciách nám pomáhajú argentínski kolegovia z našej policajnej jednotky. Najmä ako tlmočníci, lebo úroveň ovládania anglického jazyka medzi radovými argentínskymi vojakmi je veľmi nízka.“

Podľa majora Jašša slovenskí vojenská policajti urobili svojou prácou Slovensku na Cypre v medzinárodnej komunite vojenských policajtov veľmi dobré meno.

Tému pripravil: Jozef Žiak

Foto: autor, TASR, rtm. Radoslav Hvišč, UNFICYP

nadviazal plnohodnotnú spoluprácu so študentmi vysokej školy, ktorá sa nachádza neďaleko slovenského kempu vo Famaguste s EMU (Eastern Mediterranean University) kde študujú tisíce študentov z moslimských a krajín a Afriky. Sviatky oslávili aj spoločne s vojakmi z Maďarska, Srbska a Ukrajiny.

Blue Beret

Časopis Blue Beret (Modrý baret) je ústredným médiom misie UNFICYP. Jeho počiatky siahajú do roku 1964, keď vyšlo prvé vydanie týždenníka (dnes vychádza ako dvojmesačník). Odvtedy sa stal známym v radoch vojakov, policajtov a civilných príslušníkov, ktorí slúžili v mierovej misii UNFICYP. V roku 2014 časopis s misiou UNFICYP oslávili spoločné 50. jubileum. UNFICYP vydal viac ako 1 000 samostatných vydaní a časopis prešiel viacerými úpravami. Najnovšie UNFICYP prináša novinku v podobe digitálnej verzie. Sprístupňuje v elektronickej podobe všetky vydané čísla. Na príprave časopisu sa podieľa celý kolektív verejno-informačnej kancelárie UNFICYP. Hlavným redaktorom je hovorca misie. Prispievať do časopisu môže každý príslušník UNFICYP. Príspevky na uverejnenie vyberá editor

– hovorca misie. Finálna úprava článkov sa deje v spolupráci redaktora, vojenského hovorca misie a ostatných príslušníkov kancelárie. Grafickú úpravu má na starosti grafik kancelárie, fotografickú podporu vykonáva vojenský fotograf misie. Vojenský dôstojník pre styk s verejnosťou major Robert Szakszon (do marca kapitán Tomáš Čiampor) ako aj vojenský fotograf rotmajster Radoslav Hvišč sú príslušníci slovenského kontingentu. Cieľom časopisu je informovať verejnosť o aktivitách všetkých jej komponentov celej misie UNFICYP.

V4 chystá Spoločné nebo

V rámci slovenského predsedníctva vo Vyšehradskej skupine privítal 23. apríla minister obrany Martin Glváč rezortných kolegov z Česka, Maďarska a Poľska. Hlavnými témami rokovania v Tomášove pri Bratislave bolo prijatie Akčného plánu obrannej spolupráce, obranné plánovanie, vytvorenie bojovej skupiny EÚ krajín V4 a Stratégie V4 pre oblasť výcviku a cvičení či cezhraničné operácie.

Krajiny Vyšehradskej štvorky chcú zintenzívniť spoluprácu najmä v oblasti ochrany vzdušného priestoru. Na vytvorení Spoločného neba už intenzívne spolupracujú Slovenská a Česká republika. Spolupráca by sa mala rozšíriť postupne na všetky krajiny V4. Dôležitou témou stretnutia bolo kreovanie bojovej skupiny EÚ krajín V4, ktorá má byť v pohotovosti v prvom polroku 2016. Ministri hovorili aj o spoločných cvičeniach, ktoré by sa mali konať každý rok v jednej z krajín V4. Na jeseň to bude cvičenie Slovak Shield 2015 v Centre výcviku Lešť a v Kamenici nad Cirochou. Na záver rokovania ministri obrany podpísali Spoločné vyhlásenie ministrov obrany krajín Vyšehradskej štvorky.

Foto: Ivan Kelement

Vlády sa stretli vo Valticiach

V juhomoravských Valticiach sa 12. mája uskutočnilo v poradí už tretie spoločné rokovanie vlád Slovenskej a Českej republiky. Ministri obrany v sprievode náčelníkov generálnych štábov diskutovali najmä o príprave projektu spoločnej vzdušného priestoru, spolupráce v rámci cvičení pozemných síl ale aj Vyšehradskej skupiny. Vlády už na minuloročnom spoločnom rokovaní v Skalici poverili oboch ministrov, aby navrhli spôsoby na zabezpečenie spoločnej ochrany vzdušného priestoru. Na ich základe bola 1. septembra 2014 dosiahnutá plná operačná spôsobilosť vzdušných cezhraničných operácií (Cross-Border Operations). Rozhodnutie Slovenska o prenájme letových hodín stíhacích lietadiel JAS-39 Gripen výrazne pomohlo spolupráci medzi krajinami v rámci projektu spoločného neba, koordinácie logistickej podpory a spoločného výcviku. Ministri zdôraznili rozhodnutie aktívne rozvíjať spoluprácu pri ochrane vzdušného priestoru aj v širšom regionálnom formáte V4.

Foto: KOd

Spomienka na M. R. Štefánika

Štvrtého mája si Miloš Koterec pri pamätníku Milana Rastislava Štefánika na nábreží Dunaja v Bratislave pripomenul 96. výročie jeho tragickej smrti. Ako povedal, Štefánik svojim konaním formoval naše novodobé dejiny či už ako diplomat, úspešný politik, ale aj vojak.

Na pietnej spomienke sa zúčastnili aj zástupcovia diplomatického zboru. Štátny tajomník Miloš Koterec sa 5. mája zúčastnil aj na pietnej spomienke pri príležitosti tragickej smrti generála pri mohyle v Ivanke pri Dunaji. Astronóm, politik, diplomat, vojak, letec a cestovateľ Milan Rastislav Štefánik tragicky zahynul 4. mája 1919 pri návrate z Talianska do vlasti. Jeho lietadlo Caproni 450 (Ca33 č. 11 495) sa zrútilo pri pristávaní neďaleko Ivanky pri Dunaji.

Foto: Michal Psota

Legionárska hrdosť

„Legionári nazdar!“ zvolal 14. apríla na nádvorí Ministerstva obrany SR 1. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Gajdoš. Zborovým „Zdar“ mu odpovedal poltucet jazdcov na koňoch v uniformách 2. jazdeckého pluku sibírskeho, ktorý v rámci

čs. légii pôsobil v závere prvej svetovej vojny na území Ruska. Šesť členov Klubu vojenskej histórie (KVH) Gabriš z rúk genpor. Gajdoša slávnostne prevzalo repliku bojovej zástavy pluku, v ktorom pred sto rokmi slúžilo až 500 koní. V uniforme legendárneho veliteľa pluku plukovníka Jaroslava Červínku s ňou ako prvý zamával predseda klubu podplukovník v. v. Dušan Majerčík, ktorý ju odovzdal zástavníkovi Vladimírovi Pažitnému, veliacemu jednotky plukovníkovi v. v. Júliusovi Kováčovi a ďalším členom KVH Gabriš. Ich činnosť súvisí aj so spoločným česko-slovenským projektom Légie 100, na ktorom participujú oba rezorty obrany.

Foto: Ivan Kelement

Land Rover strieda UAZ

Minister obrany SR Martin Glváč odovzdal 21. apríla príslušníkom Ozbroyených síl 42 vozidiel Land Rover. Pribudli k 28 automobilom, ktoré vojaci prevzali v januári. Od roku 2012 majú Ozbroyené sily SR k dispozícii už 140 vozidiel Land Rover. Nové autá rezort obrany nakúpil prostredníctvom agentúry NATO NSPA.

„Za posledné tri roky sme investovali do uvedených áut viac ako 10 miliónov eur a podarilo sa nám takto obmeniť viac ako polovicu pôvodných terénnych automobilov UAZ. Je to historicky najväčší objem peňazí, ktorý sme urobili cez túto agentúru a je to transparentný proces. Zavedenie týchto vozidiel je ďalším krokom ako znižovať závislosť od ruskej techniky,“ povedal minister obrany Martin Glváč. „Pre pozemné sily je určených 35 vozidiel, šesť si prevezme 5. pluk špeciálneho určenia a jedno je pre Základňu mobilných komunikačných systémov,“ konkretizoval 1. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Gajdoš. „Vozidlo má výborné jazdné vlastnosti, je oveľa bezpečnejšie ako UAZ, má vysokú priechodnosť v ťažkom teréne a nadštandardnú brodivosť,“ zhodnotil brigádny generál Daniel Zmeko, náčelník štábu pre podporu operácií GŠ OS SR. „Land Rover zoberie na korbu šesť ľudí, takže ho možno využívať aj pri pomoci obyvateľom v krízových situáciách,“ poznamenal generál Zmeko.

UAZ-ov majú ozbrojené sily ešte 110. Ak na 100 km potrebujú do 20 litrov benzínu, Land Roveru na túto vzdialenosť stačí 11 litrov nafty. Na Land Rover, ktoré vojaci prevzali v zaplachtovanej verzii (Soft Top), sa dajú namontovať aj ľahké pechotné zbrane.

Foto: Michal Psota

Black Hawk ako nová strategická spôsobilosť

Minister obrany SR Martin Glváč dostal 29. apríla mandát od Bezpečnostnej rady a vlády SR na nákup vrtuľníkov Black Hawk UH60M. Ide o najväčší modernizačný projekt v histórii Ozbroyených síl SR. Deväť vrtuľníkov rezort obrany nakúpi prostredníctvom amerického vládneho programu FMS, čiže maximálne transparentne a za nižšie ceny.

„Ide o najtransparentnejší proces, aký si vieme predstaviť. Nakupujeme vrtuľníky a spôsobilosti s nimi spojené za ceny ako armáda Spojených štátov amerických. Kupujeme teda celý kompletný balík maximálne za 261 miliónov amerických dolárov, pričom ide o rámcovú cenu. V niektorých položkách ju budeme vedieť znížiť,“ zdôraznil minister.

„Kontrakt neznamena iba nákup samotných strojov. Je to obstaranie úplne novej strategickej spôsobilosti, čo predstavuje aj logistiku, servis, pozemný personál, výcvik a všetko, čo s tým súvisí. Tento krok veľmi posilní už aj tak vynikajúce partnerstvo medzi Slovenskom a Spojenými štátmi americkými,“ povedal americký veľvyslanec na Slovensku Theodore Sedgwick. Zdôraznil, že ide o kontrakt medzi dvoma vládami, transparentnosť ktorého je nespochybniteľná. Ďalšou výhodou kontraktu je podľa neho fakt, že Slovensko sa stane regionálnym lídrom v oblasti výcviku a údržby. Ako vysvetlil šéf rezortu obrany, prebiehajú rokovania o tom, že kontrakt bude súvisieť aj s priemyselnou spolupracou.

Náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Milan Maxim ocenil modernizačné kroky súčasného vedenia. Vrtuľníky Black Hawk spĺňajú požiadavky ozbrojených síl. Nevyhnutnosť obmeny vrtuľníkov potvrdil aj veliteľ Vzdušných síl OS SR brigádny generál Miroslav Korba: „Meníme viacúčelové vrtuľníky Mi-17 za viacúčelové vrtuľníky Black Hawk. Sú to presne tie vrtuľníky, ktoré nám vyhovujú.“ Podľa neho budú mať využitie i v rámci domáceho krízového manažmentu, na hasenie požiarov, pomoc pri povodniach či pátraní po nezvestných osobách.

Na finalizáciu kontraktu dohliadal riaditeľ Agentúry pre obrannú bezpečnostnú spoluprácu USA (DCSA) viceadmirál Joseph W. Rixey, ktorý sa zúčastnil na rokovaníach v Bratislave. „Ide o veľmi výhodnú cenu, pretože získate tie isté stroje, ako má americká armáda. Ministerstvo obrany SR využije našu podporu a americká vláda za vás dohodne najlepšiu cenu,“ uviedol. Vysvetlil, že medializovaná cena, ktorú odsúhlasil americký kongres, predstavuje iba rámec: „Vždy je nadhodnotená, aby sme boli flexibilní, ak by ste sa v budúcnosti rozhodli aj pre niečo navyše.“ Viceadmirál pripomenul, že rokovania medzi rezortom obrany a agentúrou DSCA prebiehali viac ako tri mesiace.

Foto: Ivan Kelement

Spoločný koncert ženistov

K vodnej ploche cvičiska Váh pri Seredi sa rútia vozidlá Tatra 815 PMS (pontónová mostová súprava). Obsluhu každého tvoria traja vojaci. Vodič a obsluha dielu mostovej súpravy. Zastavujú pri brehu. O niečo neskôr vozidlá cúvajú k vodnej ploche a nacvičenými pohybmi spúšťajú na ňu riečne diely.

Rýchlo kľžu po vodnej hladine a po krátkom čase sa roztvoria. Každý diel prevozového súlodia má nosnosť 20 ton. Slovenskí a českí ženisti spájajú dva riečne diely a vytvárajú tak súlodie s nosnosťou 40 ton. Vojaci pripravujú nájazdové rampovňky. Slúžia na naloženie vozidiel.

Na linke Bechyně – Sered'

Celú stavbu riadi veliteľ súlodia rotný Milan Sopkuliak. Patrí medzi najskúsenejších ženistov seredského ženijného práporu. Prostredníctvom žltej a červenej vlajky riadi pripojenie vlečných člnov MO-634 k súlodi. Čln je určený na tlačenie a vlečenie súlodí z dielov pontónovej mostovej súpravy, špeciálnych plavidiel, alebo na plavbu pri zabezpečovaní činnosti ženijného vojska na vodných prekážkach. Čln je vybavený odstredivým čerpadlom na vodu, ktoré sa môže používať na hasenie požiarov alebo na očistu techniky. Osádka člna tvoria dvaja strojníci. V tomto prípade vždy jeden Slovák a Čech.

Keď je súlodie pri brehu pripravené, rotný Sopkuliak navádza naň motorové vozidlo. Riadi ho aj počas plavby na protiľahlý breh. Dôležitú úlohu v procese prípravy zohráva pobrežné družstvo príľahlého brehu pod vedením slobodníka Jozefa Čeriho. Jeho úlohou je v tejto fáze poriadne ukotviť súlodie, aby sa pri nájazde vozidla nehýbalo. Seredským ženistom v tejto činnosti pomáhajú aj českí kolegovia z 15. ženijného pluku v Bechyni. Slobodník Čeri si pochvaľuje, že veľmi rýchlo zapadli do kolektívu. Potvrdzujú to aj slová slobodníka Jiřího Kotrlého: „Na cvičení na Slovensku som po prvý raz. Neboli potrebné žiadne dlhé prípravy či vysvetľovanie. Používame prakticky rovnakú techniku, nelíšia sa ani pracovné postupy. Časové normy bez problémov zvládame.“

Prievozová preprava je jedným z hlavných typov používaných na prekonávanie vodných prekážok. Je určená na prepravu vojenských kolesových a pásových vozidiel, ale tiež civilných vozidiel, osôb a materiálu počas krízových situácií. Prievozové prepravisko má zvyčajne jeden alebo viaceré prievozov. Na každom prievoze je jedno alebo viac prievozových súlodí. O chvíľu neskôr na protiľahlom brehu zabezpečujú príslušníci pobrežného družstva protiľah-

lého brehu ukotvenie súlodia a vyloženie nákladu.

Do evakuácie techniky a osôb sa medzitým zapája aj pásový obojživelný transportér PTS-10. Je určený na prepravu osôb, materiálu a techniky na súši aj pri prekonávaní vodných prekážok (nosnosť na vode je 10 ton, na súši 5 ton, prepravná kapacita 72 osôb). Má výborné manérovacie schopnosti. Plavidlová preprava pomocou PTS-10 sa používa najmä na miestach vodnej prekážky, kde zriadenie brodového alebo iného prepraviska nie je možné. Najmä pre vlastností vodnej pre-

kážky. Vozidlo je použiteľné do rýchlosti prúdu 2,5 m/s.

Plávajúci transportér PTS-10 je používaný nielen pri plnení úloh spojených s elimináciou následkov povodní, ale vďaka výborným manérovacím schopnostiam sa osvedčil aj pri poskytovaní pomoci v snehových kalamitách.

Spolupráca potápačov

Medzitým dostali ženisti hlásenie o zatopenom osobnom motorovom vozidle. Na miesto vyrážajú príslušníci spoločného slovensko-českého záchranného prieskumného potápačského družstva pod velením rotného Vladimíra Búdu. Využitím nafukovacieho plavidla Zodiac, ktoré vo svete

„Naši ženisti pravidelne pomáhajú pri odstraňovaní živelných pohrôm, pričom vždy preukážu svoju profesionalitu. A preto je aj toto cvičenie mimoriadne dôležité. Aby si vymieňali skúsenosti aj s vojakmi z iných štátov, ktoré potom využijú v reálnom nasadení. Teší ma, že ide o ďalšie cvičenie, ktoré sa nám podarilo zrealizovať spolu s Českou republikou“

minister obrany SR Martin Giváč

používajú špeciálne a záchrannárske jednotky, urobia prieskum priestoru. Čln vďaka výkonnému motoru zabezpečuje potápa-

čom výbornú manérovateľnosť na vodnej hladine. Navyše sa rýchlo nafukuje a vyfukuje a v prípade potreby je možné vysadiť ho pomocou padáka. Vzápätí sa na vodnej hladine rozloží. Vo výbave člnu sa nachádza aj sonar a oživovací kyslíkový prístroj Spireta.

Onedlho pod vodnou hladinou nachádzajú zatopené vozidlo. Potápači vyslobodzujú vodiča, nakladajú ho na čln, poskytujú mu prvú pomoc a rýchlo ho prevážajú na breh. Tam už čakajú zdravotníci s vozidlom. Zabezpečujú odsun do brigádneho obväziska BRIOB. Potápači sa vracajú naspäť k miestu potopenia. Po lokalizácii vozidla ho vydvihnú na hladinu pomocou nafukovacích vakov. Potom upnú na vozidlo ťažné lano autožeriavu AV-15, ktorý medzitým dorazil brehu. Vzápätí autožeriav vyťahuje uviaznutú techniku na breh. Pracovná dĺžka lana je 150 metrov (v prípade použitia pomocného navijaka sa môže zväčšiť až na 320 metrov). Rotný Búda pripomína, že spolupráca s českými kolegami je na veľmi dobrej úrovni. „Ukázalo to aj terajšie cvičenie. Nebolo treba žiadne dlhé vysvetľovanie. Rozdelili sme si úlohy a bez problémov sme ich splnili,“ hovorí veliteľ družstva.

Jeho slová potvrdzuje aj starší potápač 15. ženijného pluku z Bechyně čatár Lubomír Šimek. Skúsený potápač má dvojnásobnú skúsenosť z pôsobenia v operácii KFOR v Kosove. „Je to tak. Veľmi rýchlo sme našli spoločnú reč. Nespolupracujeme po prvý raz. Máme síce v niektorých smeroch trochu lepšie vybavenie, ale na druhej strane slovenským kolegom závidíme intenzitu ich výcviku. V tom by sme sa im veľmi radi čím skôr priblížili.“

Most preveril tank

Kúsok od brehu spoločná jednotka slovenských a českých ženistov pod vedením veliteľa družstva rotného Petra Mladšieho obsluhuje drevozávod. Spracúvajú drevo a režu drevené prvky na stavbu nízkovodného dreveného mosta. Veliteľ družstva objasňuje, že pracovisko rámovej píly DTJA-60 je potrebné zvoliť na mieste, ktoré umožňuje jednoduchú prepravu nielen píly s motorom, ale i približovanie guľatiny k rezaniu a odvoz reziva. Plocha musí byť rovná a taká veľká, aby bolo možné pohodlne postaviť pílu, vytvoriť dostatočnú zásobu guľatiny na rezanie a vybudovať skládky reziva, pilín a odpadu.

Ešte pred samotnou prácou museli ženisti privesový rám s rezacím ústrojenstvom presne vyrovnať do vodorovnej polohy. Urobili to pomocou štyroch nôh, hydraulického zdviháka a vodováhy položenej na hlavnom hriadieli v smere jeho pozdĺžnej osi. Družstvo tvorí šesť vojakov (4 Slováci, 2 Česi). Okrem veliteľa družstva – strojníka píly ho tvoria dvaja nakladači, dvaja odoberači a strojník motora. Medzi nimi nechýba ani skúsený pilčík slobodník Pavel Magál, ktorý má bohaté skúsenosti z ťažby a spracovania drevnej hmoty.

Spomínané prvky zo spracovaného dreva rýchlo využívala ďalšia spoločná slovensko – česká jednotka na výstavbu nízkovodného dreveného mosta. Práca im išla od ruky. Most je určený na krátkodobé použitie. Teda na niekoľko dní, prípadne týždňov. Je na jedno použitie. Výhodou je, že využíva na stavbu materiál v mieste ťažby, prípadne v jeho blízkosti. Ďalej zabezpečuje veľkú rýchlosť stavby, minimálny rozsah prác na prekážke. Mostná konštrukcia zabezpečuje mnohonásobný prejazd predpokladaných bremien. Výrobu prvkov mosta a jeho stavbu si vojaci veľmi rýchlo osvoja. Spodná

hrana nosnej konštrukcie je 0,5 – 1,5 m nad hladinou vody.

Základná zaťažiteľnosť takého mosta je 60 ton. Pozostáva z mostných polí dlhých 5 metrov. Na oboch koncoch má nájazdové rampy. Výstavba mosta, ktorý má dĺžku 54,5 metra trvá tri hodiny a 5 minút. Rámové podpery sa stavajú obyčajne pri mostoch cez suché prekážky alebo cez úzke vodné prekážky s nevelkou (max. 1,5 m/s) rýchlosťou prúdu. Veliteľom českých ženistov,

Medzinárodné cvičenie Engineer Rescuers 2015 sa uskutočnilo v dňoch 4. až 15. mája súčasne na území Českej republiky a Slovenska. Cieľom cvičenia bolo preveriť činnosť štábov ženijných útvarov Armády ČR a Ozbrojených síl SR pri koordinácii činnosti vojsk a riadení spoločnej humanitárnej operácie na území oboch krajín v povodí riek Morava a Váh. Medzinárodné brigádne účelové zoskupenie ženijného vojska v rámci operácie domáceho krízového manažmentu pomáhalo pri odstraňovaní následkov živelného pohromy.

Veliteľom zoskupenia a riadiacim cvičenia bol veliteľ 15. ženijného pluku AČR v Bechyni plukovník gšt. Robert Bielený. Na cvičení sa zúčastnilo takmer 500 vojakov oboch armád (250 Čechov a 200 Slovákov) z 15. ženijného pluku Bechyně, 153. ženijného práporu Olomouc a ženijného práporu Sered'. Mali k dispozícii desiatky kusov ženijnej pásovej, kolesovej i špeciálnej techniky.

Cvičenie prebiehalo súčasne na území Českej republiky i Slovenska. Na letisku Přerov – Bochoř, kde sa budovala humanitná základňa, ako aj miesto dekontaminácie osôb a techniky. Vo VVP Libavá cvičila rota všeobecnej ženijnej podpory, ktorú naši susedia pripravujú na nasadenie v roku 2016 v rámci síl Európskej únie. V Kojetíne budovali ženisti dočasné premostenie vodného toku pomocou ťažkej mostovej súpravy (TMS). Na cvičisku Váh pri Seredi vybudovali ženisti prevozové prepravisko z dielov pontónovej mostnej súpravy, pomocou ktorého prepravili cez vodnú prekážku techniku i osoby. Ďalších prepravili prostredníctvom pásového transportéra stredného PTS-10. Vyrobili prvky a následne postavili nízkovodný drevený most, premostili prekážku pomocou mostného tanku MT-55. Potápačské družstvá zachraňovali topiacich sa zo zatopeného motorového vozidla.

podieľajúcich sa na stavbe mosta je poručík Michal Jasanský zo 153. ženijného práporu AČR v Olomouci. „Je to pre nás nová skúsenosť, lebo takéto mosty u nás nestavíme. Aj prostredníctvom cvičenia si takúto spôsobilosť postupne obnovujeme,“ konštatuje poručík Jasanský, ktorý bol na spoločnom výcviku so ženistami zo Serede na Slovensku aj pred rokom.

Prácu medzinárodnej jednotky ženistov o chvíľu preveruje mostný tank MT-55. Jeho osádku tvorí veliteľ a vodič. Vozidlo s hmotnosťou 36 ton pomaly vchádza na nájazdovú rampu nízkovodného dreveného mosta a prechádza po ňom. Ukázalo sa, že je dobre postavený. Vzápätí mostný tank premostuje

ďalšiu prekážku, ktorá bráni evakuácii osôb a techniky z postihnutej oblasti.

Návrat do Afganistanu

Na prekážku sa most kladie preklápaním dopredu, pričom sa súčasne roztvára. Ukladacie ústrojenstvo sa ovláda buď elektrohydraulickou riadiacou sústavou podľa nastaveného programu samočinne, alebo prestavovaním ovládacích pák na rozvážači ručne. Most je počas presunu zovretý a uložený na podvozku tak, že konce spodných mostoviek sú vsunuté v nábehoch ramena a zadná časť je uložená na zadnej opierke. Upevnený je výsuvnými zaisťovacími čelustami. Celá operácia nezaberie vy-cvičenej osádke viac ako tri minúty (spätné naloženie 5 až 8 minút). Maximálna dĺžka prekážky môže byť až 17,5 metra. Po položení mostovky jej únosnosť a kvalitu položenia preveruje samotný tank.

Spoločný výcvik s českými ženistami si pochvaľuje aj veliteľ ženijnej technickej rotы kapitán Igor Červeň. „Ženisti z Bechyne a Olomouca sú zaradení do jednotlivých jednotiek rotы. Neexistuje jazyková bariéra, disponujeme až na niektoré výnimky podobnou technikou, pracovnými a operačnými postupmi, systémom velenia. Samozrejme, pozorne sledujem, s čím novým prišli k nám na Slovensko. Zaujala ma česká kontajnerová dielňa, v ktorej sú všetky potrebné nástroje na prácu s drevom. Veľmi dobrá je spolupráca s českým veliteľom jednotky kapitánom Petrom Königom,“ zdôrazňuje kapitán Červeň. Veliteľ rotы, ktorý má za sebou skúsenosť z pôsobenia v operácii ISAF v Kandaháre sa prakticky krátko po cvičení Engineer Rescuers znova vracia plniť úlohy do Afganistanu. Tentoraz do Kábulu. Na cvičení si pochvaľuje prácu, ktorú odvedli velitelia družstiev rotmajstri Tibor Tóth a Erik Bednár, ale aj strojník desiatnik Tomáš Švec.

Veliteľ pontónovej rotы (na cvičení) nadporučík Ján Smatana pripomína, že pontónisti oboch armád v posledných rokoch intenzívne spolupracujú. Podľa neho okrem iného aj preto dokážu bez nejakých väčších problémov vytvoriť spoločnú jednotku a efektívne plniť zadané úlohy. K úspechu cvičenia prispel veľkou mierou veliteľ pontónového družstva rotný Milan Sopkuliak či veliaci poddôstojník druhej pontónovej čaty rotmajster Vladimír Brziak.

Text a foto: Jozef Žiak

Čo dokázalo cvičenie Engineer Rescuers 2015?

ANKETA

Náčelník generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim: Osobne som sa oboznámil s plnením úloh cvičenia na území Českej republiky i Slovenska. Ženijné jednotky Ozbromených síl SR a Armády Českej republiky spoločne precvičili úlohy so zameraním na znižovanie následkov živelných katastrof s humanitárnym cieľom, na pomoc obyvateľstvu v boji so živelnými pohromami. Som veľmi rád, že cvičenie ukázalo, že vieme veľmi efektívne spolupracovať pri plnení spomínaných úloh v rámci domáceho krízového manažmentu. Všetky úlohy či už na cvičení v Čechách, alebo na Slovensku spoločne plnili zmiešané jednotky, zložené zo slovenských a českých ženistov. Z môjho pohľadu hodnotím ich prácu veľmi pozitívne.

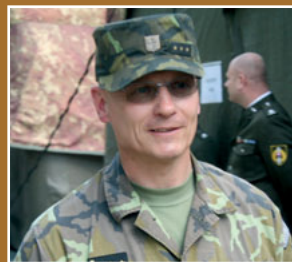
Veliteľ Pozemných síl Armády ČR generálmajor Ján Gurník: Ukázalo sa, že spolupráca medzi ženistami oboch našich armád je na vysokej úrovni. Veľmi dobre plnili všetky úlohy. Od naplánovania a riadenia cvičenia spoločným brigádnym účelovým zoskupením, až po jeho praktické uskutočnenie. Teší ma, že v tomto smere nielen medzi ženistami, ale aj ďalšími zložkami pozemných síl oboch krajín sa najmä v poslednom čase úspešne rozvíja intenzívna spolupráca. Najlepším dôkazom toho je aj cvičenie ženistov Engineer Rescuers.

Veliteľ Pozemných síl OS SR brigádny generál Ondřej Novosad: Cvičenie medzinárodného ženijného účelového zoskupenia na území oboch našich krajín je vyvrcholením dvojročného spoločného výcviku slovenských a českých ženijných jednotiek. Intenzívne spolu cvičili. Cvičenie ukázalo, že sa nám darí rozvíjať naše jednotky s dôrazom na kompatibilitu zbraní a interoperabilitu jednotiek v spoločných úlohových zoskupeniach. Je to predpoklad na úspešné spoločné pôsobenie v rámci domáceho krízového manažmentu na území Českej republiky a Slovenska i nasadenia v zahraničných operáciách.

Veliteľ brigádneho účelového zoskupenia a veliteľ 15. ženijného pluku AČR Bechyň plukovník gšt. Robert Bielený: Ako riadiaci cvičenia a veliteľ účelového zoskupenia môžem s uspokojením konštatovať, že úlohy cvičenia sa nám podarilo splniť. Bol to spoločný koncert českých a slovenských ženistov. Nielen v praktickom plnení úloh na cvičiskách oboch krajín, ale aj v práci a zladení činnosti štábov. V Přerove i v Seredi. Dôstojníci sa pri práci štábov mnohému priučili. Českí ženisti od svojich slovenských kolegov ich štandardné operačné postupy, a naopak. Teší ma, že spoločný štáb vie prijať, naplánovať, skalkulovať rozhodnutie a nariadenie veliteľa účelového zoskupenia. Samotní ženisti ho potom úspešne uskutočnili pri cvičení. To je veľmi dôležité pre budúce reálne nasadenie spoločných jednotiek v prípade potreby. Či už na území Českej republiky, alebo Slovenska. Na základe úspešného tohtoročného spoločného cvičenia sa plánuje obdobné uskutočniť aj na budúci rok.

Veliteľ seredského ženijného práporu podplukovník Dalibor Jelínek: Najväčší význam cvičenia vidím v zladení štábov i samotných ženijných jednotiek. Všade spoločne pôsobili slovenskí a českí ženisti. Od štábov až po družstvá a obsluhu jednotlivých ženijných strojov a zariadení. S úrovňou plnenia úloh na cvičení som veľmi spokojný. S českými ženistami spolupracujeme už dlhodobejšie. V uplynulom období spoločne cvičili napríklad naše pontónové jednotky. Cvičenie je aj predpokladom na úspešné obnovenie spôsobilosti, ktoré naše ozbrojené sily v uplynulom období z rôznych dôvodov stratili. Naši českí kolegovia napríklad z výstavby nízkovodného dreveného mosta a my v oblasti ťažkej mostovej súpravy. Nie vždy je k dispozícii ženijná technika, ale drevo nájdeme takmer všade. Navyše nízkovodný drevený most je možné postaviť na premostenie prekážky na rozdiel od pontónového aj tam, kde nie je voda. Na revanš sme zasa my získali poznatky a skúsenosti z výstavby ťažkej mostovej súpravy.

Nový náčelník Generálneho štábu AČR

Armádný generál Petr Pavel odovzdal 4. mája velenie Generálneho štábu Armády Českej republiky svojmu nástupcovi, generálporučíkovi Josefovi Bečvářovi. Súčasťou slávnostného aktu na pražskom Vítkove bol prelet lietadiel typu Gripen a CASA nad Prahou. J. Bečvář oficiálne vymenoval do funkcie prezident ČR Miloš Zeman. Pavel zastával funkciu náčelníka generálneho štábu od roku 2012. V júni sa stane predsedom vojenského výboru NATO. Nový náčelník Generálneho štábu Armády ČR Jozef Bečvář označil za svoju prioritu vybudovať moderné a akcieschopné

vojsko. Chce tiež dokončiť proces personálneho dopĺňovania a pokračovať v zahraničných misiách. „Nastupujem do funkcie náčelníka generálneho štábu s vedomím toho, že je to pre mňa osobná i profesionálna výzva,“ povedal Bečvář pri slávnostnom akte. Generálporučík Jozef Bečvář sa narodil 11. augusta 1958 v Plzni, absolvoval Vojenské gymnázium v Moravskej Třebovej, delostrelecký odbor Vojenskej vysokej školy pozemného vojska vo Vyškove, postgraduálne štúdium veliteľsko-štábného odboru raketové vojsko a delostrelectvo a Vševojskovú školu obrany v Paríži. Pôsobil ako náčelník Vojenskej polície, pridelenec obrany ČR vo Francúzsku a prvý zástupca náčelníka Generálneho štábu AČR.

Foto: AČR

Vojenské výdavky vo svete rástli

Celosvetové vojenské výdavky sa v roku 2014 takmer nezmenili, keď ich nižšiu úroveň v Spojených štátoch a západnej Európe vyrovnali zvýšením v iných regiónoch, súvisiace s konfliktmi na Blízkom východe, na Ukrajine a v Afrike. Vyplýva to zo správy Štokholmského medzinárodného ústavu pre výskum mieru (SIPRI). Odhaduje, že globálne vojenské výdavky sa vlni oproti roku 2013 znížili o 0,4 percenta na celkovo 1,77 bilióna dolárov (1,67 bilióna eur). Výdavky USA poklesli o 6,5 percenta v rámci opatrení na znížovanie rozpočtového deficitu, napriek tomu ostali najvyššie na svete na úrovni 610 miliárd dolárov (577,11 mld. eur). Ide o 34 percent celosvetových vojenských výdavkov a takmer trojnásobok výdavkov Číny, ktorá je na druhom mieste. Na obranu vynaložila 216 miliárd dolárov (204,35 mld. eur), čo je o 9,7 percenta viac než v roku 2013. Tretie Rusko zvýšilo výdavky o 8,1 percenta na odhadovaných 84,5 miliardy dolárov (79,94 mld. eur) a štvrtá Saudská Arábia o celosvetovo najviac o 17 percent, na 80,8 miliardy dolárov (76,44 mld. eur). V prvej desiatke sú aj Francúzsko, Británia, India, Nemecko, Japonsko a Južná Kórea. Ukrajina zvýšila v roku 2014 výdavky o vyše 20 percent, aj keď najmä na personálne náklady a dôchodky. V Poľsku vojenské výdavky stúpili o 13 percent a očakáva sa, že dosiahnu dve percentá HDP. Celkovo inštitút v regióne východnej Európy eviduje nárast o 8,4 percenta, v západnej a strednej Európe pokles o takmer dve percentá oproti roku 2013.

Foto: Vitalij V. Kuzmin

Porošenko predĺžil odvody

Ukrajinský prezident Petro Porošenko predĺžil jarné odvody do armády do júna. V prezidentskom dekréte sa uvádza, že jesenné odvody potrvajú od októbra do novembra. Podľa agentúry TASS ukrajinské úrady plánujú tento rok povolať do armády 100 000 až 150 000 ľudí. Porošenko podpísal aj dekrét, ktorý zvyšuje počet príslušníkov armády na štvrtí milióna. V rámci jarných odvodov vláda počíta s vyše 20 000 novými vojakmi. Ukrajinské ministerstvo obrany oznámilo, že plánovaná demobilizácia vojakov, ktorí slúžia na východe Ukrajiny, sa začala 15. mája.

Za Islamský štát bojujú tisíce Rusov

Najmenej 1 700 občanov Ruskej federácie bojuje na strane extrémistickej organizácie Islamský štát (IS) v Iraku a Sýrii. Vyplýva to z informácií ruskej Federálnej bezpečnostnej služby (FSB). „To sú len tí, o ktorých vieme,“ povedal námestník riaditeľa FSB Sergej Smirnov. Islamský štát podľa predstavitela ruskej tajnej služby preniká aj naďalej na prevažne moslimami obývaný severný Kaukaz. „Hrozba je tam celkom reálna,“ povedal Smirnov na stretnutí bezpečnostných expertov v tadžikkej metropole Dušanbe. Z Tadžikistanu sa malo k IS pridať asi 300 bojovníkov.

USA platia Afganistan

Spojené štáty budú financovať afganské ozbrojené sily v počte 352 000 mužov najmenej do konca fiškálneho roka 2017. V súčasnosti majú afganské ozbrojené zložky približne 330 000 mužov. „Udržanie tohto počtu najmenej do konca roku 2017 vychádza zo spoločného odporúčania afganskej armády a koalíčných síl, aby sme zabezpečili, že pokrok, ktorý sme v oblasti bezpečnosti dosiahli, bude trvalý,“ povedal americký minister obrany Ashton Carter. Náklady na financovanie afganských ozbrojených síl predstavujú vo fiškálnom roku 2015 4,1 miliardy dolárov, v nasledujúcom by mali klesnúť na 3,8 miliardy.

Donbas stál Rusko miliardy

Desať mesiacov vojny na juhovýchode Ukrajiny stálo Rusko asi 53 miliárd rubľov (vyše 930 miliónov eur), uvádza sa v správe, ktorú na základe údajov zhromaždených zavraždeným ruským politikom Borisom Nemcovom vypracovali jeho kolegovia združení okolo politickej strany RPR-PARNAS. Z toho 21 miliárd rubľov vynaložili na 6 000 dobrovoľníkov z Ruska, ďalších 25 miliárd rubľov na podporu 30 000 proruských separatistov na východe Ukrajiny a 7 miliárd rubľov na použitie, obsluhu a opravy bojovej techniky. Anexia Krymu vyšla Rusov na dva bilióny rubľov z miezd a 750 miliárd rubľov z úspor.

J. Dunford šéfom zboru náčelníkov štábov

Za nového predsedu Zboru náčelníkov štábov ozbrojených síl USA navrhol prezident Barack Obama generála námornej pechoty Josepha Dunforda. Terajší šéf Zboru náčelníkov generál pozemných síl Martin Dempsey by mal po štyroch rokoch z funkcie odísť. Dunford viedol námornú pechotu pri útoku na Bagdad v roku 2003 a v rokoch 2013-2014 bol hlavným veliteľom amerických a medzinárodných síl v Afganistane. Vymenovanie Dunforda za predsedu Zboru náčelníkov štábov ozbrojených síl USA a generála Paula Selva za jeho podpredsedu musí ešte potvrdiť senát.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Nepriestrelné vesty

Nepriestrelné vesty, tento čoraz potrebnjší doplnok výstroja moderného vojaka, sú odolnejšie a ľahšie než kedykoľvek predtým. Napriek tomu sú stále príťažké, objemné a obmedzujúce pohyb, najmä pri dlhodobom používaní. Revolúciu v konštrukcii nepriestrelných viest môže v budúcnosti priniesť tzv. „tekutý pancier“, vyvíjaný expertmi najmä v Rusku, vo Veľkej Británii a v USA.

Princípom je rozloženie kinetickej energie nepriateľskej strely na veľkú plochu, a to vďaka špeciálnej tekutej látke, ktorá svojou konzistenciou pripomína krém alebo želé. Na projekte pracujú napríklad britskí vedci z koncernu BAE Systems. Jeho experti veria, že budúce nepriestrelné vesty, založené na koncepcii tekutého panciera budú podstatne ľahšie, odolnejšie než tie súčasné. Aby bolo možné túto vestu bez rizika poškodenia vôbec nosiť a používať v boji, rátajú odborníci s tým, že špeciálny tekutý pancier bude ako náplň sendviča chránený z oboch strán kevlarom.

„Krém je asi vhodnejšie pomenovanie, pretože molekuly tekutého panciera sa do seba zamykajú rovnakým spôsobom, ako keď pri varení zahusťujeme krém či omáčku. V našom prípade však energiu potrebnú na toto ohriatie a zamiešanie dodá kinetická energia strely,“ opisuje princíp britského tekutého panciera bezpečnostný expert Jan Grohmann. Podľa neho tak dôjde k žiaducemu efektu, keď sa energia dopadajúcej strely rozloží na oveľa väčšiu plochu, čo výrazne zníži namáhanie kevlarových vrstiev, ktoré budú ďalej tvoriť hlavnú balistickú ochranu vojaka na bojisku. Kombinácia pevného kevlaru a polotekutého želé ochráni ľudský život a zdravie viac než doteraz používané materiály. Novinka je totiž nielen pevnejšia, ale aj ohybnejšia, takže tekutý pancier bude schopný v budúcnosti plnohodnotne chrániť i citlivé body ľudského pohybového aparátu, napr. lakťové či kolenné kĺby. Vesta bude

celý čas ohybná, pretože jej tekutý pancier vo vnútri stuhne až pri zásahu. Z ohybného brnenia sa tak okamžite stane klasická tvrdá škrupina.

Aj úspora na hmotnosti bude značná. Podľa odborníkov budú nové generácie nepriestrelných viest až o polovicu ľahšie než tie, ktoré nosia vojaci dnes. Navyše pri zachovaní rovnakej či skôr ešte vyššej balistickej odolnosti. Na porovnanie, súčasná americká vesta Interceptor vybavená plátmi SAPI, bočnými plátmi a ochranou rúk má takmer 15 kilogramov.

Na obzore Robocop

Americká armáda v súčasnosti vyvíja pre svojich vojakov bojové obleky budúcnosti TALOS (The Tactical Assault Light Operator Suit), v ktorých má mať tekutý pancier primárnu ochrannú úlohu brnenia 21. storočia, takže by nemal byť priestrelný bežnými ručnými palnými zbraňami.

Už samotný výber mena projektu je veľmi zaujímavý, pretože Američania, pre ktorých sú história ľudstva a dejepis skôr okrajové, zvolili pre koncept ochrany vojakov tretieho tisícročia meno medeného obra, ktorý podľa starogréckej mytológie na príkaz boha Dia strážil na ostrove Kréta krásnu Európu pred pirátmi a dobyvateľmi. Kedykoľvek sa na Kréte vylodili cudzie invázne sily, skočil Talos do pripraveného ohňa, rozžeravil si ruky do červena a ponáhal sa objať útočníka.

V projekte TALOS sa angažujú najmä vedci technickej univerzity v Massachusetts. Základom nimi vyvíjanej verzie tekutého panciera je tiež druh špeciálnej kvapaliny (hoci odlišnej od systému BAE), ktorá sa v rádoch milisekúnd pomocou magnetického poľa alebo elektrického prúdu premení na veľmi pevnú látku. Tá má chrániť nie iba životne dôležité orgány, prípadne hlavu a krk, ale doslova celé telo, pričom v neaktívnom stave vojakovi nebráni v pohybe, resp. v boji.

Súčasťou bojového obleku TALOS, pripomínajúceho tak trochu sci-fi z Hviezdnych vojen, Hviezdnej brány alebo Robocopa, má byť okrem vrstvy tekutého panciera aj elektromechanický systém uľahčujúci transport ťažkého vybavenia. TALOS obsahuje aj riadiaci počítač, nočné videnie, zariadenie na monitorovanie pohybu v okolí či penu na zacelenie rán. „Ide o rozsiahlu škálu systémov zabudovaných v uniforme, v ktorej sa spája exoskeletón s inovatívnym brnením, zariadenie monitorujúce napájanie a zdravotný stav, plus zabudovaná zbraň,“ opísal TALOS výskumný poradca Karl Borjes.

Kedy sa prvé prototypy TALOS objavia v radových alebo aspoň špe-

ciálnych amerických jednotkách SOCOM (Special Operations Command), je zatiaľ otázkou. Funkčný prototyp však videli pozvaní hostia počas predstavenia na leteckej základni na Floride. Zatiaľ musia Američania vráťane jednotiek Green Berets, Delta a Navy Seals ďalej bojovať v klasických nepriestrelných vestách a konštrukciách používaných už dve dekády.

Emancipácia v armáde

V posledných dvoch rokoch sa ukázalo, že aj tieto konštrukcie treba čiastočne zmeniť, hoci inovácie neboli primárne spôsobené iba funkčnou zastaranosťou. Dôvodom je zvyšujúci sa počet žien slúžiacich v americkej armáde, námorníctve, letectve a námornej pechote. V súčasnosti totiž ženy tvoria približne 15 % počtu amerických ozbrojencov. Počas takmer pätnásť rokov trvajúcich vojen prešlo službou na území Stredného východu, teda v Iraku a Afganistane takmer 300-tisíc vojačiek. Z tohto počtu ich bolo 800 zranených a 130 padlo.

Práve preto museli americkí vývojári vyvinúť okrem výstroja aj nepriestrelné vesty pre ženy; tie majú totiž iné nároky na osobnú hygienu, navyše bolo nevyhnutné zohľadniť ich odlišnú fyziológiu. Nakoniec sa však Američania kvôli úspore rozhodli pre úpravu štandardných nepriestrelných viest IOTV, na ktorých pridali užšie ramenná a pás, zato širšie boky. Bohužiaľ, šikmo uložené balistické dosky na takto upravené vesty strácajú časť svojich balistických schopností. Zložito tvarovaná vesta nie je ideálna na vkladanie kevlarovej tkaniny, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou dnešnej nepriestrelné vesty. To je iba jedna z komplikácií, sprevádzajúcich úsilie poslať ženy bojovať v rámci napríklad i

špeciálnych jednotiek do najnebezpečnejších častí sveta.

Vinu na tom, rovnako ako na skutočnosti, že TALOS aj tak nedostanú všetci americkí vojaci, má aj na pomery USA astronomická cena bojového kompletu. Zdá sa, že i napriek neustálemu zvyšovaniu vojenského rozpočtu USA dostali v rámci boja lobistov prednosť iné zbraňové projekty, najmä letecké, raketové a protiletecké. „Chcel by som, aby posledný vojak, ktorého sme stratili v boji, zostal posledným i v budúcnosti. Verím, že to dokážeme,“ uviedol na adresu projektu TALOS vtedajší hlavný veliteľ amerických špeciálnych síl William McRaven.

Príprava na veľkú vojnu

Podľa najnovšej ruskej vojenskej stratégie možno v Európe alebo na inom mieste sveta rátať do roku 2025 s veľkým ozbrojeným konfliktom alebo dokonca globálnou vojnou. V nadväznosti na to v ruskej armáde už nejaký čas prebieha rozsiahla modernizácia. Hoci je odolnosť ruského vojaka všeobecne známa stovky rokov (už Napoleon vyhlásil, že Rusa treba aspoň dva razy prebodnúť alebo zastreliť, aby bolo isté, že nevstane), pochopila ruská generalita na základe predchádzajúcich vlastných ťažkých strát, že heslo „Nas mnogo“ je už minulosťou. Preto sa vedenie ruskej armády začalo zaoberať myšlienkou na celkom novú koncepciu balistickej ochrany jednotlivca.

Už tradične na to ide ruská konštrukčná škola inak než výskumníci na Západe. Mimoriadne zaujímavým materiálom na skúmanie vývoja problematiky najnovších konštrukcií nepriestrelných viest mimo armád NATO predstavuje podľa českého zbraňového experta Lukáša Visingra unikátny 176-dielny dokumentárny seriál Udarnaja sila. Jeho tvorcom je produkčná spoločnosť Ostankino. „Zaoberá sa najmä modernou ruskou vojenskou technikou, ale aj niektorými vojenskými útvarmi, legendárnymi konštruktérmi zbraní a ďalšími osobnosťami a aspektmi ruskej vojenskej histórie. Tvorcovia získali prístup i k

materiálom, ktoré boli až doteraz neveřejné. Prakticky v každom pokračovaní cyklu sa preto objavujú unikátne filmové zábery, ktoré donedávna podliehali najprísnejšiemu utajeniu. Kvalitu celého projektu podčiarkuje jeho autor a súčasne skvelý rozprávač Alexander Iljin, ktorý

sa svojej úlohy zhostil skutočne majstrovsky,“ vraví o projekte Visingr; podľa neho projekt Udarnaja sila kvalitou prekonáva veľa podobných amerických alebo západoeurópskych dokumentov. Vývojom ochranných balistických prostriedkov jednotlivca sa v Ruskej federácii zaoberá viacero pracovísk. Zaujímavé výsledky dosiahli napríklad vo vý-

skumnom ústave NII Stali, kde sa okrem vývoja pancierovania pre bojové výsadkové vozidlá zaoberajú aj výskumom špičkových nepriestrelných viest. Práve o trendoch ich vývoja sa hovorí v 26. časti cyklu Udarnaja sila s výrečným názvom Ľahký pancier (Ljogkaja broňa).

Vývoj je pridrahý

Zaujímavý názor na súčasnosť, vývoj a budúcnosť nepriestrelných viest má ďalší český zbraňový expert Petr Hlavička. „Ochranné prostriedky sú vždy iba reakciou na hrozby. Nepriestrelné vesty a prilby majú byť čoraz ľahšie a odolnejšie, ale nejaký výrazný vývoj nenájdete. Rovnako ako konzervatívne používame 40 rokov tie isté zbrane, tak rovnako je to s ochranou proti nim. Sem tam sa objaví menšia firma s novou nanotechnológiou, ale zatiaľ sa nikomu nepodarilo narušiť hegemoniu veľkých výrobcov aramidu a polyetylénu,“ vraví Hlavička.

Podľa neho v tejto oblasti vývoja zatiaľ nie je nikto výrazne na špici. „Teraz nemám na mysli vývoj, ale skutočné vybavenie armád. Najmodernejšia armáda sveta, US Army so všetkými svojimi inteligentnými raketami, bombami a dronmi stále používa príšerné IOTV vesty. Ani o britských alebo nemeckých vestách sa nedá povedať nič pozitívne. Ochrana jednotlivca je podľa generálnych štábov zabezpečená, a tak sa nikto do inovácií nehrnie. Samotný vývoj, samozrejme, nespí, ale masové rozšírenie napríklad tekutých pancierov je zatiaľ stále v nedohľadne,“ krotí nadšenie vývojárov BAE a TALOS Hlavička.

A tak to podľa neho zostane minimálne najbližších desať rokov. „Snahou je vnímať ochranu vojaka ako celok, čo so sebou nesie veľa problémov. Takže podľa môjho názoru sa tento segment výstroja vojaka bude v ďalších desiatich rokoch zlepšovať iba čiastkovými zlepšeniami komfortu. Na zásadné nasadenie celkom

nových technológií si budeme musieť dlho počkať,“ myslí si expert.

A čo susedia?

To nie je veľmi dobrá správa ani pre zahraničných vojakov, ani pre bojovníkov s českou alebo slovenskou vlajkou na ramene. Armáda Českej republiky pritom nedávno rozlepila obálky výberového konania na nákup 2 300 nepriestrelných viest za 170 miliónov korún. Tender vzbudil pozornosť tým, že Úrad pre vyzbrojovanie nechcel vopred vidieť, ako budú vesty vyzeráť, ani si ich vyskúšať: víťazovi stačil dodaný opis, splnenie formálnych pravidiel a najnižšia cena. Šéfka Národného úradu pre vyzbrojovanie Jitka Nalevajková však netradičný postup svojho úradu zdôvodnila obavou z možného konfliktu s Úradom pre ochranu hospodárskej súťaže a námietkami tuctu neúspešných konkurentov. Víťazom tendra sa stala Česká zbrojovka Uherský Brod.

Nové vesty majú nahradiť nepriestrelné vesty používané v Armáde Českej republiky od roku 2009. Na nich vojakom slúžiacim v misiách v Afganistane prekážala istá neforemnosť a to, že sa počas akcie občas samé rozopínali. Dochádzalo k tomu pri zavesení väčšieho množstva výstroja a predklone vojaka, pri ktorom povolili bočné chlopne zabezpečené suchým zipsom. Problémy s týmto typom nepriestrelných viest potvrdil i Hlavička. „Nové vesty česká armáda potrebuje, pretože posledné kúpila v roku 2009.“

Najnovší typ českej armádnej nepriestrelných viest z dielne vývojárov ČZUB vychádza z modelu TBV COMBAT. Je však čiastočne upravená, ide o pripomienky „mužov v poli“, najmä príslušníkov 601. skupiny špeciálnych síl, ktorí ju používali v misii ISAF. Požiadavky diferencovala aj Armáda Českej republiky. Ide o vestu s veľkým pokrytím trupu, rýchlym obliekaním, prenosom hmot-

nosti z pliec na hrud' a chrbát nositeľa. Nepriestrelná vesta a najmä kevlarové pláty majú životnosť asi päť rokov. Tento typ vesty je zavedený aj v slovenskej armáde. Tiež sa v minulosti objavili isté pripomienky – napríklad vojakom prekážala obmedzená škála veľkostí, nemožnosť upevniť balistické panely na ochranu krku i absencia prídavnej protišokovej vrstvy. Naopak, pochvalovali si možnosť variabilného modulárneho upevňovania puzdier na náboje podľa charakteru bojovej úlohy, možnosť kombinácie so staršími typmi balistických viest i rovnakú maskováciu potlačiť ako na uniforme. Špeciáli si ich vyskúšali aj v misiách ISAF (OMLT) a v mnohých, aj medzinárodných cvičeniach so spojencami.

Materiál súčasnosti

Prvým moderným materiálom, ktorý umožnil konštrukciu nepriestrelných viest s prijateľnou hmotnosťou, bol nylon. Radikálnym prelomom v ich konštrukcii sa však začiatkom 70. rokov minulého storočia stal vynález kevlaru. Toto aramidové vlákno s vysokou pevnosťou a nízkou priťažnosťou je dodnes klasickým materiálom na výrobu nepriestrelných viest, väčšinou s označením kevlar 29 a kevlar 129. Iným druhom kevlarového (aramidového) vlákna používaným na výrobu viest je twaron. Na použitie v nepriestrelných vestách sú jeho vlákna stočené do povrazcov, z ktorých sa utká hustá a pevná tkanina.

Ďalším materiálom vhodným na výrobu nepriestrelných viest je polyetylénové vlákno spectra s veľmi vysokou molekulárnou hmotnosťou. Je základom pre materiál zvaný Spectra Shield, ktorý tvoria paralelne položené vlákna spectra, zaliate v pružnej živici. Vždy dve také vrstvy, s navzájom kolmo na seba smerovanými vláknami sú zaliate do tenkej polyetylénovej fólie. Vyznačuje sa najmä odolnosťou voči opakovaným zásahom do rovnakého miesta, strelám s vysokou rýchlosťou a voči šikmým zásahom.

V roku 1979 vyvinuli a patentovali vysoko pevnostné polyetylénové vlákno Dyneema. Jeho pevnosť je až 10-krát vyššia ako bežnej ocele. Dyneema vyniká okrem iného iba minimálnym predĺžením do zlomu, vysokou odolnosťou proti abrázii, UV radiácii a chemikáliám. Ďalším plusom je vysoká schopnosť absorbovať dopadovú energiu, ktorá je jednou z dôležitých faktorov pre hodnotu trauma efektu, ktorý je pri týchto materiáloch pomerne nízky. Pre tzv. mäkké vesty sa používajú najmä materiály pod označením SB-2 s mernou hmotnosťou 155 gramov na meter štvorcový a SB-31 s mernou hmotnosťou 132 gramov na meter štvorcový.

Text: Petr Úpický

Foto: autor, Pavol Vitko, archív

Po konvertoplánoch CV-22B Osprey špeciálnych síl USAF a špecializovaných lietadlách elektronického boja EA-18G Growler amerického vojenského námorníctva nedávno navštívili Slovensko nové transportné lietadlá MC-130J Commando II špeciálnych síl USAF v Európe.

MC-130J Com

Turbovrtuľové transportné lietadlo Lockheed Martin MC-130J Commando II je najnovším variantom modernizovanej konštrukcie C-130J Super Hercules. Vzdušné sily Spojených štátov amerických (USAF) zamýšľajú postupne kúpiť spolu 94 strojov MC-130J, ktorými veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie AFSOC (Air Force Special Operation Command) chce nahradiť všetky dosluhujúce stroje Hercules pôvodnej generácie. Nové stroje MC-130J budú ešte počas akvizíčného procesu aj počas ďalšej služby

priebežne zdokonaľované a prispôbované lepším bojovým spôsobilostiam. Z tohto plánovaného počtu by v rámci samostatného kontraktu AFSOC v budúcnosti malo byť 37 strojov konvertovaných do podoby strojov delostreleckej palebnej podpory AC-130J. Doteraz je kontrahovaných 37 lietadiel MC-130J, ktoré v službe nahradia 14 lietadiel typu MC-130E Combat Talon I a 23 lietadiel typu MC-130P Combat Shadow. Prvý sériový stroj MC-130J americké vzdušné sily prevzali na konci septembra 2011, dodanie po-

mando II

sledného je naplánované na rok 2017. Do konca roka 2013 velenie USAF prevzalo 20 lietadiel MC-130J Commando II, z tohto jeden kus je naplánovaný na prestavbu v modifikácii AC-130J.

Špeciálne misie, špeciálne lietadlo

Určením transportného a tankovacieho lietadla MC-130J Commando II je tankovanie konvertoplánov a vrtulníkov AFSOC počas letu v malých letových hladinách (môže doplňovať palivo súčasne dvom strojom), podpora činnosti špeciálnych síl (vysadzovanie a vyzdvihovanie príslušníkov, preprava a vysadzovanie nákladu), letecká činnosť v politicky citlivom alebo nepriateľskom vzdušnom priestore. Základom konštrukcie lietadla MC-130J Commando II je tankovací stroj KC-130J americkej námornej pechoty. Novo vyrobené lietadlá MC-130J majú odolnejšiu konštrukciu strednej časti krídla predĺženou životnosťou, vo vybavení majú elektrické generátory s vyšším výkonom, sú vybavené univerzálnym zariadením na tankovanie paliva počas letu UARRSI (Universal Aerial Refueling Receptacle Slipaway Installation), v podlahe je nainštalovaný zlepšený systém na manipulovanie s nákladom, v spodnej časti nosu lietadla je zavesený denný/nočný optický pozorovací systém AN/AAS-52 MTS-A, pribudli systémy družicového spojenia na prenos hlasu aj údajov, zadné bočné dvere aj nákladná rampa sú vybavené výkonnejším hydraulickým systémom (z titulu vyššej letovej rýchlosti lietadla MC-130J pri porovnaní so strojmi Hercules pôvodných verzií).

Vysoké výkony, nemalá cena

Transportné a tankovacie lietadlo pre špeciálne operácie MC-130J Commando II má dĺžku 29,3 m, rozpätie krídla 39,7 m a výšku na zemi 11,9 m. Lietadlo poháňané štvoricou turbovrtuľových motorov Rolls-Royce AE 2100D3, ktoré otáčajú šesťlistové celokompozitové vrtule, má maximálnu vzletovú hmotnosť 74 456 kg. Dolet stroja s päťčlennou posádkou (dvaja piloti, jeden operátor bojových systémov, dvaja operátori nákladu) je viac ako

4 800 km. Piloti majú v kabíne lietadla k dispozícii celkovo 13 viacúčelových displejových ukazovateľov a dva priehľadové displeje. Vo vybavení lietadla je radar AN/APQ-241 s farebným zobrazením informácie.

Lietadlá MC-130J Commando II sú vybavené sebaobraným systémom, ktorý je aj naďalej zlepšovaný a rozširovaný. V súčasnosti sú stroje vybavené 16 kazetami pre klamné ciele systému AN/ALE-47 a majú realizovanú predprípravu pre perspektívny infračervený laserový rušiaci systém LAIRCM novej generácie. Okrem dvojice hlavic rušičov (umiestnené budú po bokoch chvosta stroja) sú súčasťou tejto inštalácie aj infračervený systém výstrahy pred raketami AN/AAR-47 a radarový systém výstrahy pred raketami AN/ALR-56M. V rámci zlepšovania sebaobranných spôsobilostí budú lietadlá vybavené aj radarovými rušičmi.

Lepanto

V sérii veľkých bitiek novoveku sa vrátime do 16. storočia k námornej bitke flotíl tzv. Svätej ligy a Osmanskej ríše v Jónskom mori, v zálive pri gréckom prístave Lepanto. Bitka sa odohrala začiatkom októbra 1571 a bola posledným veľkým stretnutím veslových lodí, pričom okrem iného potvrdila i rastúci význam lodného delostrelectva v námorných operáciách.

„Svätá liga“ proti Osmanom

Sultán Sulejman I. Nádherný, víťaz bitky pri Moháči (1526), zomrel v roku 1566 vo veku takmer 72 rokov a na osmanský trón nastúpil jeho syn Selim II. Hoci sa v prvom rade sústredil na stabilizáciu ríše a v záujme toho uzavrel i rad mierových zmlúv, napríklad s rímsko-nemeckým cisárom Maximiliánom II., Perziou, Poľskom, Francúzskom i s Benátkami, neopustili ho ani dobyvateľské „chůľky“ a s pomocou islamských pirátov

Replika galéry El Real v Námornom múzeu v Barcelone

toskánskeho rádu sv. Štefana, pričom hlavné velenie nad touto koalíciou zveril donovi Juanovi de Austria, nemanželskému synovi cisára Svätej ríše rímskej a španielskeho kráľa Karola V. z rodu Habsburgovcov.

kresťanskej flotily pri Lepante bol vyvrcholením jeho dovtedajšej vojenskej kariéry a ani tu nesklamal.

Veľký admirál (Kapudan) Ali Paša (? – 1571) sa zo syna muezína (podľa čoho ho volali aj Müezzinzade – syn muezína) vypracoval na významného námorného dôstojníka a diplomata. Stal sa obľúbencom sultána Selima II., ktorý mu dokonca dal za manželku jednu zo svojich dcér. V rokoch 1563 – 1566 bol guvernérom Osmanmi ovládaného Egypta a v skromnom odevu súfijskeho pútnika (odtiaľ jeho ďalší prídomek Sufi) vraj často navštevoval slávnu nekropolu v Údolí mŕtvych pri Káhire. Úlohu veliteľa tureckej flotily pri Lepante však nezládol a stala sa mu osudnou.

Zbrane, zbroj a taktika

Zbrane a zbroj vojakov na vojnových lodiach pri Lepante sa príliš nelíšili od výzbroje pe-

Benátska galéra taranuje tureckú veslicu pri Lepante

stále útočil najmä na slabších susedov a terorizoval východ Stredomoria. Tým vážne paralyzoval kresťanský obchod v oblasti, čo viedlo zainteresované štáty k viacerým neúspešným pokusom vytvoriť protitureckú koalíciu. Vzájomné animozity sa im však podarilo prekonať až v roku 1570, kedy Turci zaútočili na kolónie Benátok na Cypre a hrozil dokonca ich vpád na Apeninský polostrov a do španielskych kolónií v severnej Afrike!

Pápež Pius V. vtedy do tzv. Svätej ligy spojil sily Španielska, Benátok, Pápežského štátu, Janova, Savojska, Urbina i rádu maltézskeho rytierov, rádu sv. Lazara a

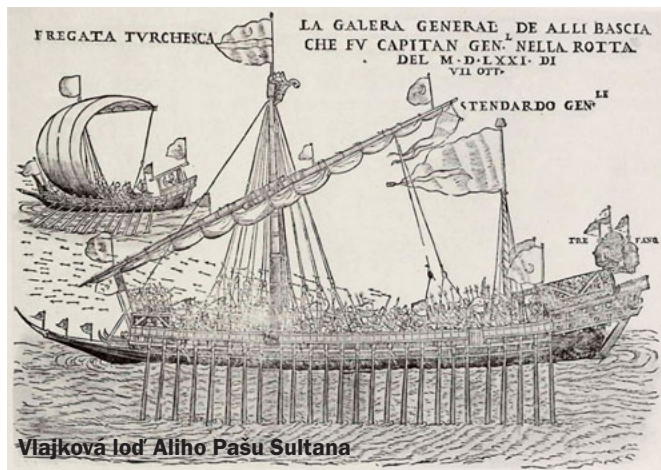
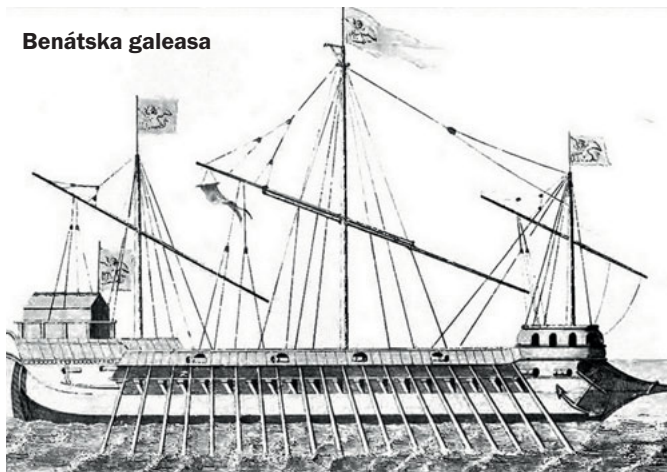
Vojvodcovia kríža a polmesiaca

Don Juan de Austria (1547 – 1578), ktorého Karol V. splodil s neurodzenou meštiankou z nemeckého Regensburgu, žil od roku 1559 na dvore Karolovho legitímneho syna španielskeho kráľa Filipa II. ako jeho nevlastný brat s titulom El Infante (princ) a mal sa stať kardinálom. Jeho dobrodružná povaha ho však predurčila do úlohy vojvodu. Po tom, čo sa osvedčil v bojoch proti pirátom v Stredozemnom mori (1568), úspešne viedol i výpravu proti povstaniu tzv. moriskov (po reconquiste väčšinou násilne pokrstených moslimov) v Grenade. Post veľkoadmirála

Veľkoadmirál Ali Paša vedie turecký útok

Benátska galeasa

Vlajková loď Aliho Pašu Sultana

choty v „suhozemskej“ bitke pri Moháči. Okrem chladných dlhých (piky a halapartne), chladných kratších (dvojsečné meče, rapiere, jednosečné tesáky, zahnuté ťažké šable, ľahšie scimitary či opačne zahnuté jatagány) a úderných zbraní sa tu rovnako uplatnili aj ručné spredu nabíjané palné zbrane (tzv. arkebúzy a muškety) s knôtočným zámkom, hoci tie vo vlhkom prostredí často zlyhávali.

Rozhodujúce v námorných bitkách boli pochopiteľne vojnové lode, v Stredomorí v tom čase ešte najmä veslové. Za najsilnejšie možno považovať galéry, štíhle plavidlá s jedným radom vesiel, dlhé až 60 a široké okolo 7 metrov, s masívnym baranidlom vystupujúcim z provy nad hladinou a slúžiacim nielen na taranovanie nepriateľa, ale aj na útok pechoty na paluby jeho lodí. Najväčšie galéry mali na každom boku až 30 vesiel, ktoré obsluhovalo asi 250 veslárov, najčastejšie trestancov, vojnových zajatcov v postavení otrokov a len v malej miere dobrovoľníkov z radov spoločenskej spodiny. Okrem nich a malej posádky každá galéra viezla aj do 150 vojakov.

Významným prvkom výzbroje galér bolo delostrelectvo, a to 5 až 7 diel v pevných lafetách v prednej galérii za baranidlom a malou palubou, strieľajúcich dopredu v osi lode. Najťažšie 15 až 20-librové delo sa nachádzalo v strede, vedľa neho stáli menšie 10 a 4-librové delá. Niektoré galéry mali delá i na korme a bokoch, a to najmä ľahké 3 až 4-librové spredu nabíjané či tzv. komorové delá v otočných vidliciach upevnených na zábradlí. Veslový pohon galér slúžil najmä na rýchly manévrový pohyb priamo v bitkách, pri presunoch na väčšie vzdialenosti využívali veľkú trojuholníkovú tzv. latinskú plachtu na dlhom šikmom rahne sťažňa umiestneného v strede paluby.

Pri Lepante Benátčania po prvý raz použili aj lode celkom nového typu. Boli to tzv. galeasy (galeere grossa – tlstá galéra) – dvojpalubové trojsťažňové plávajúce pevnosti prestavané z veľkých obchodných galér, dlhé 55 až 70 a široké 9 až 12 metrov. Ich spodné paluby patri-

li veslárom, horné námorníkom, vojakom a delostrelcom, pričom najväčšie mohli niesť až 50 diel rôzneho kalibru. Napríklad galeasa San Lorenzo mala pri Lepante 34 diel (štyri 60-librové, osem 30-librových, šesť 9-librových a šesť menších). Jej posádka tvorilo 700 mužov (300 veslárov, 130 námorníkov a 270 vojakov). Zatiaľ čo delá klasických galér neboli schopné preraziť lodný trup a slúžili najmä na ničenie živej sily, najťažšie delá galeas už dokázali nepriateľské plavidlá aj potápať. Obe flotily pri Lepante sprevádzali aj pomocné lode – tzv. galeoty, čo boli rýchle menšie galéry, slúžiace najmä na kuriérske služby, transport vojakov a len v menšej miere na priame bojové akcie.

Krvavá nedeľa pri Lepante

Loďstvo „Svätej ligy“ sa zhromažďovalo pri sicílskej Messine od júla 1571. Lode i vojaci pribúdali a bojová nálada stúpala, ale o kresťanskej láske v tejto aliancii hovoriť nemohlo. Benátčania len neradi prijímali na svoje paluby španielsku pechotu, tradične neznášali Janovčanov a neverili ani maltézskeym rytierom. Nemeckých žoldnierov nemal rád azda nikto. Flotila 206 galér, 6 galeas a takmer 100 menších lodí s 28 000 vojakmi vyplávala 16. septembra a zamierila na severovýchod ku Grécku. V zálive pred prístavom Lepanto v nedeľu 7. októbra 1571 našla tureckú flotilu zostavenú z 222 galér a 56 menších plavidiel (najmä galeot), na ktorých bolo až 34 000 vojakov. Proti sebe sa sformovali dve línie lodí široké až päť kilometrov, pričom každá mala stred, dve krídla a za stredom zálohu. V strede kresťanov bolo 63 galér Juana de Austria (s 30 galérami zálohy), krídla mali po 53 galérach a pred každou z týchto troch formácií plá-

vali dve obrovské galeasy, ktoré Turci ešte nevideli a podcenili ich. Po výmene čelných sálv sa totiž pokúsili galeasy obísť netušiac, že tie na rozdiel od klasických galér majú silné delostrelectvo i na bokoch. A tak Benátčania ešte pred priamou zrážkou flotíl potopili viacero tureckých plavidiel a vážne narušili ich formáciu.

V ďalšej fáze boja Turci začali získavať prevahu nad pravým krídlom kresťanov, ktorému velil Janovčan Dorea a hrozil obchvat ich lodí v strede. Situáciu zachránili zálohy španielskeho admirála de Bazána. Potom sa v súboji stretli dve vlajkové galéry – El Real Juana de Austria a Sultana Aliho Pašu. Súboj a vlastne celú bitku ukončila guľka zo španielskej muškety, ktorá zasiahla hlavu osmanského vojvodu a zabila ho. Turci, ktorí stratili takmer 200 lodí a okolo 25 000 mužov, sa museli stiahnuť. Na strane kresťanov bolo zničených 20 galér, ťažko poškodených ďalších 30 a o život prišlo 13 000 mužov.

Epilóg

Víťazstvo kresťanov pri Lepante mnohí považovali za koniec expanzie Osmanov, ale mýlili sa. Turci svoju vojnovú flotilu čoskoro obnovili a poučení Lepantom do nej zaradili aj veľké galeasy nazývané mahon. Už v roku 1573 vzali Benátkam Cyprus, v roku 1574 obsadili španielsky Tunis a v roku 1579 aj Maroko. Rok pred dobytím Tunisu sa o titul jeho kráľa uchádzal don Juan de Austria, nášťastie neúspešne, pretože dlho by nevládol. V každom prípade skončil lepšie ako jeho sok Ali Paša, ktorého hlava zostala nabodená na kopiji na palube jeho galéry Sultana pri Lepante.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Víťazi od Lepanta
- prvý zľava don Juan de Austria

Sarkofág dona Juana de Austria
na zámku Escorial v Madride

Poľsko kupuje rakety a vrtuľníky

Rakety typu Patriot americkej proveniencie a vrtuľníky Caracal francúzskej výroby obohatia výzbroj poľskej armády. Informácie o kľúčových rozhodnutiach zbrojného výberového konania v celkovej hodnote približne 35 miliárd zlotých (v prepočte 8,77 miliardy eur) získal a zverejnil poľský denník Gazeta Wyborcza. Poľská vláda schválila 21. apríla odporúčanie ministerstva obrany objednať raketový systém Patriot od americkej spoločnosti Raytheon. Poľský prezident Bronisław Komorowski potvrdil, že Poľsko začne rokovať so Spojenými štátmi o dokončení tendra v hodnote takmer päť miliárd eur. Ministerstvo obrany tiež oznámilo, že vybralo vrtuľníky H225M Caracal spoločnosti Airbus Helicopters na ďalšie skúšky. Zamietlo teda ponuky od firiem Sikorsky a AgustaWestland. Prezident Komorowski povedal, že modernizácia poľských ozbrojených síl je dôležitá vzhľadom na pokles bezpečnosti spôsobený rusko-ukrajinským konfliktom. Ako jedna z mála európskych krajín Poľsko plánuje budúci rok investovať do obrany dve percentá HDP. Vyberá aj dodávateľov rakiet krátkeho doletu, útočných bezpilotných lietadiel, bojových plavidiel a uvažuje aj o nákupe nových ponoriek.

Foto: Airbus

Prvá USS America

Americké námorníctvo po dvojmesačnej testovacej plavbe okolo Južnej Ameriky zavádza do výzbroje útočnú výsadkovú loď USS America, prvú rovnomennej triedy. Posádku tvorilo 300 námorníkov a leteckého personálu. Viezla štyri konvertoplány MV-22 Osprey a tri vrtuľníky MH-60S Sea Hawk. Do roku 2017, keď by mala byť prvý raz nasadená, podstúpi úpravy umožňujúce prevádzku stíhačiek s krátkym štartom a kolmým pristávaním VTOL (Vertical Take-Off and Landing) F-35B Lightning II. Lode triedy USS America majú postupne nahradiť staršie výsadkové plavidlá USS Tarawa a USS Wasp. Vrtuľníky a konvertoplány majú zabezpečovať rýchly výsadok, lebo loď nedisponuje mokrým dokom pre vyloďovacie plavidlá. Namiesto doku loď unesie dvojnásobok pohonných látok a má väčšie hangáre. Lietadlá F-35B a bojové vrtuľníky slúžia na vzdušné krytie výsadkov. Výtlak lode je 45 000 ton. Pojme 12 konvertoplánov MV-22 Osprey a rovnaký počet stíhačiek F-35B Lightning II. Môžu z nej operovať aj ťažké transportné vrtuľníky CH-53E/K Sea Stallion, viacúčelové UH-1Y Venom/MH-60S Seahawk alebo bojové AH-1Z Viper. Pretože absencia mokrého doku nedovoľuje vyloďovanie ťažkých vozidiel MRAP, tretia stanová loď triedy USS America (LHA-8, termín dokončenia 2024) bude aj s mokrým dokom.

Foto: U.S. Navy

Rusko s Argentínou nerokuje

Rusko nevstúpilo do rokovaní o predaji nadzvukových bombardérov Argentíne, hoci by o niečom takom bolo ochotné uvažovať, vyhlásil riaditeľ ruskej Federálnej služby pre vojensko-technickú spoluprácu Alexander Fomin. Podľa neho sa medializované správy, že Rusko rokuje s Argentínou o splátkovom predaji bombardérov Su-24, nezakladajú na pravde. „Žiaľ, o tejto otázke nerokujeme, ale sme pripravení o nej rokovať,“ uviedol. Správy o možnej dohode o predaji ruských bombardérov Argentíne vyvolali znepokojenie v Británii, ktorá sa obáva, že lietadlá by mohli byť využité pri útoku na britské Falklandské ostrovy v južnom Atlantiku. O ich dobytí sa Argentína neúspešne pokúsila už v roku 1982. Podľa posledných správ sa Argentína rozhodla kúpiť nové čínske bojové lietadlá FC-1 Xiaolong / JF-17 Thunder Block II.

India skúša ponorku

India spustila začiatkom apríla na vodu prvú zo šiestice ponoriek, ktoré stavia vo vlastných lodeniciach podľa francúzsko-španielskeho projektu. Tým sa začal proces rozsiahlych námorných skúšok, informovalo indické ministerstvo obrany. Prvú ponorku triedy Scorpene s dieselovo-elektrickým pohonom postavili v lodenici indického vojenského námorníctva v Bombaji. Na spustení na vodu sa zúčastnil aj indický minister obrany Manóhar Párikar a ďalší štátni predstavitelia. Šesticu ponoriek stavia India v spolupráci s francúzskym zbrojným koncernom DCNS. V rámci úsilia o posilnenie svojho námorníctva India stavia aj novú triedu ponoriek na jadrový pohon. V súčasnosti má trinásť ponoriek s dieselovým pohonom, údajne je však akcieschopná vždy iba polovica z nich. Analytici tvrdia, že India posilňuje vojenské námorníctvo kvôli čínskej námornej expanzii v regióne.

Nemecko dodá Litve húfnice

Nemecko podporí vyzbrojovanie Litvy dvanástimi samohybnými húfnicami. Dodanie ťažkých delostreleckých zbraní prisľúbila litovskej vláde nemecká ministerka obrany Ursula von der Leyenová. Húfnice by mali pochádzať zo zásob nemeckej armády za približne 15 miliónov eur. Berlín chce tiež podporiť dodávku asi 100 obrnených transportérov do Litvy. Podľa štúdie Štokholmského medzinárodného ústavu pre výskum mieru (SIPRI) zvýšila najväčšia z pobaltských krajín svoje vojenské výdavky v minulom roku o 50 percent. Ide o najväčší nárast v Európskej únii a v NATO. Nemecká armáda samohybné húfnice Panzerhaubitze 2000 (PzH 2000) s dosahom 35 kilometrov nasadila po prvý raz v roku 2010 v Afganistane. V roku 2011 nemecké ministerstvo obrany rozhodlo o znížení ich počtu v armádnej výzbroji zo 148 na 81. V súčasnosti vzhľadom na ukrajinskú krízu skúma opätovné zvýšenie tejto hranice.

Ponorky pre Izrael

Nemecká Spolková bezpečnostná rada – neverejne zasadajúci orgán nemeckej vlády – schválila dodanie ďalšej vojenskej ponorky Izraelu. Vyplýva to z informácie rady pre hospodársky výbor dolnej komory nemeckého parlamentu (Spolkový snem), ako napísali noviny Süddeutsche Zeitung. Bude to piata zo šiestich ponoriek, ktoré Nemecko dodá Izraelu. Berlín financuje ponorku triedy Dolphin z jednej tretiny, čo je približne 165 miliónov eur, peniazmi daňových poplatníkov. Nielen preto je vývoz vojenskej techniky do Izraela delicate záležitosť. Je totiž verejným tajomstvom, že izraelské námorníctvo upravuje dodané ponorky tak, aby mohli byť vyzbrojené nukleárnymi riadenými strelami s plochou dráhou letu. Členmi Spolkovej bezpečnostnej rady, ktorá rozhoduje o vývozech zbraní podliehajúcich schváleniu, sú okrem nemeckej kancelárky aj ministri zahraničných vecí, obrany a vnútra.

Vojak, policajt, učiteľ

Najskôr bol vojakom v elitnom výsadkovom pluku, šéfoval mestskej polícii, učil na základnej škole a slúžil v Policajnom zbore. Dnes riadi školu, ktorá má ambíciu vychovávať budúcich policajtov, ochrankárov aj vojakov. Svatopluk Škápík, podplukovník v zálohe, ktorý na strednej škole riadi výchovu dvoch stoviek študentov a doma vychováva dvoch chlapcov v pestúnskej starostlivosti.

„Ako mladý vojak som v armáde dosť veľký kritizoval, ale už ako čerstvý päťdesiatnik môžem porovnávať: na rozdiel od väčšiny bežnej populácie som dostal do krvi presnosť, psychickú odolnosť, systematickosť i metodiku, takže armáde som stále veľmi vďačný,“ konštatuje Svatopluk Škápík.

Zelená krv

„Od detstva som vyrastal vo vojenskom prostredí, otec aj strýko boli vojaci. Chlapčenské roky som prežil v posádkach zväčša na Šumave,“ spomenie muž, ktorý o sebe hovorí, že je žijúcou ozvenou bývalého Československa. „Časť rodiny pochádzala z Čiech, časť z Moravy a ďalší zo Slovenska,“ vysvetľuje.

Vojenskú vysokú školu vo Vyškove absolvoval ako prieskumík. Prečo? „Lebo som chcel slúžiť medzi elitou,“ odpovie bez okolov. Vo výsadkovom pluku v Prostějove odslúžil desaťrocie. S manželkou Slovenkou chceli žiť na Slovensku. Dva razy mu zamietli žiadosť o preloženie do Vajnora. Blížil sa koniec federálneho štátu a spoločnej armády. Vnútrošným presvedčením Čechoslovák sa napriek dosiahnutej 1. triede výsadkára a sľubne naštartovanej kariére radšej rozhodol odísť do civilu. Napokon iba zmenil uniformu „Rozbiehal som prácu mestskej polície. V Modre som

bol náčelníkom, v Pezinku zástupcom náčelníka.“ Bol aj učiteľom a riaditeľom základnej školy. „Pri školákoch som začínal s telocvikom a usiloval som sa zavádzať prvky sebaobrany.“ Neskôr ako „štátny“ policajt v rokoch 1999 až 2006 pôsobil v Strednej odbornej škole policajného zboru. Aj tu využíval zručnosti nadobudnuté v armáde. Bol inštruktorom streleckej a telesnej prípravy. Vypracoval sa na zástupcu riaditeľa. V súčasnosti je už druhý rok riaditeľom Súkromnej strednej odbornej školy ochrany osôb a majetku v Bratislave.

Veľké a malé deti

„Keď máte guráž objavovať nové veci a nemrháte čas po krčmách či nad zbytočnosťami, dá sa iste prežiť aj viac,“ smeje sa Svatopluk Škápík. Za zbytočnosti určite nepovažuje horskú cyklistiku či bežky. S manželkou žijú v Štefanovej pri Modre, a tak Malé Karpaty veľmi dobre poznajú jeho športový pot. Pozná aj vyššie končiare. Je vysokohorský turista, hoci horolezectvo už zavesil na skobu.

To všetko, no najmä disciplínu a sebaovládanie, ale aj sebaúctu či ambicióznosť sa usiluje pestovať vo svojich žiakoch. „Uchádzači o štúdium musia mať popri prospechu fyzickú dispozíciu a psychickú odolnosť. Naša škola určite nie je vhodná pre deti s poruchami učenia, sústredenia

a správania,“ zdôrazňuje na rovinu. Odbornými garantmi školy sú rezort vnútra a Slovenská komora súkromnej bezpečnosti, no sľubne sa rozbieha aj spolupráca s rezortom obrany.

Zdedili vojenské „spôsobilosti“ aj jeho deti? „Ktoré myslíte, tie veľké alebo malé?“ zaskočí nás. Manželia Škápíkovci majú totiž dve dospelé dcéry a dvoch malých synov. Chlapcov si adoptovali. „Staršia dcéra sa venuje historickému šermu, horolezectvu a skáče padákom,“ prizná v nej svoje gény. „Mladšia je viac po manželke, ktorá rada poznáva iné krajiny a zaujímajú ju veci verejné. Takže je veľká turistka a študuje medzinárodné vzťahy.“ A čo chlapci? „Majú iba desať a jedenásť rokov, máme ich veľmi radi a ešte je predčasné hovoriť o tom, akým smerom sa budú uberať.“

Koľko poznáte manželov s odrastenými deťmi, ktorí by si pokojne mohli užívať stredný vek v relatívnej pohode a hojnosti, no namiesto toho si zobrali do pestúnskej starostlivosti dvoch malých súrodencov? „My to tak neberieme. Keď bola manželka starostkou obce, spolupracovala s rôznymi sociálnymi zariadeniami. Obaja vieme, čo môže znamenať rodinné zázemie pre malé deti. A znamená to veľa aj pre nás. Ale viac o tom už rozprávať nebudem. Iba to, že z nich máme veľkú radosť.“

Text a foto: Pavol Vitko

Jubileum v Rožňave

Príslušníci raketometného oddielu v Rožňave 1. apríla slávnostným nástupom potvrdili skutočnosť, že za desať rokov svojej existencie sa raketometný oddiel (rmo) úspešne etabloval do štruktúry Ozbrojených síl Slovenskej republiky ako neodmysliteľná súčasť pozemných síl. Zástupca veliteľa major Ľubomír Bodnár v príhovore zaspomínal na históriu raketometného oddielu a vyzdvihol jeho odbornosť v oblasti delostrelectva, o čom svedčia aj popredné miesta v súťaži o najlepšieho delostrelca Pozemných síl OS SR. Poďakoval príslušníkom za každodenný vklad a zodpovedné plnenie povinností, čím prispievajú k rozvoju raketometného oddielu. Vojakom a zamestnancom sa príchovoril aj veliteľ práporu rchbo podplukovník Oliver Toderiška, ktorý je veliteľom posádky Rožňava. Napokon príslušníci a zamestnanci rmo prevzali medaily Za vernosť OS SR a Odznaky náčelníka Generálneho štábu OS SR.

Lešť modernizuje

Centrum výcviku Lešť prešlo doteraz najväčšou modernizáciou vo svojej histórii. Zmodernizované a dobudované výcvikové pracoviská slávnostne otvoril minister obrany SR Martin Giváč spolu s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Milanom Maximom. „Dnes sme otvorili tri nové zariadenia, robíme to z rozpočtu rezortu obrany. Takže sa to dá. A zároveň plníme záväzok, že vojakom poskytneme najkvalitnejšie podmienky na výcvik,“ povedal šéf rezortu obrany. Pripomenul, že Lešť využíva aj na výcvik aj iné bezpečnostné a záchranné zložky.

Minister 7. mája slávnostne otvoril Val pechotnej strelnice a Cvičisko trhanie a mínovania, ktorých modernizácia a dobudovanie stáli 3,5 milióna eur. Zrekonštruované boli aj niektoré výcvikové trenažéry a v minulom roku bol dobudovaný Stanový tábor za 1,3 milióna eur. „Má slúžiť dovtedy, kým sa nezabezpečia nové ubytovacie kapacity, pretože o toto cvičisko je veľký záujem aj zo strany zahraničných partnerov,“ dodal minister.

Na modernizácii sa v rámci výcviku podieľali aj ženy, čím rezort ušetril veľké finančné prostriedky. „Budem rád, ak sa nám ešte do konca roka podarí vyčleniť ďalšie finančné prostriedky a zmodernizujeme aj ďalšie výcvikové pracoviská podľa požiadaviek ozbrojených síl,“ dodal minister.

Generálporučík Maxim zdôraznil, že pre ozbrojené sily je vždy dobrou správou, keď sa zlepšujú podmienky na výcvik vojakov. Vysvetlil, že výcvikový priestor Lešť slúži predovšetkým na výcvik špeciálnych zložiek Slovenskej republiky, nielen vojakov.

Jedinečný výcvikový priestor Lešť ocenil aj veliteľ Národnej gardy Indiana generálmajor Martin Umbarger. Pri tejto príležitosti zároveň prisľúbil, že americkí vojaci sa zúčastnia na cvičení Slovak Shield, ktoré sa uskutoční v tomto roku na Slovensku.

FINABEL v Trenčíne

V Trenčíne sa 21. a 22. apríla uskutočnilo výročné zasadnutie veliteľov pozemných síl krajín EÚ, ktoré sú zoskupené v združení FINABEL. Nosnou témou bola budúcnosť pozemných síl, ich úloha a využitie v boji proti rozvíjajúcim sa bezpečnostným hrozbám v Európe. Rovnako aj integrácia a koordinácia bezpečnostných zložiek krajín Európskej únie. Tento moment vo svojich vystúpeniach zdôraznil aj štátny tajomník MO SR Miloš Koterec a 2. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Pavel Macko.

Hostiteľ podujatia, veliteľ pozemných síl OS SR brigádny generál Ondřej Novosad okrem iného pripomenul, že Slovensku sa podarilo počas ročného predsedníctva združenia FINABEL rozšíriť počet jeho členov zo 17 na 19. Práve v Trenčíne k združeniu pristúpilo Švédsko a Maďarsko. Po Slovensku preberá predsedníctvo Portugalsko. Vlajku so znakom FINABEL ako symbol predsedníctva odovzdal veliteľ pozemných síl brigádny generál Ondřej Novosad portugalskému veliteľovi pozemných síl generálovi Carlosovi Jeronimu.

Organizácia FINABEL vznikla v roku 1953 a jej skratka symbolizuje počiatkové písmená zakladajúcich krajín – Francúzska, Talianska, Holandska, Belgicka a Luxemburska. V súčasnosti zastrešuje 19 štátov únie. Slovenská republika je jej členom od roku 2006.

Hlavným poslaním FINABEL-u ako nezávislého rovnoprávneho mnohonárodného fóra je rozvíjať interoperabilitu pozemných síl členských krajín v spoločnom operačnom prostredí, vo všetkých úrovniach spektra konfliktu pre vojenské operácie vedené v rámci NATO, EÚ a príležitostných koalícií. Má štatút oficiálneho pozorovateľa pri NATO. Generálmajor Marc Thys z Belgicka, ktorý je na čele stáleho sekretariátu združenia, vyjadril uznanie Slovensku za jeho ročné predsedníctvo a potešenie z nových členov. Podľa neho je na dobrej ceste aj skoré prijatie ďalších členských krajín Európskej únie do FINABEL-u.

Text a foto: Jozef Žiak

Vojenski policajti na Lešti

V priestoroch Centra výcviku Lešť sa od 11. do 15. mája uskutočnil veliteľsko-štábný nácvik príslušníkov velenia mnohonárodného práporu Vojenskej polície NATO (MNMPBn). Cvičiacich vojenských policajtov navštívil 1. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Gajdoš, náčelník poľskej Vojenskej polície brigádný generál Miroslaw Rozmus, riaditeľ slovenskej Vojenskej polície plukovník Milan Hamar, riaditeľ Vojenskej polície Chorvátska plukovník Tihomir Zebec a zástupca náčelníka Vojenskej polície Českej republiky plukovník Pavel Fejfar.

Mnohonárodný prápor pod poľským velením, ktorého súčasťou sú vojenski policajti z Českej republiky, Chorvátska a Slovenska, vznikol na základe požiadavky z pražského summitu NATO v roku 2002. Štáb práporu plnil úlohy v priestoroch odboru simulačných technológií. Velenie práporu sa mení každý rok na základe rotačného systému. V tomto roku práporu velí slovenský major Jozef Šoltýs, jeho zástupcom je chorvátsky major Franjo Baruncič a náčelníkom štábu poľský major Martin Czuprinski. Na Lešti boli v úlohe pozorovateľov aj príslušníci 18. americkej brigády. V septembri čaká príslušníkov štábu mnohonárodného práporu Vojenskej polície NATO simulačné cvičenie v Akadémii obrany v Brne a v novembri veliteľsko-štábné cvičenie práporu v Poľsku pod vedením mnohonárodného zboru NATO Severovýchod.

Text a foto: Jozef Žiak

Úspešná certifikácia

Veliteľ 3. spojovacieho práporu NATO (3NSB) v poľskej Bydgoszczy pplk. Alois Zdrha (AČR) vykonal 7. až 13. apríla v priestoroch bývalej odbornej výcvikovej školy Mokrad certifikáciu nasaditeľného komunikačného modulu NATO Ružomberok (DCM-C). Zúčastnilo sa na nej 18 príslušníkov 3NSB z piatich krajín NATO ako certifikačný tím a 35 príslušníkov DCM-C. Dňa 10. apríla sa jej zúčastnil aj náčelník OdBOIaKIS ŠbPO GŠ plk. Ľubomír Gorelčík, národný koordinátor pre výstavbu a udržanie DCM-C. Úlohy a ciele DCM-C úspešne splnil, preukázal odborný prístup, výborné jazykové a odborné vedomosti. Certifikácia na dosiahnutie plnej operačnej spôsobilosti (FOC) bude pokračovať účasťou DCM-C na ďalších aktivitách NATO do 30. novembra.

Plánovacia konferencia V4

Splnenie cieľov skonštatoval náčelník Štábu strategického plánovania GŠ OS SR brigádný generál Ivan Hirka na záver dvojdnovej plánovacej konferencie krajín V4 o výstavbe spoločnej bojovej skupiny EÚ, ktorá sa konala 15. a 16. apríla na Ministerstve obrany SR v Bratislave. „Konferencia dopracovala všetky potrebné zmluvné a technické podmienky na zabezpečenie praktickej spolupráce vo finálnej fáze prípravy vrátane certifikácie a pohotovosti na nasadenie v prípade požiadavky orgánov EÚ,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim.

Brigády s novým velením

V súlade s personálnymi zámermi náčelníka Generálneho štábu Ozbroyených síl SR sa k 1. máju uskutočnili zmeny na významných postoch v pôsobnosti Pozemných síl OS SR. V súvislosti s týmito zmenami sa uskutočnili slávnostné nástupy, počas ktorých boli odovzdané a prevzaté funkcie. Po takmer trojročnom pôsobení vo funkcii náčelníka štábu Veliteľstva pozemných síl OS SR, plukovník gšt. Vladimír Kubáň počas slávnostného zhromaždenia v prítomnosti zástupcu veliteľa pozemných síl brigádneho generála Juraja Krištofoviča odovzdal svoju funkciu. Plukovník Kubáň bol od 1. mája 2015 na základe personálneho rozkazu ministra obrany SR ustanovený do funkcie veliteľa 1. mechanizovanej brigády v Topoľčanoch. V tejto funkcii vymenil plukovníka gšt. Jána Bujňáka, ktorý bude dočasne zaradený do personálnej zálohy veliteľa pozemných síl.

Významná bola i výmena veliteľa 2. mechanizovanej brigády v Prešove. Plukovníka Martina Michalka vo funkcii veliteľa nahradil plukovník gšt. Martin Stoklasa. Plukovník Martin Michalko v najbližších dňoch nastúpi na zahraničné štúdium.

Spoločný výcvik chemikov

Americká armáda ocenila spoločný výcvik slovenských a amerických chemikov, ktorý sa konal na Lešti a v Zemianskych Kostolnoch. Slovenské výcvikové priestory umožnili americkému vojakovi cvičiť v reálnych podmienkach. Súčasťou výcviku bol tréning v špičkovom zariadení radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Zemianskych Kostolnoch, kde vojaci plnili úlohy v prostredí zamorenom reálnymi bojovými látkami pod dohľadom slovenských špecialistov. Slovenské zariadenie patrí k unikátnym v strednej Európe. Spoločnú jednotku tvorili vojaci Práporu RCHBO Pozemných síl Ozbroyených síl SR predurčení na plnenie úloh v rámci deklarovaných síl pre 21. mechanizovanú prápornú skupinu, ktorá bude mať hotovosť na plnenie úloh v roku 2016, a čata rchbo prieskumu 173 Airborne brigade US Army.

Blíži sa SLOVAK SHIELD 2015

Úvodnou plánovacou konferenciou sa začal dlhodobý proces prípravy medzinárodného cvičenia SLOVAK SHIELD 2015, ktoré sa uskutoční v druhej polovici tohto roka. Úlohou konferencie, ktorá sa konala 8. a 9. apríla na pôde Veliteľstva pozemných síl v Trenčíne, bolo oboznámiť prítomných s dosiaľ realizovanými úlohami, vykonať rekognoskáciu priestorov vo výcvikovom priestore Lešť a analyzovať ďalšie úlohy.

Okrem slovenských profesionálnych vojakov sa na konferencii zúčastnili vojaci z USA, Českej a Poľskej republiky. Pod vedením plukovníka Ľudovíta Valentínyho, náčelníka Odboru bojovej prípravy Veliteľstva PS OS SR, rokovali o scenári cvičenia, jeho logistickej podpore a rozobrali ďalšie otázky. Konferencia prijala spoločné závery, ktoré budú predmetom ďalších pracovných rokovaní a stretnutí.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim absolvoval 22. apríla informačný brífing na analýzu cvičnej úlohy OS SR pre zaistenie bezpečnosti a obrany SR v rámci komplexného štábného nácviku Slovenský štít 2015. Brífing poskytol ucelený obraz o rozpracovanosti cvičnej operácie, jej organizácii, plánovacích horizontoch a poznatkoch z detailne rozpracovaných výcvikových úloh. Jednotlivé fázy cvičenia sú zamerané na prípravu štábov, síl a predurčených jednotiek na krízové/operačné plánovanie a vytvorenie podkladov pre ďalšie fázy cvičenia.

Cvičenie SLOVAK SHIELD 2015 bude predstavovať sériu výcvikových aktivít založených na spoločnom scenári, ktoré ponúknu výcvikové príležitosti pre všetky úrovne velenia a riadenia Ozbroyených síl Slovenskej republiky.

Ruské plány

zvyšovania vojenskej prítomnosti vo svete

Po rozpade Sovietskeho zväzu a finančných opatreniach prijatých prezidentom Putinom v roku 2002 o zrušení ruských základní vo Vietname a na Kube prudko poklesol dosah ruských ozbrojených síl vo svete. Po stiahnutí vojenského personálu zo sýrskeho Tartusu v roku 2013 sa stalo, že Rusko nemá ani jednu základňu v zahraničí, mimo bývalých sovietskych republík, čo v najbližšom čase plánuje zmeniť.

V čase vrcholiacej krízy medzi Ruskom a Západom pre anexiu Krymu a vojenský konflikt na východe Ukrajiny minister obrany Ruskej federácie Sergej Šojgu oznámil, že Moskva rokuje o zriadení ruských vojenských základní s ôsmimi štátmi: Venezuelou, Nikaragou, Alžírskom, Singapurom, Seychelskými ostrovmi, Cyprom, Kubou a Vietnamom. Rusko chce zvýšiť svoju globálnu prítomnosť na mori a vo vzduchu, najmä v zóne Tichého a Indického oceánu.

Podľa ruského ministra obrany Sergeja Šojgu Rusko nerokuje o budovaní nových vojenských základní, ale o využívaní existujúcich. Námorné a letecké základne vo vymenovaných štátoch sú pre ruské ozbrojené sily významné ich strategickou polohou. Po získaní prístupu k nim sa značne zvýši operačný rádius ruských vojenských lodí a strategických lietadiel. V súčasnosti majú ruské ozbrojené sily vojenské základne v Arménsku, Bielorusku, Tadžikistane, Kirgizsku, Kazachstane, na okupovaných gruzínskych územiach v Abcházsku a Južnom Osetsku a aj na anektovanom Kryme.

Základňa v sýrskom Tartuse

Rusko ešte donedávna malo jedinú vojenskú námornú základňu mimo územia bývalého Sovietskeho zväzu v sýrskom prístave Tartus, v ktorej bolo logistické a opravárenské centrum pre potreby vojenského námorníctva Ruskej federácie. Bola vybudovaná v roku 1970

a slúžila na zabezpečenie činnosti najmä 5. operatívnej stredozemnej námornej eskadry. Po zrušení eskadry ju od roku 1991 využívali len príležitostne. Hoci Rusko za využívanie námornej základne neplatilo, rozhodlo sa ju v lete 2013 opustiť z dôvodu zhoršujúcej sa bezpečnostnej situácie v Sýrii. Rusko opustením sýrskej základne však neopustilo nadiľho región Stredozemného mora, pretože sa dohodlo na využívaní námorného prístavu a letiska na Cypre.

Cyperský „ústretový“ prístup

Cyperský prezident Nikos Anastasiadis a ruský prezident Vladimir Putin 25. februára tohto roku podpísali v Moskve dohodu vo vojenskej oblasti, ktorá vyvoláva otázky o budúcej európskej bezpečnosti. Na základe spolupráce ponúknuť cyperským prezidentom budú mŕť ruské vojenské lietadlá pristávať na cyperskej leteckej základni pri meste Paphos (50 km od britskej vojenskej základne) a ruské vojenské lode kotviť v prístave Limassol. Podpísaním takejto zmluvy sa Cyprus stal prvým z 28 členských štátov Európskej únie, ktorý ponúkol svoje vojenské základne Rusku. Cyperský prezident argumentuje tým, že ide len o aktualizáciu doteraz platnej vojenskej dohody z roku 2013. Dohodu podpísal v čase, keď sa všetkých 28 členských krajín EÚ vrátane Cypru dohodlo na sankciách voči Rusku.

Cyperský prezident Nikos Anastasiadis a ruský prezident Putin podpísali dohodu, podľa ktorej budú môcť na Cypre pristávať ruské vojenské lietadlá a kotviť ruské vojenské lode

Rusko na Cypre investovalo 33 miliárd dolárov, čo predstavuje viac ako 80 percent všetkých zahraničných investícií v krajine. Viac ako tretina bankových vkladov na Cypre je údajne ruského pôvodu. Po značných problémoch cyperských bánk v roku 2013 Rusko (po garantovaní bezpečnosti ruských vkladov) súhlasilo s poskytnutím „len“ 2,5-miliardového úveru z požadovaných 16 mld. USD. V súčasnosti už je evidentné, že Cyprus sa stal zjavným prípadom ekonomického vplyvu Ruska, keď za poskytnutie úveru a zmiernenie úrokov z ruskej pôžičky (zo 4,5 % na 2,5 %) poskytol svoj námorný prístav a letisko pre ruské vojenské lode a lietadlá. Takýmto spôsobom Rusko po odchode zo sýrskej základne v Tartuse opätovne získalo možnosť vojenskej prítomnosti v oblasti Stredozemného mora a aj za jeho hranicami.

Ruský záujem o návrat na Kubu

Ruská diplomacia v súčasnosti rokuje o obnovení námorných základní vo Vietname a na Kube, ktoré počas prvého funkčného obdobia prezidenta Putina Rusko uzavrelo. Okrem finančných dôvodov údajne aj ako súčasť úsilia o zlepšenie vzťahov s USA. Na Kube sú vhodné podmienky na vybudovanie alebo obnovu činnosti základne pre ruské vojenské lode a ponorky, ktorú zavreli v roku 2002. Od roku 1981 vojenské námorníctvo Ruskej federácie malo k dispozícii, okrem dvoch veľkých prístavov plnú pozemnú infraštruktúru (sklady, opravovne), byty a ubytovacie zariadenia pre vojakov aj ich rodinných príslušníkov.

Do roku 2002 sa na Kube nachádzalo aj centrum ruského rádioelektronického prieskumu (SIGINT) v mestečku Lourdes, ležiacom južne od kubánskej metropoly. O veľkosti a rozsahu činnosti centra svedčí počet ruských príslušníkov, ktorý dosahoval tritisíc osôb. Základňa sa nachádzala len 250 kilometrov od amerického pobrežia a využívala sa na odpočúvanie amerických komunikačných sietí, získavanie informácií z podmorských telekomunikačných káblov i z centra

NASA na Floride. Ruský SIGINT monitoroval širokú škálu komerčnej a vládnej komunikácie pozdĺž juhovýchodu Spojených štátov aj komunikáciu medzi USA a Európou.

O záujme obnoviť svoju vojenskú námornú prítomnosť na Kube svedčí v rámci oficiálnej návštevy Putina (11. 7. 2014) dohoda, na základe ktorej Rusko bude môcť budovať a využívať na území Kuby objekty a infraštruktúru určené aj na vojenské účely. Umožňuje ruským vojenským lodiam vráťane výzvedných (napr. loď Viktor Leonov) kotviť v kubánskych prístavoch a pravdepodobne aj obnoviť činnosť SIGINT v Lourdes.

Základňa vo Vietname

Rovnaký osud ako ruskú vojenskú základňu na Kube stihol aj základňa vo Vietname. Tichomorská ruská flotila mala od roku 1979 možnosť kotviť vo vietnamskom zálive na námornej základni Cam Ranh, ktorá bola kľúčovou pri zabezpečovaní ruských bojových lodí v Indickom oceáne a v zóne Perzského zálivu. Putin nariadil jej zrušenie, keď sa dlhodobý bezplatný prenájom zmenil na platený. Vietnam za prenájom námornej základne na rok 2002 požadoval 300 miliónov dolárov. Hoci Rusko v novembri 2013 podpísalo s vietnamskou vládou dohodu o využívaní základne, Hanoi obnovenie plnohodnotnej činnosti vojensko-námornej základne pre ruské námorníctvo a letectvo neplánuje. Záporný postoj k ruskej požiadavke majú vietnamský prezident Truong Tan Sang a aj vláda, ktorá je ochotná ponúknuť Rusku vybudovanie stanovišťa pre logistické zabezpečenie. Hanoi presadzuje postoj, že nijaký štát nesmie rozmiestniť svoje vojenské základne na

V súčasnosti majú ruské ozbrojené sily základne v Arménsku, Bielorusku, Tadžikistane, Kirgizsku, Kazachstane, v Abcházsku a Južnom Osetsku a aj na anektovanom Kryme.

území Vietnamu. Namiesto toho vietnamská vláda plánuje vybudovať medzinárodné centrum pre technické zabezpečenie lodí. Okrem dopĺňovania paliva a opravárenských dokov by poskytovalo aj výcvik osádok ponorkového loďstva.

Dnes ruské vojenské lietadlá diaľkového letectva využívajú vietnamskú leteckú základňu Vinh Cam Ranh (Cam Rahn Bay) pre tankovacie lietadlá typu Il-78, určené na dotankovanie strategických bombardérov Tu-95, ktoré vo zvýšenej miere realizujú lety aj oblasti v Tichého oceánu a pozdĺž amerického územia. V marci tohto roku americké veľvyslanectvo v Hanoi požiadalo vietnamskú vládu aby zrušilo povolenie pre ruské vojenské lietadlá. Doteraz sa tak nestalo.

Plány alebo túžby?

Rusko okrem zverejnených ôsmich krajín údajne rokuje aj Gréckom, kde po zmene vlády by mohlo dosiahnuť svoj zámer využívania námorných prístavov a letísk. Po zatvorení vojenských základní vo Vietname a na Kube pre chýbajúce financie sa vynára otázka, či Rusko na také rozsiahle plány využívania vojenských námorných a leteckých základní vo svete bude mať dostatok financií.

Druhým problémom Ruska zatiaľ zostáva nedostatok vojenských lodí, schopných plniť úlohy ďaleko od domovského prístavu. V súčasnosti väčšina plavidiel ruského vojenského námorníctva plní len funkcie pobrežnej obrany. S najväčšou pravdepodobnosťou sa situácia v blízkej budúcnosti nezmení, pretože ruské vojenské námorníctvo objednálo do roku 2020 výstavbu lodí typu fregata, ktoré sa na ďaleké plavby nehodia.

Ruské plány sú grandiózne, ale je otázne, či sa ich Moskve podarí v plnom rozsahu naplniť. Zostáva len dúfať, že sa v Európskej únii nenájde ďalšia krajina, ktorá by podkopala desaťročia budovanú spoločnú bezpečnosť a obrannú politiku tak ako Cyprus.

Text: Juraj Beskid, Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií

Foto: TASR

Matúš a Roman na Cypre

Najlepší policajt UNFICYP

V mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre pôsobia aj slovenskí vojenský policajti. Sú súčasťou mnohonárodnej jednotky vojenskej polície. Okrem Slovákov ju tvoria vojenský policajti z Veľkej Británie, Argentíny a Maďarska. V súčasnosti je zástupcom britskej veliteľky majorky Karen Millerovej major Martin Jaššo.

„Som veľmi rád, že v medzinárodnej policajnej jednotke sa nestratili ani slovenskí zástupcovia. Skôr naopak, veď nadrotmajster Jozef Gomboš bol vyhlásený za najlepšieho vojenského policajta za posledný polrok“, konštatuje major Jaššo.

Na privítanie havária

Pre Jozefa nebolo ročné pôsobenie v mierovej misii UNFICYP na Cypre prvou medzinárodnou skúsenosťou. Rodák z Rimavskej Soboty má za sebou misie UNDOF, ALTHEA i ISAF (Kandahár). Každá bola podľa neho iná. Priniesla nové skúsenosti. Aj preto, lebo má za sebou pôsobenie na Balkáne, Strednom východe i v Afganistane, nesúhlasí s názorom, že mierová misia OSN na Cypre je ľahká, pohodová a oddychová. „Rozhodne nie pre toho, kto sa ju usiluje vykonávať s plnou zodpovednosťou. Pôsobiť v medzinárodnom prostredí tak, aby nerobil Slovensku zlé meno,“ konštatuje Jo-

zef, ktorý pred príchodom k Vojenskej polícii pôsobil v bardejovskom prieskumnom prápore.

Krátko nato, ako prevzal funkciu, zažil doslova skúšku ohňom. Stala sa dopravná nehoda. Briti nedali prednosť eskorte prezidenta Cypru. Vlastne „zostrelili“ motorkára z kolóny. Utrpel ťažké zranenia a celé vyšetrovanie bolo mimoriadne chúlостivé. Samozrejme, v angličtine, vrátane množstva formulárov.

Zelené hodnotenie

Vojenský policajti v mnohonárodnej jednotke ťahajú veľa služieb. Denne, nočné, pohotovosti a medzitým voľno (tri denné, tri nočné, tri dni voľna, tri dni pohotovosť). Tak to ide bez ohľadu na pracovné dni, víkendy či sviatky. Jozef bol prvý polrok na Cypre veliteľom zmeny. Šéfoval britskému poddôstojníkovi, ktorého mal v skupine. „Mal som mladého Brita, ktorý sa musel s tým, že mu velí Slováč, zžiť. Rýchlo sme však našli spoločnú reč. Každý národ má svoju mentalitu. Na to som pri svojej práci nikdy nesmel prestať myslieť. Argentínčania mali trochu slabšiu angličtinu, niektorí vlastne žiadnu. Musel som mať s nimi viac trpezlivosti.

Jedinou ženijnou jednotkou v rámci mierovej misie OSN na Cypre je slovenská ženijná čata. Pozostáva z troch družstiev: stavebno-strojového, stavebného a družstva opráv. Necelé štyri desiatky vojakov pod vedením veliteľa čaty nadporučíka Jána Leška dokážu v misii UNFICYP podľa jej hlavného inžiniera podplukovníka Juraja Česeneka robiť doslova divy.

Aj dvaja vodiči – strojnici: slobodníci Matúš Madej a Roman Oškera. Matej, rodák z Papína na východe Slovenska, pôsobí v prešovskej rote rádiotechnického prieskumu. Misia na Cypre je jeho prvou. Hneď ako prišiel v septembri 2014, čakala ho skúška vodičského umenia na úzkych kľukatých cestičkách v argentínskom sektore UNFICYP.

„Nepredpokladal som, že budem jazdiť v takom teréne. Z jednej strany prudký svah, z druhej hlboká roklina. Asi som mal šťastie, že môj domovský útvar pôsobí v podobných podmienkach. Najmä po prudkých zimných dažďoch zo svahov naplavilo kamene a pôdu. Veľmi prudké boli dažde koncom minulého roka. Okolo Silvestra sme museli opravovať priepuste, lebo divoká voda strhla most. Dokonca vyplavilo na cestu aj míny,“ spomína slobodník Madej.

Jeho kolega slobodník Roman Oškera pochádza z Dubového neďaleko Pezinka a pôsobí vo Viničnom, kde je technický oddiel nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády. Technika, najmä automobilová ho baví. Napriek tomu, že pôvodne absolvoval strednú vinársku školu. Má za sebou už skúsenosť z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane. Cyprus ho prekvapil ťažkým terénom v horskej oblasti Trosos. Od takej dovolenkovvej destinácie to naozaj nečakal. Na Cypre jazdí na tatrovke.

„Máme tu rôzne typy vozidiel: Renault, Mercedes, Volvo, Aktis. Na úzkych, horských patrolovacích cestách argentínskeho sektora, kde je množstvo ostrých zákrut, sa však najlepšie osvedčili práve tatrovky. Napriek svojim rokom sú to stále dobré stroje. Len sa treba o ne náležite starať a udržiavať ich. Potom vás nezradia v žiadnom teréne,“ konštatuje slobodník Oškera.

Veliteľ ženijnej čaty nadporučík Ján Leško má na ich adresu len slová chvály. „Svojej robote rozumejú. Vždy bolo na nich spoľahnutie. Práve vďaka takým vojakom má slovenská ženijná čata dobré meno v rámci celej misie UNFICYP na Cypre.“

Text a foto: Jozef Žiak

S Maďarmi neboli problémy. Aj keď, podobne ako Argentínčania, neboli pôvodne vojenský policajti. Bol som ako Slovák veliteľom sekcie, takže Briti pozorovali, ako si poradím. Bola preverovaná celá medzinárodná policajná jednotka. Uspeli sme. Po prvý raz sme boli hodnotení výborne, teda zelenou farbou. Veliteľka – Britka bola rada, odmenila nás za prácu,“ spomína nadrotmajster Gomboš.

Druhý polrok na Cypre mal na starosti logistiku medzinárodnej jednotky vojenskej polície: celú policajnú stanicu, materiálne vybavenie jednotky, autá... Zasa si počínal dobre. Za prácu bol odmenený veliteľkou UNFICYP, nórskou generálmajorkou Kristin Lundovou.

Jozefovi ročné pôsobenie na Cypre pomohlo zlepšiť sa v angličtine. Naučil sa riešiť priestupky, trestné činy, viesť medzinárodný kolektív, policajné spisy, celú policajnú agendu v angličtine. Vrátil sa do domovského útvaru Odboru výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek. Skúsenosti začína odovzdávať nasledovníkom. Aby aj oni naďalej šíрили dobré meno Slovenska a jeho Vojenskej polície v misii UNFICYP na Cypre.

Text a foto: Jozef Žiak

• Hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš v dňoch 20. a 21. apríla pracovne navštívil martinský Prápor výcviku. Stretol sa s veliteľom práporu podplukovníkom Róbertom Kecsom a veliacim poddôstojníkom štábnym nadrotmajstrom Martinom Bernathom. Rokovali najmä o kontrole odborných a kariérnych kurzov s cieľom zistiť na mieste opodstatnenosť vysielania profesionálnych vojakov do nich. Hlavný poddôstojník skontroloval plnenie denného poriadku v rote základného vojenského výcviku. S veliacim poddôstojníkom pozemných síl štábnym nadrotmajstrom Rastislavom Bodnárom a veliacim poddôstojníkom vzdušných síl štábnym nadrotmajstrom Petrom Kukom tiež skontrolovali vykonávanie kariérnych a krátkodobých odborných kurzov.

• Nateraz poslednú cestu do Afganistanu využil hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš na stretnutia so slovenskými poddôstojníkmi, vyslanými na plnenie úloh v operácii Rolute Support. Stretol sa tiež s partnermi z iných armád – veliacimi poddôstojníkmi. Koaličné sily zastupoval štábný nadrotmajster Bell, americké a afganské špeciálne sily štábní nadrotmajstri Larry Debusk a Fais Mohamad Wafa. K najdôležitejším témam patrili systémy poddôstojníckeho školstva, aplikácia nadobudnutých skúseností z operácií do výcviku a plánovania.

• Prieskumná čata roty bojovej podpory 21. zmiešaného mechanizovaného práporu Trebišov absolvovala od 8. apríla do 10. apríla sústredený výcvik z vojensko-praktického plávania s cieľom zdokonaľiť techniky vojenského plávania: kombat plávanie, skok do neznámej vody, plávanie v spútaní, boj zblízka vo vode, plávanie pod vodou, plávanie so zbraňou, rozvoj sebaovládania pri pohybe vo vode, zvládnutie riešenia krízových situácií pod vodou, plávanie v tímoch, záchranná činnosť vo vode. Vyvrcholením výcviku bolo preskúšanie formou výstupného testu. Najlepšie výsledky dosiahli desiatníci Branislav Nehéz a Radoslav Pšeničňak.

• 12. mechanizovaný prápor organizoval od 13. do 16. apríla streľby z rôznych druhov zbraní vo výcvikovom priestore Lešť. Hlavnou časťou vyvedenia boli streľby z lafetových zbraní obrnených vozidiel OT-90. Súbežne so streľbami z lafetových zbraní prebiehal aj strelecký výcvik ostreľovačov práporu z ostreľovacej pušky AW-50 a ostreľovacej pušky Falcon.

• Brány Práporu výcviku sa 8. apríla otvorili pre 185 čatateľov prípravnej štátnej služby, ktorí absolvujú základný vojenský výcvik. Medzi nimi je 13 žien. Po úspešnom absolvovaní všetkých predpísaných prijímacích procedúr a vystrojení potrebným materiálom boli nováčikovia zaradení do výcvikových čiat. Po absolvovaní základného vojenského výcviku budú v júni 2015 slávnostne vyradení.

• V priestoroch ZNM Nemecká, v podriadenosti Agentúry správy majetku MO SR, sa 19. marca uskutočnil dobrovoľný odber krvi. Z 32 darcov bolo štrnásť profesionálnych vojakov. Rotmajster Peter Vlček daroval krv už 52. raz. Darovanie krvi v útvare organizovali vďaka spolupráci s Národnou transfúznou službou – pracovisko Banská Bystrica prvý raz.

• V dňoch 30. marca až 2. apríla sa v odbore výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek konal odborný kurz Vodiči s právom prednostnej jazdy pre 18 príslušníkov OS SR. Jedenásť príslušníkov OS SR v tom istom čase a na tom istom mieste absolvovalo výcvik vodičov na vozidlo Aligator 4x4 PVS. V dňoch 31. marca až 2. apríla sa v priestoroch odboru výcviku a kynológie VP Vlkanová – Hronsek uskutočnilo inštrukčno-metodické zamestnanie Boj zblízka. Cieľom bolo precvičenie úderových a aplikčných techník, stanovenie štandardov a postupov pre výcvik boja zblízka vo Vojenskej polícii.

Psychologická podpora v operáciách

Štandardné operačné postupy na zabezpečenie psychologickkej podpory profesionálnym vojakom Ozbrojených síl Slovenskej republiky pri plnení úloh mimo územia Slovenskej republiky schválil náčelník Generálneho štábu OS SR 31. marca 2015.

Vypracovanie štandardných operačných postupov vyplynulo z potreby zabezpečiť psychologickú podporu profesionálnym vojakom vyslaným na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky v nadväznosti na schválenú koncepciu psychologickej služby v rezorte obrany.

Konkrétne úlohy

Štandardné operačné postupy definujú konkrétne úlohy psychológa, čím sa jeho činnosť stáva reálnejšou a transparentnejšou. V súlade s nimi psychológ počas nasadenia realizuje analýzy sociálnej atmosféry v jednotke a informuje o jej výsledkoch veliteľov na všetkých stupňoch velenia. Psychológ podporuje zvládanie bojového stresu, realizuje individuálne psychologické interview so všetkými vyslanými vojakmi a poskytuje psychologické poradenstvo. V situáciách, s ktorými je spätá zvýšená psychická záťaž, zabezpečuje pre vojakov relaxačné techniky, navrhuje možnosti riešenia prípadných problémov v jednotke, poskytuje psychologickú krízovú intervenciu v prípade mimoriadnej udalosti a pod.

Štandardné operačné postupy tiež určujú spôsob zabezpečenia psychologickej podpory v operáciách, do ktorých nie je vysielaný psychológ. Psychologická podpora sa v takých prípadoch zabezpečuje prostredníctvom telefonického alebo e-mailového kontaktu s veliteľom jednotky v operácii. Určený psychológ reaguje na požiadavky veliteľa a v prípade mimoriadnej udalosti zabezpečuje psychologickú krízovú intervenciu. Podobne je zabezpečené poskytovanie psychologickej podpory profesionálnym vojakom vyslaným do pozorovateľskej misie.

Povinnosti psychológov

Štandardné operačné postupy určujú povinnosti psychológov vo všetkých fázach vyslania, od prípravy cez nasadenie až po skončenie operácie. Veliteľom tak poskytujú dôležitú informáciu o konkrétnych činnostiach psychológa, ktoré sú často vo vojenskom prostredí vnímané pomerne abstraktne.

Štandardné operačné postupy sú „živým materiálom“. V závislosti od zmenených podmienok vo vojenských operáciách sa budú dopĺňať a aktualizovať. Ich realizácia v praxi tiež pomôže odhaliť „slepé miesta“ v poskytovaní psychologickkej podpory. Psychologická starostlivosť a podpora v prostredí ozbrojených síl a v operáciách medzinárodného krízového manažmentu obzvlášť má svoje opodstatnenie. Uvedené postupy sú zverejnené na intranete v sekcii Personálny manažment profesionálnych vojakov v časti Zákony, predpisy, metodiky.

Text: kpt. Mgr. Oľga Koháryová
Odbor personálneho manažmentu
Štáb pre podporu operácií
Generálny štáb OS SR
Foto: Pavol Vitko

Deň odvahy

Vspolupráci s Vojenským historickým ústavom Bratislava, občianskym združením Zachráňme petržalské bunkre a Českou strážou Ozbrojených síl SR Bratislava sa 11., 12. a 13. mája konali v priestoroch vojenského bunkra BS-8 v bratislavskej mestskej časti Petržalka pre študentov bratislavských stredných škôl branno-športové dni s názvom Deň odvahy. Okrem informácií z dejín Slovenska i bunkra boli pre študentov pripravené aj stanovišťa, na ktorých mohli preukázať svoju zdatnosť a presnú mušku: beh v taktickej veste a kevlarovej prilbe či streľba zo vzduchovky na pevný terč zo vzdialenosti 10 m. V regrutačnom stane sa dozvedeli o možnosti ako sa stať profesionálnym vojakom, o štúdiu na Akadémii ozbrojených síl gen. M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a aj o súčasných Ozbrojených silách SR. Čestná stráž Ozbrojených síl SR prezentovala svoju činnosť a úlohy doma i v zahraničí.

Foto: Miroslav Košířer

Ochrnutý vojak znovu chodí

Hendikepovaný americký vojak Derek Herrera (30) bol s neľahkým životným údelom, ktorý ho pripútal k invalidnému vozíku, už takmer zmierený. No svitla mu nová nádej. Vďaka zbierke kolegov z armády dnes opäť chodí. Na nohy ho postavilo robotické zariadenie zvané exoskeleton, ktoré skonštruovali v Izraeli. Vďaka nemu si Herrera prevzal i vysoké vojenské vyznamenanie – bronzovú medailu. Kapitán námornej pechoty Derek Herrera ochrnul pred dvoma rokmi počas misie v Afganistane. „Zrazu som ucítil prenikavú bolesť v krížoch,“ rozpamätáva sa Herrera. Keď ho do chrbtice zasiahla guľka z kalašnikov, jeho život sa úplne zmenil. „Ak by to bolo o kúsok vedľa, minie ma. Ak by to bolo o kúsok vedľa na inú stranu, zabila by ma,“ hovorí námorník, ktorý musel mesiace rehabilitovať. Teraz sa pohybuje vďaka mechanickému pomocníkovi – exoskeletonu. Prístroj umožňujúci plnohodnotnejší život stojí v prepočte zhruba 55-tisíc eur, no pre ochrnutých ľudí je na nezaplatenie. Derekovi však i naďalej pri pohybe asistujú aj barly. Herrera je prvý Američan, ktorý exoskeleton používa, a tiež prvý ochrnutý vojak, ktorý si po bronzovú medailu prišiel po vlastných.

Foto: TASR

Folk Rock Army 2015

Deviateho mája pripravil Posádkový klub Martin pri Prápornej výcviku Martin v súčinnosti s Personálnym úradom OS SR Liptovský Mikuláš 25. ročník vojenského hudobného festivalu Folk Rock Army. Festival sa konal v tomto roku druhýkrát v areáli SIM Priekopa, v rámci akcie mesta Martin - 3 podujatia v 1. Akadémii ozbrojených síl úspešne reprezentovala hudobná skupina Mince vo fontáne, žilinský 5. pluk špeciálneho určenia legendárna AYA, Posádkový klub Trenčín formácia HSPK a Posádkový klub Martin hudobná skupina JADA.

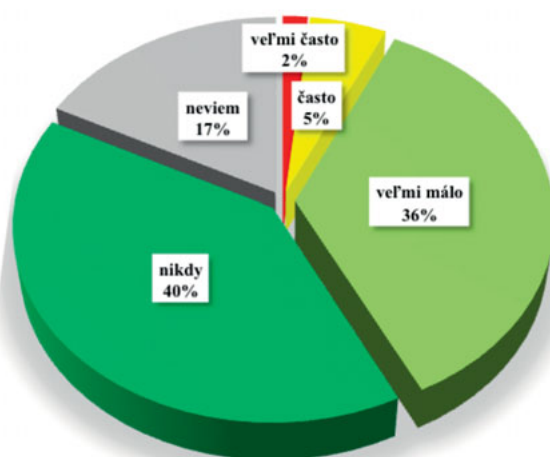

Nová kultúra vzťahov

V povedomí verejnosti sa relatívne často prejavuje stereotyp o vulgárnosti vojenského prostredia, ktorý pretrváva najmä z čias povinnej vojenskej služby. Nástup profesionalizácie ozbrojených síl sa priaznivo prejavuje aj v novej kultúre vzťahov. Vulgarizmy a urážky medzi vojakmi sa vyskytujú skôr len okrajovo. Potvrdil to aj sociologický výskum v ozbrojených silách z októbra 2014, kde túto situáciu môžeme definovať ako problémovú u 7 % respondentov, z ktorých len 2 % uviedli, že tieto urážky sú v ich jednotke na dennom poriadku. Odpoveď „neviem“ na túto tému uviedlo 17 % respondentov. Povzbudzujúce je, že 36 % opýtaných sa v tomto smere stretlo so zlým správaním len veľmi zriedkavo a až 40 % vôbec.

mjr. PhDr. Pavel Cziráč, PhD.
Sekcia ľudských zdrojov MO SR

Výskyt urážok medzi vojakmi
(n=475, október 2014)

Deň s Matejom Tóthom

Ako sa náš aktuálne najlepší atlét nadrotmajster Matej Tóth dostane v Banskej Bystrici za pár minút z atmosféry, ktorá obsahuje približne 20 % kyslíka (zodpovedá 320 metrom n. m.) do oveľa redšieho vzduchu s obsahom kyslíka cca 14 % (zodpovedá 3 200 m. n. m.)? Vojde do hypoxickej miestnosti a zatvorí za sebou vzduchotesné dvere.

Matej Tóth (32) vlani získal na majstrovstvách sveta v Zürichu v chôdzi na 50 kilometrov striebornú medailu. Tento rok 21. marca na 34. ročníku chodeckých pretekov Dudinská päťdesiatka, ktoré boli prvý raz súčasťou prestížneho seriálu IAAF, zvíťazil. Dosiahol zároveň tretí najlepší čas histórie (3:34:38). V Španielsku na Európskom pohári bol 17. mája druhý na 20 km. On však chce byť najlepší. Prežili sme s ním jeden tréningový deň. Aj aby sme zistili, kde je ešte schopný hľadať rezervy.

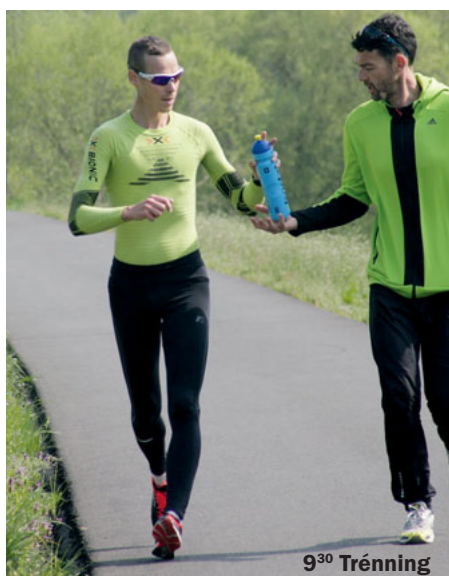
Hypoxický vzduch a boľavý zub

Jednoduchá miestnosť len s dvoma bežnými posteľami a s dvoma poschodovými. To je hypoxická miestnosť VŠC Dukla Banská Bystrica, kde na prelome apríla a mája Matej Tóth spával štrnásť nocí. „Také dvojtyždňovky si dám dva až tri razy ročne. Iste, tréning vo vysokohorskom prostredí býva komplexnejší. No niekedy som aj rád, že popri toľkom cestovaní môžem byť s rodinou,“ povie športovec, ktorý doma uložil na spanie svoje dcéry Emmku (2007) a Ninku (2009). Po večeri sa rozlúčil s manželkou Lenkou. „Ešte si odmeriam saturáciu,“ hovorí o deviatej večer. Vysvetlí nám, že si meria nasýtenosť krvi kyslíkom. Bežne v pokoji pri tepe 42 úderov za minútu ju máva 99 %. Ráno bude len na úrovni 89 %. „Aký je cieľ toho všetkého?“ pýtame sa. „Nie je to nič nové, telo sa vo vyššej nadmorskej výške prispôsobuje úbytku kyslíka zvýšenou tvorbou červených krviniek,“ povie nám stručne pred tým, ako do hypoxickej miestnosti príde nocovať ďalší chodec Peter Tichý. Takmer absolútne ticho ruší iba systém ventilácie. Vyvoláva zvuk, ako keby v spánku odľukoval stokilový chlap. „To nič, neruší ma to, už som si zvykol. Spávam do pol šiestej bez problémov,“ zasmieja sa. Pri nasledujúcej spomienke ho však smiech

prejde: „Až na predchádzajúcu noc. Zobúdila ma riadna bolesť zuba. Musel som si dať liek. Ráno som už sedel u zubárky, a osmička je vonku...“

Maglajz a oriešky

Po noci na Dukle si doma dáva na raňajky ovsené aj pohánkové vločky, ktoré premieša s trochou jogurtu a banánom. „Moje deti to volajú „maglajz“,“ opäť sa zasmieja. Ani iné dni si však nedá čo len jedno pečivo, o sladkom croissant nehovoriac. „Vlani pred sezónou som výrazne obmedzil uhlíhydráty a celkom vypustil sladkosti,“ spomína na jednu zo zmien, kde spolu s trénerom čatárom Matejom Spišiakom hľadajú priestor na zlepšenie. Nuž, nájsť rezervy u borca na takej vysokej športovej úrovni naozaj nie je ľahké. Pravdaže, ľahké nie je, ani keď musí odmietnuť čo len kúsok výbornej torty, ktoré mu roky vypekávala jeho mamka. Matejov postoj je však jasný: „Názor, že športovec by

9³⁰ Trénning

mal prijímať aj cukry, hoci vo forme rôznych tyčínok či sladkostí, je len takým ľudským ospravedlnením zlozvyku. Telo vytrvalca oveľa lepšie pracuje s tukmi. Takže ak mám chuť na nejakú masčku, dám si zopár orieškov.“

Pozor, aby sme neboli na omyle, Matej Tóth síce maximálne podriaďuje životosprávu športovým výkonom, ale zároveň veľmi rád varí. Dokonca vymýšľa nové jedlá. „Nie však nič zložité. Dnes po tréningu si uvarím celkom jednoduché rizoto s kuracím mäsom, rukolou, medvedím cesnakom, sušenými paradajkami a kurkumou. Tá ryža je tam preto, lebo budem po náročnom tréningu,“ vysvetľuje prítomnosť uhlíhydrátov. Má rád aj ryby a šaláty. Polievky jedáva zriedkavo. „A čo večere?“, zaujíma nás. „Po výdatnom obede už nepotrebujem do tela búiť nejakú váru, takže sa teším na sušené ovocie s jogurtom,“ konštatuje športovú rečou.

Sila svalov a dychu

„Ninka bola o 7.20 v škôlke, Emmka o pol ôsmej v škole, takže všetko išlo ako po mas-

le,“ spokojne povie, keď sa opäť stretávame v budove VŠC. Matej totiž po tom, ako sa vrátil z hypoxickej miestnosti, ešte stihol prehodiť pár viet s manželkou odchádzajúcou do práce a dnes mal na starosti rozvoz dcér.

„Dobré ráno, pekný deň...“ zdraví šampión spolu s úsmevom všetkých, ktorých postupne stretáva. Od upratovačiek až po fyzioterapeuta rotného Denisa Freudenfela. Ten ho o ôsmej vyčkáva v rekonštruovanom rehabilitačnom centre. Čaká ho s ním cvičenie podľa DNS konceptu (Dynamic Muscular Stabilisation). Aj to by mohlo pomôcť odhaliť rezervy.

„Dýchaj, dýchaj, to musí byť sila, to je sila, sila...“ sústredeným hlasom komentuje fyzioterapeut, keď sa Matej v rôznych polohách na masérskom lôžku a pri rebrinách koncentruje na niekoľko málo jednoduchých pohybov a na svoj dych. Keďže vôbec nechápe o čo ide, po cvičení nám vysvetľuje: „Malé deti sa môžu zdať v pohybe farbavé, ale v skutočnosti sa pohybujú veľmi prirodzene a efektívne. Aj mne ide o to, čo najviac zefektívniť akýkoľvek pohyb. Je veľký rozdiel, či doň zapájate desať svalov, alebo tridsať. Všetko je to skrátka aj výdaj energie.

s iontovým nápojom. Po chvíli už na hrádzi dozerá na svojich zverencov Máriu Gálikovú a Martina Tišťana aj reprezentačný tréner a šéftrener chodcov Dukly por. Roman Benčík. Vypomáhajú si. Keď Spišiak sníma na kameru v telefóne Tóthov chodecký štýl, „podávačom vody“ je Benčík. „Pokiaľ ide o štýl, Matej je na svete medzi top päticou,“ chváli ho tréner, sám bývalý reprezentačný chodec. Tréner však vie, aké zdravotné riziká chôdza prináša. Ohrozená je najmä chrbtica. Sám bol na ňu dva razy operovaný. „Maťo je navyše férový hráč a veľký džentlmen,“ dodáva tréner. Keď sa ho pýtame v čom, prezradí nám, že ako top reprezentant má viacero výhod, ktoré sa na iných nevzťahujú, no on sa s nimi, tak aby neohrozil svoj výkon, vie kamarátsky podeliť. A ešte jedna informácia trénera: „Sú to iba dva roky, čo si chodeckí reprezentanti a ich štáby aj na najdôležitejších sústreďeniach v zahraničí varievali sami. Bolo to trochu komické, a z pohľadu iných špičkových svetových chodcov až bizarné. Na stravu v hoteli sme jednoducho nemávali dosť financií. Zlepšilo sa to až v poslednom období.“

Svaly vzadu a garníže v dome

„Mareček, môžem ťa poprosiť, ideme na to?“ osloví po hlavnom tréningu dňa už v rehabilitačnej miestnosti Dukly maséra a fyzioterapeuta desiatnika Marka Vrbu. „Tá pravá noha, stehenné svaly vzadu, tam niečo cítim. Nie, nie je to bolesť. Je to skôr akýsi diskomfort,“ povie mu, keď si dole bruchom ľahne na masérsky stôl. Na začiatku masáže sa však spolu s trénerom a fyzioterapeutom Freudenfelom prvý raz sústredene zadávajú na malú obrazovku mobilného telefónu. Premieta sa na nej trénerom zachytený chodecký štýl borca, ktorý začínal s chôdzou v Nitre, vyštudoval žurnalistiku a v nasledujúcom období chce zaútočiť na svetový primát. Samozrejme, ďalšia analýza jeho chôdze bude neskôr pokračovať na obrazovke počítača.

Po masáži Matej odchádza domov, aby uvaril už spomenuté rizoto a trochu si vydýchol. „Ninuška, ahóóój, ako si sa mala, miláčik,“ s neskrývanou otcovskou láskou sa Matej Tóth pýta dcérky, ktorú prišiel po tretej popoludní vyzdvihnúť zo škôlky. O pár minút ho rovnako vrúčne vybozkáva aj dcérka Emmka. Spolu s maminou,

11¹⁰ Rozbor tréningu a masáž

Zároveň je to cvičenie vhodné na stabilitu a na presné dýchanie do bránice. Sila nie je iba vo svaloch, je aj v dychu.“

Chodcove chodníčky

Nový cyklochodník zo šliacha do Banskej Bystrice naozaj nevybudovali široký. Matej Tóth šliape svoju dnešnú dávku celkom po krajíčku. Dáva pozor, aby ho „nezramoval“ niektorý z cyklistov alebo korčuliarov. Inokedy trénuje v areáli štadióna Dukly alebo jednoducho kráča svojím svetovým tempom po krajnici bežnej cesty na Tajov. To vtedy, keď nie je na vysokohorskom sústreďení alebo na pretekoch.

„Dnešnú tréningovú dávku mám 3, 3, 2, 2, 1, 1,“ ozrejmi. Čo to znamená? „Tri kilometre ide v ostrom tréningovom tempe, potom približne kilometer šliape na asi 60 percent. Nasleduje ďalšia ostrá trojka – a tak až po finálne jednokilometrovky,“ rozvinie údaj do zrozumiteľnej reči tréner Matej Spišiak. Keď Matej Tóth mŕňa trénerské stanovisko, M. Spišiak beží popri ňom a podáva mu fľašu

Matej Tóth sa po druhej trojke na pár sekúnd zastaví, aby si z prsta odobral krv. „Je to dobré, máš to za 6,“ kričí za ním tréner, ktorý odčítal údaj, ktorý medzitým naskočil na displeji. Vysvetlí nám, že v krvi merali obsah laktátu. Ten signalizuje, či športovec nepreťažuje organizmus viac, ako je únosné. Ak by sa tak stalo, športovec by mohol byť aj na niekoľko dní „odpísaný“, alebo by dokonca ohrozil svoje zdravie. Spomenieme si, že Matej Tóth mal ráno u fyzioterapeuta niektoré nechty na nohách od tréningu celkom čierne. Na otázku, či ho to nebolí, s typickým chlapčenským úsmevom len mávol rukou. Bolesť na ňom nevidieť ani v záverečnej fáze tréningu, keď má celú tvár zmáčanú potom, z ktorého sa už vyzrážali kryštáliky soli. Z jeho tváre možno vyčítať najmä jeho precíznú sústredenosť a absolútne odhodlanie. Nie, on nie nemá povahu sínusoidy, ktorá vyletí hore a potom sa zosype. On kráča nahor schod po schode. Je pred vrcholom. Už len nájsť tie minimálne rezervy...

15³⁰ Rodina

Matejovou manželkou Lenkou, sa stretnú pred škôlkou po tom, ako pani Lenka priviezla Emmku z baletu. Vyroprávajú si prvé dojmy dňa a držiaci sa za ruky odchádzajú k autám. „Nie, trénerom po skončení kariéry určite nebudem. Je to náročné na čas a cestovanie minimálne tak, ako keď som pretekárom – a ja chcem byť najmä viac s rodinou,“ avizuje. Vzápätí povie, že idú do Plášťoviec. Na ich dcérky sa už tešia manželkine rodičia. „Ostanú u nich na víkend. Nás čaká vešanie garníže a finálne úpravy na dome.“ Vysvetlí, že aj kvôli dochádzaniu a dcéram vymenili byt na peknom, no vzdialenejšom sídlisku za dom v radovej zástavbe bližšie k centru. Vie však, že v Plášťovciach sa u svokrovcov zdržia len na otočku. Pred „jogurtovou“ večerou si totiž Matej Tóth ešte odbehne aspoň šesť kilometrov. Potom sa rozlúči s manželkou Lenkou, pretože noc opätovne strávi na Dukle v hypoxickej miestnosti.

Text a foto: Pavol Vitko

Superodolný so solárom

Japonská značka Kyocera uviedla nové extrémne odolné smartfóny, dokonca aj so solárnym nabíjaním. Telefón Torque je skonštruovaný podľa normy americkej armády dy 810G. Aspoň štyri hodiny dokáže fungovať pre teplotu -30 °C i 60 °C. Desať dní odolá 95 % vlhkosti. Neublížia mu opakované pády z výšky viac než 1 m, 24-hodinový pobyt pod morskou hladinou, silné vibrácie, tlak (57,11 kPa), ani vysoká nadmorská výška (4 572 m). Reprodukory vedia vy-

Ľahká ako pierko

Novinka s označením HX-A1 nadväzuje na svojho predchodcu z minulého roka, Panasonic HX-A500. Možno ju pripevniť na prilbu, oblečenie či iné časti výstroja. Je vodotesná do hĺbky 1,5 m, vydrží pád z 1,5 m i mráz do -10 °C. Odolnosť proti prachu zodpovedá štandardu IP6X. Má vylepšené funkcie a pokroku sa dočkal aj vzhľad. S dĺžkou 83,1 milimetra, priemerom 26 milimetrov a hmotnosťou 45 g je HX-A1 spratným spoločníkom do terénu. Outdoorová kamera je vybavená 2,8 megapixelovým MOS senzorom a objektívom f/2,8. Dokáže nahrávať video vo Full HD (1080p) formáte s 30 snímkami za sekundu aj 60 fps pri rozlíšení HD 720p. Umožňuje aj nahrávanie 120 snímok za sekundu pri rozlíšení 848 x 480 pixelov. Je vybavená infračerveným svetlom a nočným režimom Glasscover. Vďaka vstavanému Wi-Fi portu možno kameru bezdrôtovo pripojiť k smartfónu či tabletu a zdieľať nielen konečný záznam, ale aj priamy prenos. Pri pripojení cez USB možno prístroj použiť aj ako webkameru. Okrem klasickej čiernej je kamera dostupná aj v oranžovej farbe. Na trh sa dostane v júni tohto roku s cenovkou okolo 200 dolárov.

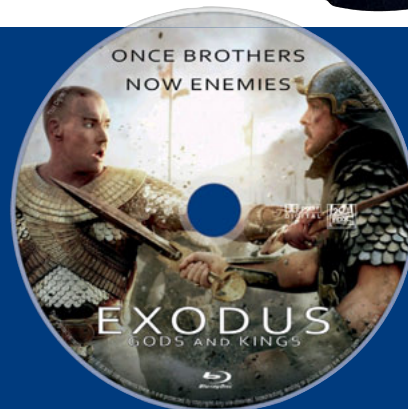
FILM

Dieťa 44

Rusko aj Bielorusko zakázali premietanie amerického filmu Dieťa 44 podľa rovnomenného knižného thrilleru Roba Smitha, ktorý v slovenskom preklade vyšiel už v roku 2008. Údajne znevažuje Rusko za čias stalinizmu i Stalina samotného. Nemohli mu spraviť lepšiu reklamu! Vojnový hrdina Lev Demidov je agentom KGB. Keď odmietne udať manželku, degradujú ho a pošlú do vyhnanstva. V sovietskom zapaďkove narazí na stopy sériového vraha a začne prípad riešiť. Sám, navzdory systému. Americký režisér švédskeho pôvodu Daniel Espinosa nakrúcal v Prahe a v Kladne, takže okrem Toma Hardyho, Garyho Oldmana, Noomi Rapace či Vincenta Cassela účinkuje v ňom množstvo českých hercov, ale i stavieb a rekvizít spred novembra 1989.

VIDEO

Exodus

Mojžiš (Christian Bale) vyrastal ako sirota, ktorej sa ujala faraónska rodina. Stal sa z neho vojvodca a jeho úspechy na bojovom poli, vplyv a sláva spôsobili, že dvor sa ho začal báť. Až vo vyhnanstve sa začal zaujímať o vlastné korene – a to ho priviedlo k najprezratnejšej udalosti dovtedajších dejín. Éra virtuálnej digitálnej reality, umožňujúcej do najmenších detailov zobrazíť akúkoľvek fikciu akoby reštartovala celú kinematografiu: už opäť prišli na rad biblické postavy. Po príbehu praotca Noema v snímke Darrena Aronofského tentoraz popredné hollywoodske hviezdy v réžii Ridleyho Scotta stvárňujú starovekých Egypťanov a Židov v najnovšom spracovaní príbehu Mojžiša a siedmich rán egyptských. Nakrúcal s rozpočtom 140 miliónov dolárov v Andalúzii, na Kanárskych ostrovoch a v Anglicku.

dávať zvuk až 100 decibelov a displej možno ovládať i v hrubých rukaviciach. Displej má uhlopriečku 4,5" a rozlíšenie 720×1280 bodov. Štvorjadrový procesor Snapdragon 400 má k dispozícii 2 GB RAM, 16 GB pamäte flash a čítačku kariet microSD. Nechýba Wi-Fi 802.11ac, Bluetooth 4.0, NFC ani LTE. Zadný fotoaparát s LED bleskom má 8 Mpx, predný 2 Mpx. V tele 136×68×13,5 mm s hmotnosťou 182 g je akumulátor 3 100 mAh. Telefón sa dá nabíjať aj bezdrôtovo.

Iná verzia telefónu Torque s rovnakou odolnosťou no menšími rozmermi, má namiesto systému Android 4.4 Windows a v displeji zabudovaný solárny panel. Tretí model Torque TX má slabší hardvér, rozlíšenie 480×800, 1 GB RAM, úložisko 20 GB bez možnosti rozšírenia a 2 500 mAh akumulátor.

Preverené módnou políciou

Ďalší krok od vizionárskej priekopníckej firmy k spoločnosti obchodujúcej s módou urobil Apple, keď popri „inteligentných hodinkách“ uviedol notebook MacBook s uhlopriečkou displeja 12 palcov, maximálnou hrúbkou 13,1 mm a hmotnosťou 0,92 kg. Displej má rozlíšenie 2 304×1 440 bodov a pomer strán 16:10. Klávesnica s novým mechanizmom je tenšia, no presnejšia, nové polohovacie zariadenie Trackpad Force Touch reaguje na tlak a odpovedá haptickou odozvou. Energeticky nenáročný dvojjadrový procesor 1,1 GHz Core M umožňuje prácu úplne bez chladiča – chladienie zabezpečuje telo počítača. Nerozšíriteľná operačná pamäť LPDDR3 1 600 MHz má kapacitu 8 GB a nevymeniteľný flashový disk typu PCIe pojme 256 alebo 512 GB dát. Okrem Wi-Fi 802.11ac a Bluetooth všetku konektivitu i nabíjanie nevymeniteľnej vstavanej batérie obstaráva jediný port USB-C. Výkonnosť sa stroj vyrovná počítačom z roku 2011, zato je vyhotovený v matnom hliníku striebornej, sivej alebo zlatej farbe. Ceny tohto módného doplnku sú svetové, začínajú od 1 449 eur.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

1. jún

1485 Uhorský kráľ Matej Korvín po takmer polročnom obliehaní dobyl Viedeň

4. jún

1920 V paláci Veľký Trianon vo francúzskom Versailles mocnosti Dohody a ich spojenci podpísali Trianonskú mierovú zmluvu, ktorá riešila hranice maďarského štátu, ako jedného z nástupníckych štátov po rozpade Rakúsko-Uhorska po prvej svetovej vojne. Zmluvou boli potvrdené hranice Maďarska s Rakúskom, Československom, Rumunskom a Juhosláviou.

7. jún

1970 Začali sa boje medzi palestínskymi partizánmi a armádou v Jordánsku, ktoré pokračovali do 25. 6.

8. jún

1940 Britské jednotky boli evakuované z Nórska

10. jún

1940 Taliansko vstúpilo do vojny; vyhlásilo vojnu Veľkej Británii a Francúzsku

1940 Nórsko kapitulovalo. Nórsky kráľ a vláda odišli z Tromsø do Veľkej Británie a nórska armáda dostala rozkaz zastaviť boje

12. jún

1940 (do 22. 6.) ZSSR dal ultimátum Litve, Estónsku a Lotyšsku ohľadom územnej požiadavky a vytvorenia novej vlády. Po 15. 6. všetky tri štáty anektoval.

14. jún

1800 V bitke pri Marengu (Taliansko) Napoleon Bonaparte, doživotný konzul Francúzska, porazil rakúsku armádu. V boji bol smrteľne ranený levočský rodák, podmaršal rakúskej armády Karol Jozef Hadik

1940 Nemecké jednotky bez boja obsadili Paríž

18. jún

1815 Napoleon utrpel definitívnu porážku v bitke medzi francúzskymi a spojenými britsko-nizozemsko-nemeckými vojskami pri Waterloo v dnešnom Belgicku. Porážka spôsobila definitívne odstúpenie Napoleona a zánik prvého francúzskeho cisárstva

22. jún

1940 Francúzsko kapitulovalo. Na základe prímeria z Compiègne boli francúzske jednotky odzbrojené, severné a západné Francúzsko prešlo pod kontrolu Nemecka, zvyšok mal zostať nominálne pod francúzskou vládou, s francúzskym parlamentom vo Vichy

1945 USA, Británia, Francúzsko a ZSSR rozdelili Nemecko na okupačné zóny

25. jún

1950 Začala sa vojna v Kórei (skončila sa r. 1953). Severokórejské jednotky prekročili 38. rovnobežku do Južnej Kórey.

27. jún

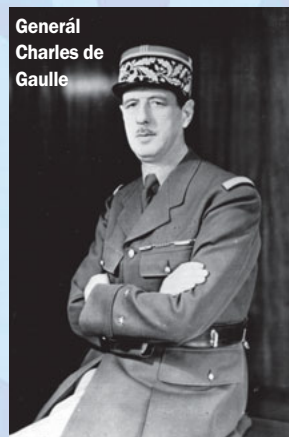
1940 Rumunsko odmietlo požiadavku Ruska na odstúpenie územia Besarábie a Bukoviny, čo viedlo k vpádu Ruska na toto územie; 9.7. sa Rumunsko uchýlilo pod ochranu Nemecka

28. jún

1940 Francúzsky generál Charles de Gaulle, pred prímerím prvý námestník ministra vojny, Veľkou Britániou uznaný za „vodcu všetkých slobodných Francúzov“, začal organizovať francúzske hnutie odporu

30. jún

1940 Nemecké jednotky napadli Normanské ostrovy, okupácia trvala do konca vojny

Generál Charles de Gaulle

Zostavila: Mária Stanová, VHÚ

KNIHA

EURÓPSKE DIKTATÚRY 1918 – 1945

STEPHEN J. LEE

Európske diktatúry 1918-1945

Kniha Európske diktatúry 1918 - 1945 z vydavateľstva Kalligram ponúka na 456 stranách jasnú, podrobnú, výstižnú a čitateľsky prístupnú analýzu búrlivých udalostí prvej polovice 20. storočia v Európe. Dnes si už len málokto uvedomuje, že v období medzi prvou a druhou svetovou vojnou sa viac ako polovica európskych štátov transformovala na diktatúry. Stephen J. Lee v preklade Petra Szárya na príklade Ruska, Nemecka, Talianska, Španielska, Portugalska aj štátov strednej a východnej Európy detailne predstavuje spôsob vládnutia Hitlera, Stalina, Mussoliniho i menej známych diktátorov. Mechanizmy, akými sa dostávali k moci, spôsoby a ciele ich vládnutia, ale aj ich napospol smutné, často násilné konce. Kto sa nedokáže poučiť z dejín, je odsúdený opakovať staré chyby stále odznova.

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

Možem v práci ručne premiestňovať akúkoľvek vec bez toho, aby som porušil napríklad predpisy týkajúce sa bezpečnosti práce?

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci je nevyhnutnou súčasťou každého pracovného prostredia. V zmysle nariadenia vlády SR č. 281/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami (ďalej len „nariadenie“) je ručná manipulácia s bremenami, premiestňovanie alebo nesenie bremena vrátane ľudí a zvierat jedným zamestnancom alebo viacerými zamestnancami, jeho zdvíhanie, podopieranie, ukladanie, tlačenie, ťahanie alebo iné pohybovanie, ktoré z dôvodu vlastností bremena alebo nepriaznivých ergonomických faktorov predstavujú riziko poškodenia zdravia, najmä chrbtice zamestnancov. Prostredníctvom organizačných opatrení a využívání iných mechanických zariadení je v úmysle zamestnávateľa ručnú manipuláciu s bremenami v zamestnaní vylúčiť. V opačnom prípade je nevyhnutné vykonať primerané organizačné opatrenia a používať primerané prostriedky, aby sa zabránilo vzniku poškodenia zdravia. Faktory, ovplyvňujúce riziko poškodenia zdravia, predovšetkým chrbtice, na ktoré je potrebné prihliadať, sú vlastnosti bremena, fyzická námaha, pracovné prostredie a požiadavky na činnosť. V zmysle nariadenia netreba zabúdať na hmotnosť bremena, vek a pohlavie zamestnanca. Dôležité je tiež nepreceňovať fyzické zdatnosti zamestnanca. Nariadenie jasne špecifikuje maximálnu hmotnosť bremena pri jeho zdvíhaní a prenášaní oboma rukami, v základnej polohe postojacky v trvaní maximálne 1 hodinu za zmenu, a to rozdielne pre osoby mužského a ženského pohlavia. V prípade mužov vo veku 18 – 29 rokov môže mať bremeno maximálne 50 kg, u žien 15 kg. Muži vo veku 30 – 39 rokov môžu manipulovať s bremenami s maximálnou hmotnosťou 45 kg, ženy 15 kg. Pre mužov vo veku 40 – 49 rokov je maximálna hmotnosť bremena znížená na 40 kg, pre ženy ostáva nezmenená 15 kg. Muži vo veku 50 – 60 rokov majú stanovenú maximálnu hmotnosť bremena na 35 kg a ženy 10 kg. Uvedené hodnoty sa viažu na priaznivé podmienky, v prípade nepriaznivých podmienok sa príslušné hodnoty znižujú.

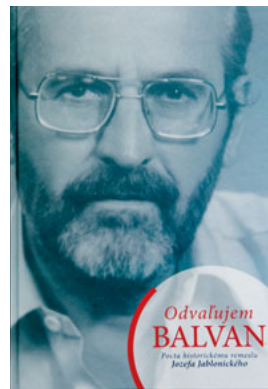
JUDr. Monika Olexová

Odbor riadenia špecializovanej štátnej správy MO SR

Foto: Pavol Vitko

Odval'ovač balvanov

Historik Jozef Jablonický (1933 – 2012) je považovaný za jedného z najvýznamnejších znalcov dejín Slovenska 20. storočia. Bol bádateľom v pravom zmysle slova – hľadal, overoval, analyzoval, pútavo rozprával aj písal. Na jeho počesť Ústav politických vied SAV spolu s Múzeom SNP vydali kolektívnu monografiu *Odval'ujem balvan s podtitulom Pocta historickému remeslu Jozefa Jablonického*. Na vyše 550 stranách je naozaj čo čítať. Napríklad o tom, ako Franza Karmasina, cez vojnu šéfa Deutsche Partei na Slovensku, ktorý bol po emigrácii v neprítomnosti odsúdený na trest smrti a v 50-tych rokoch pracoval vo vplyvných novinách *Sudetendeutsche Zeitung*, zverbovala maďarská - a ako sa o to usilovala aj československá tajná služba. Nekomunistický odboj na Slovensku, štátoprávne predstavy slovenských komunistov počas druhej svetovej vojny, ale aj sledovanie historika Jozefa Jablonického čs. štátnou bezpečnosťou patria k ďalším témam.

Útvary a jednotky ako na dlani

Autori Ján Štaigl a Pavel Minařík v publikácii *Dislokácia a krycie čísla jednotiek, útvarov a zariadení čs. armády a vojsk ministerstva vnútra na Slovensku 1945 – 1992*, ktorú vydal Vojenský historický ústav, predstavujú kompletný prehľad dislokácie jednotiek, útvarov a zariadení Československej armády, resp. Československej ľudovej armády aj jednotiek, útvarov, zariadení a orgánov zložiek označovaných ako „vojská ministerstva vnútra“, čiže Pohraničnej stráže, Vnútornej stráže a Civilnej obrany na Slovensku. Dokumentujú existenciu všetkých vojenských útvarov dislokovaných na území Slovenska na úrovni pluku, ako aj samostatného práporu či samostatnej rotý alebo čaty v takmer polstoročnom časovom období. Publikácia je spracovaná prehľadnou tabuľkovou formou s farebným odlíšením jednotlivých organizačných zložiek. Jej prvú časť tvorí dislokačný prehľad jednotiek, útvarov a zariadení a druhú kompletný prehľad ich krycích čísel. Vzostupne zoradené krycie čísla sú doplnené otvorenými názvami a miestami dislokácie príslušných vojenských celkov, ako aj údajmi o konkrétnom časovom období používania. Publikáciu uzatvára abecedný zoznam posádok, uľahčujúci orientáciu v dislokačnom prehľade a zohľadňujúci názvoslovné a územnosprávne zmeny.

Študentské oko, Juventus a Vox

S cieľom podnietiť záujem študentov o život ozbrojených síl a vojenskú históriu redakcia OBRANA aj na 21. ročníku novinárskej súťaže stredoškôľakov a vysokoškôľakov Štúrovo pero udelila 18. apríla vo Zvolene svoje ceny. Časopis *Študentské oko* z Gymnázia Medzilaborce v reportáži *História v priamom prenose* publikoval vydarenú reportáž z exkurzie na Duklu. V článku *Naša telesná zdatnosť* nás nezradila gymnazistka priniesli článok zo športovo-brannej a vedomostnej súťaže, ktorú v spolupráci s vojakmi realizovali vo Vojenskom výcvikovom priestore v Kamenici nad Cirochou. Aj časopis *Juventus* zo Strednej priemyselnej školy stavebnej v Hurbanove publikoval kvalitnú fotoreportáž *Do pozornosti, vojaci!* o spoločnom zamestnaní s príslušníkmi OS SR. Tretie ocenenie si prevzali študenti z Gymnázia sv. Uršule v Bratislave za článok o konci 1. svetovej vojny.

Texty: Pavol Vitko

MILITARY ENGLISH HYBRID WARFARE

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: Foto: TASR/AP

Although the term “hybrid war“ has been born almost a decade ago, the illegal annexation of Crimea and the subsequent events in Donetsk and Lugansk brought it into the spotlight once again. Hybrid warfare is defined as strategy and tactics using simultaneous and adaptive mix of conventional, irregular, psychological, information and criminal means or activities in the operational arena. Hybrid warfare may involve a combination of state and non-state actors.

The definition conveys the message that the challenge in hybrid war is more than just military power: it is an interwoven network of political, social and informational components that collate their efforts and endeavors to reach the end goal. Hybrid warfare thus relies on synergy and collaboration at the strategic level, fusing the full range of methods and tools into a single force.

At the very basis of hybrid warfare lies the ability to quickly shift from conventional to guerilla tactics, as needed. This is true of Hezbollah in Lebanon, of Da'esh in Iraq and Syria, of Boko Haram in Nigeria and of other paramilitary units elsewhere. The next step is embracing terrorism as the means to spread chaos and disrupt normal way of life, and also conducting illegal activities: smuggling, drugs, human trafficking, extortion, etc., both to undermine the legitimacy of local or national government and to support itself financially. The last ingredient is using technology to overpower the opponent – be it the live beheading of the infidels on social networks or the pro-Russian trolling in cyberspace.

Also, hybrid warfare distinguishes itself not only by the means employed but also by the space in which it unleashes its power: whereas most purely military conflicts are fought on the designated battlefields, hybrid warfare affects not only the conflict zone population, but also the home front population and the international community.

As the conflict in Ukraine illustrates, hybrid conflicts involve multilayered efforts designed to destabilize a functioning state and polarize its society. The “warfarers” try to influence policy-makers and key decision makers by combining kinetic operations with subversive efforts.

A war fought with hybrid means becomes an incomprehensible sequence of improvisations, disparate actions along various geographic fronts – from “humanitarian convoys”, to “peacekeeping operations”, to cyber-attacks, to disinformation campaigns in mass media, to submarine games... the list goes on.

To counter such threat, a more flexible policy is needed with a wide range of instruments covering multiple angles. Adapting to the threat of hybrid warfare will require governments to invest in a wider array of capabilities and facilitate coordination between them. In NATO we are trying to do just that.

GLOSSARY

- **adaptive** [ə'dæptɪv] – prispôsobivý; • **array** [ə'reɪ] – plejáda, súbor; • **beheading** [bɪ'hedɪŋ] – dekapitácia, sťatie hlavy; • **collate** [kə:'leɪt] – usporiadať, zosúladiť; • **conveys** [kən'veɪz] – tlmočiť; • **disparate** ['dɪspərɪt] – rôznorodý; • **embracing** [em'breɪsɪŋ] – uvítať, vziať za svoj; • **endeavors** [en'devəɪz] – úsilie; • **extortion** [ɪk'stɔ:rʃən] – vydieranie; • **fusing** ['fju:zɪŋ] – spájať, zlučovať; • **interwoven** [ɪn'tɜ:r'wʊvən] – pretkaný, vzájomne prepletený; • **multilayered** [ˌmʌltɪ'leɪərd] – mnohovýšňový; • **subsequent** ['sʌbsɪ:kwənt] – následný; • **subversive** [səb'vɜ:zɪv] – podvratný, rozvratný; • **unleashes** [ən'li:ʃɪz] – rozpútať.

npor. Mgr. Jozef Michňák,
štábný kaplán
PLRB Nitra

DUCHOVNÉ SLOVO

Nie je meno ako meno

Pri ceste domov z práce som sa stal svedkom zaujímavej udalosti na autobusovej zastávke. Mladí chlapci, asi vo veku od 16 do 18 rokov, živo debatovali. Nevenoval som im pozornosť až do momentu, keď sa do ich rozhovoru zapojil starší pán. Položil im otázku, čo im Boh urobil, čím im ublížil, že len tak ledabolo používajú jeho meno. Nespomínam si už akú odpoveď dostal tento odvážny starší muž. Ale viem, že všetci sme boli prekvapení jeho postojom. Kde nabral odvalu cudzím mladíkom, a to tak verejne, niečo vyčítať? Kde nabral odvalu obhajovať druhé Božie prikázanie? Kde nabral odvalu chrániť meno Božie?

Aj v našom vojenskom prostredí sa často používa slovník, ktorý prezrádza slabšiu slovnú zásobu alebo to, že Boh a Božie meno nie je hodnotou, ktorú si treba vážiť a používať ju s úctou a vďakou. V dejinách Slovenska boli ľudia, ktorých mená neostali len na zabudnutých náhrobných kameňoch, ale žijú v spomienkach ľudí po celom svete vďaka svojim činom. Napríklad katolícky kňaz Jozef Murgaš, ktorého 150. výročie narodenia sme slávili minulý rok. Má zaregistrovaných 11 patentov. Meno je teda vždy spojené s nejakou osobou. Meno Boha je spojené s osobou Boha. Toto meno má veľkú moc. Je menom Stvoriteľa a Pána všetkého. Dieťa aj dospelý človek sú pokrstení v mene Otca i Syna i Ducha Svätého, teda v mene Božom. Tento posvätný úkon krstu v mene Božom nás zbavuje dedičného hriechu. Dospelého aj osobných hriechov. Začleňuje nás do Cirkvi. Pri spovedi kňaz kajúcnikovi v mene Božom odpúšťa hriechy. Takú moc má Božie meno.

Aj nás nahnevá, keď si niekto dovolí naše meno spájať s niečím, čo nás uráža, s nejakou nepravdou, alebo s niečím, čo sme nespravili. A tak ako Boh ôsmym prikázaním chráni naše dobré meno a česť, to druhé nám dal, aby ochránil to svoje. Zbytočné, daromné vyslovovanie mena Božieho je pre mnohých zlozvyk. Už si ani neuvedomujú čo hovoria, ani to, prečo by to hovoriť nemali. Veď každý tak rozpráva. Slovenčina nám poskytuje veľa slov, ktoré sa začínajú na tú istú slabiku, ako Božie meno či meno Ježiš, aby sme ich využívali a tak si nezaťažovali svedomie zbytočným používaním mena Božieho.

ČREVNÉ OCHORENIA na zahraničných cestách

Cesty do zahraničia sú dnes bežnou súčasťou každodenného života. Cestujeme za plnením služobných povinností aj súkromne. Blíži sa sezóna letných dovolení. Dajme preto pozor na možné zdravotné ťažkosti. Najčastejšie nás v zahraničí môžu postihnúť črevné ochorenia.

Neverme tomu, že „náš sa to stať nemôže“. Podľa dlhodobých sledovaní postihujú 20 až 50 % (niekde sa uvádza až 70 %) všetkých cestujúcich, čo znamená ročne 10 miliónov ľudí.

Riziká a probiotiká

Riziko ochorenia stúpa veľmi výrazne v rozvojových krajinách, rovníkových oblastiach, trópech a subtropoch. Spája sa s nižším hygienickým štandardom. Samozrejme, veľké a známe letoviská bývajú na vysokej úrovni. Vo vnútrozemí je hygienický štandard spravidla neporovnateľne nižší. Napokon, vojaci nasadení v operáciách medzinárodného krízového manažmentu to poznajú veľmi dobre. Najrizikovejšie oblasti pre vznik infekcie sú rozvojové krajiny Latinskej Ameriky, Afrika, stredný východ a Ázia. Zatiaľ čo domorodé obyvateľstvo je na miestne podmienky adaptované, my môžeme očakávať viacero zdravotných problémov, najmä črevných ochorení. Podceňovať netreba ani lietajúci hmyz či možnosť nakazenia parazitmi. Najčastejšou príčinou nákazy je kontaminovaná potrava a nápoje. Možné sú aj iné zdroje nákazy, najmä hmyz, hlodavce, zvieratá, hygienická úroveň v mieste pobytu, lokality s epidemickým výskytom určitej choroby či ďalšie faktory. Nezapúdajme, že zdrojom môže byť i strava a nápoje, ktoré sme si priniesli so sebou a boli dlhší čas skladované v nie celkom optimálnych podmienkach. Ako môžeme takému problému predísť? I keď istotu nikdy nezískame, riziko vieme výrazne znížiť. Prvé kroky musíme spraviť ešte pred cestou. V období 7 až 10 dní pred odchodom sa odporúča začať s aplikáciou probiotík, ktoré sú voľne predajné vo všetkých lekárňach. Užívať ich treba počas celého pobytu. Neodporúčajú sa však tie, ktoré vyžadujú skladovanie v chlade. Ďalšou možnosťou je očkovanie. To sa však aplikuje len pri cestách do skutočne neobvyklých a exotických destinácií a do oblastí epidemického výskytu niektorých ochorení (napr. hepatitída A, hepatitída B, žltá zimnica, japonská encefalitída, brušný týfus, cholera atď.). Vojaci vysielaní do operácií také očkovania majú. Tí ostatní sa musia rozhodnúť. Nevýhodou je, že začiatok potrebného očkovania môže týždeň i mesiace predchádzať termínu odchodu. Všetky informácie o možnostiach resp. nutnosti očkovania pre jednotlivé destinácie sa dajú bez ťažkostí vyhľadať na internete.

Radšej bez zmrzliny

Prípravou doma sa nič nekončí. Čaká nás viacero opatrení, ktoré treba dodržiavať v mieste pobytu:

- Pite len nápoje v originálnom obale. Zvyšok nápoja v obale, ktorý ste neotvárali osobne vy, nekonzumujte.
- Kávu a čaj pripravujte z dostatočne prevarenej vody (var min. 15 min.). Najlepšie je variť z originálne zabalenej vody.
- Nekonzumujte zmrzlinu vyrobenú z miestnej vody. Uprednostnite zabalené výrobky z obchodu.
- Vyhýbajte sa surovým či nedostatočne tepelne upraveným plodom mora.
- Vyhýbajte sa pouličným i trhovým predajcom jedla a nápojov.
- Rizikovým býva aj zelenina a ovocie umyté v miestnej vode (i v hoteloch!). Vhodné je zbaviť ovocie a zeleninu šupky a umyť vodou z originálneho obalu.
- Pokiaľ to viete ovplyvniť, tepelne spracovanú stravu si nechajte naložiť zo stredu varnej nádoby.
- Zuby si čistíte a kefku oplachujete pitnou vodou z originálnych obalov, nie z vodovodu.
- V spoločných sociálnych zariadeniach nepoužívajte spoločné uteráky.
- Predchádzajte uštipnutiu hmyzom.
- Nekúpte sa v stojatých sladkých vodách.
- Na plážach používajte plážové obuv a nesadajte si na piesok bez podložky.
- Nenechajte si robiť piercing ani tetovanie.
- Vyhýbajte sa kontaktu s voľne sa pohybujúcimi zvieratami.
- Obmedzte rizikové sexuálne správanie.

Hongkonský pes

Záverom ešte prezradím, že v mnohých oblastiach črevné ochorenie cestovateľov má priliehavé pomenovanie. Aby ste vedeli, „s kým alebo s čím ste mali tú česť“, uvediem niekoľko príkladov: Montezuma pomsta, Faraónova pomsta, Aztécky tanec, Španielsky výtok, Casablanský šmejdi, Turecký klus, Hongkongský pes, Tokijské behy, Trockij, Hočimin...

Prežitie cesty do zahraničia bez črevného ochorenia máte vo svojich rukách. Aby ste riziko choroby minimalizovali, dbajte na dobré mienené rady a nič nepodceňujte. Prajem vám, aby ste zdraví absolvovali všetky ďalšie cesty.

Text: pplk. v zál. MUDr. Viktor Sidorják

primár Oddelenia gastroenterológie a digestívnej endoskopie
Nemocnica sv. Michala, a.s.

PSYCHOLÓG RADÍ

por. Mgr. Petra Labašová
Zmiešané krídlo
Otta Smika Sliač,
Vzdušné sily OS SR

Ako relaxovať?

V minulom článku som uviedla niekoľko oblastí z práce psychológa na letisku. Spomenula som aj psychohygienu ako oblasť, ktorú vojaci často podceňujú. Pod psychohygienu patria aj relaxačné metódy, ktoré sa odporúčajú pri zvýšenej psychickej záťaži, na zvládnutie situácií vyvolávajúcich úzkosť. Relaxácia je ideálna na prekonanie únavy spôsobenej dlhodobou duševnou činnosťou, prípadne fyzickou záťažou, pri rekonvalescencii po určitých ochoreniach alebo chirurgických zákrokoch. Jej pravidelné používanie pozitívne vplyva na celkovú duševnú pohodu a v konečnom dôsledku na zlepšenie vzájomných vzťahov v rodine, aj na pracovisku.

Existuje mnoho metód relaxácie. Dôležitou súčasťou každej z nich je však práca s dychom. Vzťah dýchania a psychického stavu je všeobecne známy. Ak sme rozčúlení, naruší sa automatický rytmus dychu, prehĺbuje sa nádych na úkor výdychu a dýchanie sa zrýchľuje. Dychové cvičenia vedú k osvojeniu schopnosti uvedomelého dýchania, k jeho prehĺbeniu, učia využívať celú kapacitu pľúc, zlepšujú schopnosť koncentrácie a súčasne majú upokojujúce (relaxačné), aj aktivujúce účinky. Najväčším pozitívom dychových cvičení je, že zmenou chybného spôsobu dýchania možno ovplyvniť priebeh celej škály telesných i psychických stavov.

Nadstavbou dychových cvičení sú celostnejšie prístupy k relaxácii, ako napríklad Autogénny tréning (ďalej len „AT“) alebo Jacobsonova progresívna svalová relaxácia (ďalej len „JPS“), ktoré pracujú so zameraním pozornosti a s predstavivosťou (AT) alebo s napätím a uvoľnením svalových partií (JPS).

Zvládnuť relaxačné techniky a naučiť sa konkrétny postup na dosiahnutie relaxovaného stavu pomôže psychológ, po zvládnutí základov ich každý môže cvičiť samostatne, najideálnejšie denne. Výhodou je sebaúčinnosť, pocit, že vlastnou prácou na sebe niečo zlepšujeme a vidíme výsledky.

Ďalšími prínosmi týchto metód je zníženie psychického napätia, čím zabraňujú pokračovaniu stresovej reakcie, zlepšenie spánku, zvýšenie schopnosti koncentrácie, aktivizácia tvorivosti, harmonizácia osobnosti a mnoho ďalších.

Verím, že sa mi podarilo trochu priblížiť pojem relaxačných metód. Znie to takmer čarovne, ale s istotou môžem povedať, že sú účinné, jednoduché a najmä dostupné. Aj tu platí známe pravidlo, že lepšie je jeden raz vyskúšať ako mnohokrát počuť či čítať. Takže urobte niečo pre seba a doprajte si zaslúžený relax.

6. jún 1944

jeden z najdlhších dní druhej svetovej vojny

Šiesteho júna 2015 si pripomínáme už 71. výročie vylodenia Spojencov v Normandii. V tento deň sa začala operácia známa pod názvom Overlord.

Jej prípravou poverili náčelníka štábu hlavného veliteľa spojeneckých síl, britského genpor. F. E. Morgana. Ním vypracovaný plán útoku cez Normandiu posúdili na québeckej konferencii v auguste 1943. S jeho vykonaním súhlasili britský premiér W. Churchill aj americký prezident F. D. Roosevelt. Hlavného veliteľa spojeneckých expedičných síl vymenovali v decembri 1943. Stal sa ním americký gen. D. D. Eisenhower. Po prevzatí velenia a analýze pôvodného plánu operácie došlo k niekoľkým úpravám: zvýšeniu počtu divízií a rozšíreniu úseku pobrežia určeného na vylodenie vojsk. Pôvodný dátum operácie bol 5. jún 1944, avšak pre nepriaznivé počasie bola operácia posunutá o jeden deň. Na jej vykonanie Spojenci vyčlenili 39 divízií, 12 samostatných brigád a 10 oddielov špeciálnych jednotiek „commandos“ a „rangers“. Vo vzduchu v čase invázie plnilo úlohy cca 10 900 bojových, viac než 2 300 dopravných lietadiel a takmer 2 600 klzákov. Zväz spojeneckých expedičných námorných síl tvorilo 1 213 bojových lodí a člnov, 4 126 výsadkových plavidiel a prostriedkov, 736 pomocných a 864 obchodných lodí. Priestor, v ktorom sa uskutočnila invázia, bol rozdelený do piatich samostatných sektorov: Utah, Omaha, Gold, Juno a Sword. Proti spojeneckým vojskám stáli príslušníci nemeckej 709., 352. a 716. pešej divízie. V ich tyle zoskočili, resp. pristáli príslušníci americkej 82. a 101. vzdušnej výsadkovej divízie, ako aj britskej 6. vzdušnej výsadkovej divízie. Do operácie sa zapojili aj čs. letci zo 134. čs. stíhacieho krídla a z 311. čs. bombardovacej perute RAF. Nemecké velenie spojeneckú inváziu očakávalo a intenzívne sa na ňu pripravovalo, nedisponovalo však hodnovernými informáciami o mieste a čase. O počiatkoch výstavby Atlantického valu možno hovoriť už v lete 1940, v súvislosti s prípravou nemeckej invázie do Veľkej Británie, keď velenie nemeckej brannej moci chcelo ochrániť atlantické pobrežie pred eventuálnym britským protiúderom. V súvislosti s koncepciou sa však výstavba nere realizovala podľa vopred stanoveného plánu, ale sa prispôbovala strategickej situácii na bojiskách druhej svetovej vojny. Na plánovaní a organizácii jeho výstavby sa okrem hlavného veliteľstva brannej moci (OKW) podieľali hlavné veliteľstvo pozemného vojska (OKH), hlavné veliteľstvo námorníctva (OKM) a hlavné veliteľstvo letectva (OKL). Zásadná zmena nastala 14. decembra 1941, keď OKW rozhodlo o výstavbe línií

Generálmajor in memoriam Otto Smik, DFC (20. 1. 1922 – 28. 11. 1944)

Príslušník čs. zahraničného odboja v rokoch 1940 – 1944. Od 24. júla 1940 do 28. novembra 1944 príslušník britského RAF, kde dosiahol hodnosť majora letectva. Zúčastnil sa aj na operácii Overlord. Dva dni po jej začatí zostrelil jednu a poškodil ďalšiu nemeckú stíhačku. Jeho neobyčajne úspešná služba sa skončila po 263 bojových letoch v trvaní 371,49 h. Počas nich zostrelil 10 nepriateľských lietadiel, 2 pravdepodobne a 3 stroje poškodil. Taktiež zničil aj 3 bezpilotné strely V-1. Okrem toho ničil aj ďalšiu živú silu, výzbroj, výstroj a materiál nepriateľa na zemi, resp. mori. Na genmjr. in memoriam ho povýšil prezident SR dňa 19. 7. 1994. Od roku 2002 jeho meno nesie letecká základňa na Sliachi.

stáleho opevnenia pozdĺž celého západoeurópskeho pobrežia. Jeho výstavbu zabezpečovala Todtova organizácia, ktorá do výstavby zapojila asi 350 000 osôb. V Normandii bolo do invázie dokončených 1 643 pevnostných objektov. Na 242 km normandských pláží bolo postavených 200 000 zátarasov a položených množstvo mín.

Napriek prípravám na inváziu Nemci v jej počiatkových fázach neverili, že ide skutočne o inváziu a považovali ju za klamlivú vojenskú operáciu. Preto neboli do Normandie presunuté obrnené jednotky nemeckej 15. armády z priestoru Pas-de-Calais, ktoré mohli zohrať rozhodujúcu úlohu v boji so spojeneckými silami. Keď nemecké velenie pochopilo, o čo naozaj ide, Spojenci už mali na pobreží vybudované predmostia hlboké 2 – 9 km. Na konci najdlhšieho dňa sa v Normandii nachádzalo 176-tisíc spojeneckých vojakov s výzbrojou, výstrojom a ostatným materiálom nevyhnutným na vedenie bojovej činnosti.

Text: PhDr. Peter Šumichrast, PhD.

Foto: VHA Bratislava

Najrozšírenejšia nemecká karabína

Karabína Mauser 98k (výrobné číslo 5240), vyrobená v roku 1939 je súčasťou zbierky Vojenského historického múzea vo Svidníku. Spoločne s ďalšími zbraňami bola ju múzeum získalo od Správy Verejnej bezpečnosti Košice v roku 1969. Zbraň pochádzala z ilegálnej držby a pôvodne bola určená do šrotu.

Karabína Mauser 98k vychádzala zo štandardnej nemeckej vojenskej pušky Gewehr 98 (Mauser model 98), ktorá sa používala v prvej svetovej vojne. Vzhľadom na svoju dĺžku (hlaveň 740 mm, celková dĺžka 1 250 mm) nebola určená na boj v zákopoch.

Karabína dvoch svetových vojen

Karabíner 98 bola prvá karabína „systému 98“. Mala hlaveň dlhú 435 mm a celkovú dĺžku 960 mm, s ohnutou kľukou záveru (smerom dole). Jej nevýhodou bolo, že v dôsledku krátkej hlavne (435 mm) bol hluk výstrelu veľmi silný a na ústí hlavne sa objavoval výrazný plameň. V

roku 1905 bola výroba karabíny zastavená. Bola potrebná zbraň s dlhšou hlavňou. Preto bol zavedený druhý typ, tzv. Karabíner 98a (hlaveň 600 mm). V roku 1909 bola postupne zavedená do výzbroje jazdeckta, pechotného delostrelectva, ženistov a technických oddielov nemeckej armády.

V rokoch 1908 až 1918 bolo vyrobených 1,5 milióna karabín tohto typu. Pôvodný náboj 7,92×52 mm S bol nahradený nábojom 7,92×57 mm S. Nový náboj bol aj po vystrelení z krátkej hlavne (600 mm) dostatočne presný a vhodný pre vtedajšie zákopové boje. Zmenená konštrukcia podávača už nedovolila, aby sa záver po vystrelení všetkých piatich nábojov zavrel.

V roku 1924 firma Mauser predstavila tzv. Standard Modell I a v roku 1933 Mauser Standard Modell II (puška pre nemeckú ríšsku poštu) s hlavňou dĺžky 600 mm. Ide o priameho predchodcu karabíny 98k. Dňa 21. júna 1935 zverejnili oficiálny armádny rozkaz o prijatí štandardnej pušky Mauser modelu Karabíner 98k (kurz) ako oficiálnej zbrane celého Wehrmachtu. Zbraň mala hlaveň dĺžky 600 mm.

Najskôr ju vyrábali len dvaja výrobcovia: Mauser Werke Ag (Mauser 1) a J. P. Sauer & Sohn Gewehrfabrik Suhl (Sauer). Postupne k nim pribudli ďalší. Zbrane vyrábané v prvých rokoch mali vysokú kvalitu celkového spracovania, ako aj povrchovej úpravy. Všetky súčiastky boli frézované, nie lisované. Pažba bola z orechového dreva, s kovovým terčíkom, otvorom na rozoberanie záveru a plochou pätkou pažby. Muška nemala tunelový kryt ani drážku preň. Cieľník má kalibráciu z oboch strán.

Vyrábali ju aj na Považí

Všetky kusy zbrane (do roku 1942), resp. ich súčiastky boli označované výrobnými číslami. Neskôr sa vinou tlaku na dodávku zbraní prejavila poruchovosť, praskanie hlavne, lámanie vytieraka... Dokonca sa pre nedostatok orechového dreva začali vyrábať pažby laminované (ťažšie o 200-300 gramov). V roku 1939 bol na zbrani zavedený tunelový kryt mušky a gumový kryt ústia hlavne. Ďalšou viditeľnou zmenou je výroba pätiiek z lisovaného plechu pokrývajúcich aj bok pažby. V roku 1940 bola pôvodne plochá päťka pažby (kryjúca spodok pažby) nahradená hlbšou, miskovitou. Jej súčasťou je aj demontážny otvor s kovovým terčíkom na rozoberanie záveru.

Neskôr sa začalo objavovať čoraz viac karabín so zameriavacím ďalekohľadom ZF41. V posledných troch rokoch vojny (1942 – 1945) zbraň vyrábali aj v Považskej Bystrici. V roku 1943 sa prejavili ďalšie zmeny. Horná objímka už nemá klasický tvar písmena H. Mieridlá už nie sú kalibrované z oboch strán, iba zhora. Tieto zmeny mali skrátiť čas potrebný na výrobu karabín. V tom istom roku sa v niektorých zbrojovkách vyrábala lisovaná zostava lúčiku s nábojovou schránkou (predtým frézovaná). Lisovaná bola aj horná a spodná objímka. Od roku 1944 sa znížila kvalita povrchovej úpravy, postupne pribudli lisované dielce. Začali sa používať guľometové hlavne z MG 34.

Takticko-technické údaje:

Hmotnosť:	3,7 až 4,1 kg
Kaliber:	7,92 mm
Typ náboja:	7,92×57 mm Mauser
Ústová rýchlosť:	760 m/s
Kadencia:	15 rán/min.
Maximálny dostrel:	2 000 m
Kapacita zásobníka:	5 nábojov
Dĺžka hlavne:	600 mm

Text: Mgr. Jozef Rodák

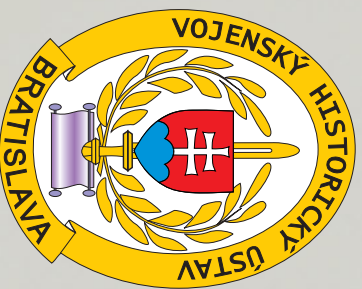
Foto: Peter Holík

VHÚ-VHM-Mo Svidník

Vojenské historické múzeum Piešťany
Múzejné oddelenie Svidník
Bardajovská 14, 089 01 Svidník
Expozícia: Vojenské dejiny Slovenska v rokoch 1914-1945
Tel.: +421 54 752 13 98
E-mail: vhmsvidnik@vhu.sk
www.vhu.sk

Múzejné oddelenie VHM Svidník (Centrálna expozícia):
sezóna - 1. máj - 15. október: Ut - Ne 9.00 - 17.00
Vyhliadková veža Dukla
sezóna - 1. máj - 15. október: Ut - Ne: 9.00 - 17.00 (Posledný vstup: 16.30 h)

Vstupné: Dospelí: 1 €
Študenti a dôchodcovia: 0.50 €
Vojnoví veteráni, zamestnanci rezortu MO SR, členovia Zväzu múzei na Slovensku, Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, Spoločnosti slovenských archivárov, ZŤP a deti do 15 rokov vstup zdarma.

Karabína Mauser 98k z roku 1939, zo zbierok VHM – Muséejného oddelenia Svidník